

ಕ್ರಿಯೇಟಿವ್ ಐ.ಎ.ಎಸ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬೆಂಗಳೂರು

Student Name (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಹೆಸರು)

Mobile No (ಮೊಬೈಲ್ ನಂಬರ್)

E-mail (ಇ-ಮೇಲ್)

Test batch No (ಬ್ಯಾಚ್ ಸಂಖ್ಯೆ)

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆ ಶ್ರೇಣಿ

D

ಗರಿಷ್ಠ ಸಮಯ: 2 ಗಂಟೆ

ಟೆಸ್ಟ್ ಸಂಖ್ಯೆ: 01 ವಿಷಯ ಸಂಕೇತ: ಪತ್ರಿಕೆ - 1

ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು: 200

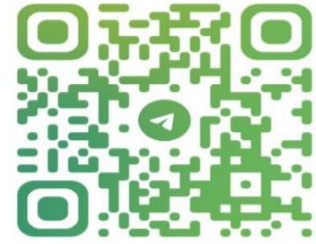
MISSION DIVYASTRA

KAS TEST SERIES

TEST – 01 KANNADA SYNOPSIS

FOR KEY ANSWERS JOIN
OUR TELEGRAM CHANNEL

@ <https://t.me/CREATIVEIAS>

@CREATIVEIAS

**“If you want to shine like a sun.
First burn like a sun.”**

- A.P.J Abdul Kalam

9620839986 / 9731674555

No. 08, First Floor(Above Eye World), First Main Road, 2nd Cross
Chandra Layout Main Road, Income Tax Layout, Bengaluru-560040

1. ಉತ್ತರ: ಸಿ

- **ವಿವರಣೆ:** ಇವುಗಳು ಶಾಸಕಾಂಗದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಕಾನೂನುಗಳ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಮಿತಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಸಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು

- ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ 4ನೇ ಭಾಗದ 36-51ನೇ ವಿಧಿಗಳವರೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶನ ಅಥವಾ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನಾಕಾರರು ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆಡೆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.
- ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಡಾ|| ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರವರು ನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 'ಆವಿಚಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳು (Novel Features)' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿರುವರು.
- ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಚಿಂತಕರಾದ ಗ್ರಾನ್‌ವಿಲ್ಲಿ ಆಪ್ಟನ್ ಎಂಬುವವರ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಿದ್ದಂತೆ (Conscience of the Constitution) ಎಂದಿರುವರು.

ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು

1. ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹವಲ್ಲದ್ದು (Non-Coerciveness)
2. ಧನಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ(Positive in Nature)
3. ರಾಜಕೀಯ ರಹಿತವಾದುವುಗಳಾಗಿವೆ (Non-Political)
4. ಕಡ್ಡಾಯಪೂರ್ವಕವಲ್ಲ (Non-Mandatory)
5. ಸಲಹಾತ್ಮಕವಾದುದು (Advisory in Nature)
6. ಜನ ಬೆಂಬಲವುಳ್ಳದ್ದು (Popular Support)
7. ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧಿಸುವಂತವುಗಳು (Collective Welfare)
8. ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವುವು (Humanitarian in Nature)
9. ಸೂಚಕಗಳಿದ್ದಂತೆ (Instruments of Instructions)
10. ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಕಾನೂನಿನ ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧತೆಯ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ(Helps of the courts is determining the Constitutional validity of a law)

ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು

- ಸಂವಿಧಾನದ 4ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 36 ರಿಂದ 51ನೇ ವಿಧಿಯವರೆಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 37 ದೇಶದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು ರಾಜ್ಯದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಐರಿಶ್ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.
- ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಗಳು, ಗಾಂಧಿ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಉದಾರವಾದಿ ತತ್ವಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಇವುಗಳು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯಿದೆ, 1935 ರಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾದ ಸೂಚನೆಗಳ ಸಾಧನ (Instrument Of Instructions) ಗಳಾಗಿವೆ.
- ಇವುಗಳು ನ್ಯಾಯರಕ್ಷಿತವಾಗಿಲ್ಲ.

DPSP – ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಗಳು

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ: ಇವುಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತತ್ವಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತವೆ. ವಿವಿಧ ಲೇಖನಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಇವು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ:

ವಿಧಿ 38	• ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು. (44 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆ 1978)
ವಿಧಿ 39	• ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಹಕ್ಕು • ಸಾಮಾನ್ಯ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವುದು. • ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು.

MISSION DIVYASTRA KAS TEST SERIES -2024

	<ul style="list-style-type: none"> ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಮಾನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ವೇತನ ಬಲವಂತದ ದುಡಿಮೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು. ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು
ವಿಧಿ 39A	<ul style="list-style-type: none"> ಬಡವರಿಗೆ ಉಚಿತ ಕಾನೂನಿನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.
ವಿಧಿ 41	<ul style="list-style-type: none"> ನಿರುದ್ಯೋಗ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ, ಅನಾರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂಗವಿಕಲತೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸುರಕ್ಷತೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು: <ul style="list-style-type: none"> ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಾಯದ ಹಕ್ಕು
ವಿಧಿ 42	<ul style="list-style-type: none"> ನ್ಯಾಯಯುತ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮಾತೃತ್ವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು
ವಿಧಿ 43	<ul style="list-style-type: none"> ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಜೀವನ ವೇತನ, ಯೋಗ್ಯ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತಗೊಳಿಸುವುದು.
ವಿಧಿ 43A	<ul style="list-style-type: none"> ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಥವಾ ಉದ್ಯಮಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು.
ವಿಧಿ 47	<ul style="list-style-type: none"> ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು.

DPSP – ಗಾಂಧಿ ತತ್ವಗಳು

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ: ಈ ತತ್ವಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಳವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿಯವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲು ಬಳಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಗ್ರಾಮಸ್ವರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು.

ವಿಧಿ 40	<ul style="list-style-type: none"> ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವ-ಸರ್ಕಾರದ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
ವಿಧಿ 43	<ul style="list-style-type: none"> ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ವಿಧಿ 43B	<ul style="list-style-type: none"> ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ರಚನೆ, ಸ್ವಾಯತ್ತ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ವೃತ್ತಿಪರ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು. (97 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆ-2011)
ವಿಧಿ 46	<ul style="list-style-type: none"> SC ಗಳು, ST ಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಇತರ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
ವಿಧಿ 47	<ul style="list-style-type: none"> ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಂಟುಮಾಡುವ ಮಾದಕ ಪಾನೀಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವುದು.
ವಿಧಿ 48	<ul style="list-style-type: none"> ಹಸುಗಳು, ಕರುಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ದನಗಳ ಹತ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು.
ವಿಧಿ 48A	<ul style="list-style-type: none"> ಪರಿಸರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅರಣ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.

DPSP – ಉದಾರವಾದದ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ತತ್ವಗಳು

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ: ಈ ತತ್ವಗಳು ಉದಾರವಾದದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ

ವಿಧಿ 44	<p>ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಏಕರೂಪದ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು.</p>
ವಿಧಿ 45	<ul style="list-style-type: none"> ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆರು ವರ್ಷ ತುಂಬುವವರೆಗೆ ಬಾಲ್ಯದ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ. (2002 ರ 86 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಯು ಈ ವಿಧಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿತು ಮತ್ತು ವಿಧಿ 21 ಎ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.)

ವಿಧಿ 48	<ul style="list-style-type: none"> ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಪಶುಸಂಗೋಪನೆಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದು
ವಿಧಿ 49	<ul style="list-style-type: none"> ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಾದ ಕಲಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ಸ್ಥಳಗಳು ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು
ವಿಧಿ 50	ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ನ್ಯಾಯಾಂಗವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು.
ವಿಧಿ 51	<ul style="list-style-type: none"> ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ನ್ಯಾಯಯುತ ಮತ್ತು ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದದ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಮಾತುಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿವಾದಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.

2. ಉತ್ತರ: ಸಿ

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ & ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ

- 338 ನೇ ವಿಧಿಯು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ & ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಿದೆ.
- 1990 ರಲ್ಲಿ 65 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಪ್ರಕಾರ 338 ನೇ ವಿಧಿಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತಂದು SC/ST ವರ್ಗಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿತು.
- 2003 ರಲ್ಲಿ 89 ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು SC/ST ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗವನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗವನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಕೇಂದ್ರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ & ಸಬಲೀಕರಣ ಸಚಿವಾಲಯದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಆಯೋಗಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಉದ್ದೇಶ:

- ಈ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗಗಳ ಉದ್ದೇಶ SC/ST ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನುಗಳು ನೀಡಿರುವ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು, ಇವರ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಇವರ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.

	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ (SC)	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ (ST)
ನೇಮಕ	<ul style="list-style-type: none"> ಇವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. 	<ul style="list-style-type: none"> ಇವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
ರಚನೆ	<ul style="list-style-type: none"> ಆಯೋಗವು ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಇತರೆ 3 ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. 	<ul style="list-style-type: none"> ಆಯೋಗವು ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಇತರೆ 3 ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
ಅಧಿಕಾರವಧಿ	<ul style="list-style-type: none"> ಇವರ ಅಧಿಕಾರವಧಿ ಸೇವಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸದಸ್ಯರ ಅಧಿಕಾರವಧಿ 3 ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. 	<ul style="list-style-type: none"> ಇವರ ಅಧಿಕಾರವಧಿ ಸೇವಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸದಸ್ಯರ ಅಧಿಕಾರವಧಿ 3 ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
ರಾಜೀನಾಮೆ	<ul style="list-style-type: none"> ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವರು. 	<ul style="list-style-type: none"> ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವರು.
ವರದಿ	<ul style="list-style-type: none"> ಈ ಆಯೋಗವು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. 	<ul style="list-style-type: none"> ಈ ಆಯೋಗವು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ
ಸ್ಥಾಪನೆ	<ul style="list-style-type: none"> 2004 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ ರಚನೆ. 	<ul style="list-style-type: none"> 338ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, SCST ಎಂಬುದು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ (89 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಕಾಯಿದೆ, 2003 ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. 2004 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ ರಚನೆ.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗದ ಕಾರ್ಯಗಳು

- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗವು 338 -ಎ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನುಗಳು ನೀಡಿರುವ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು

ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.

- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತನಿಖೆ ನಡೆಸುವುದು.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ - ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.
- ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಈ ವರ್ಗಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿವೆ ಎಂಬುದರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ - ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ನೀಡಲಾದ ರಕ್ಷಣೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ವಹಿಸುವ ಇತರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗದ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- ಆಯೋಗವು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಾನಗಳು ಹಾಗೂ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ವಿಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ದೂರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತನಿಖೆ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಆಯೋಗ ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

ಆಯೋಗದ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

- ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಹಾಜರಾಗುವಂತೆ ಸಮನ್ಸ್ ನೀಡುವುದು.
- ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ನೀಡುವುದು.
- ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು.
- ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹಾಗೂ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವುದು.
- ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅಥವಾ ಕಛೇರಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಆದೇಶ ನೀಡುವುದು.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು (Special Officer for SC/ST) ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ 338ನೇ ವಿಧಿ ನೀಡಿದೆ. ಇದರ ಅನ್ವಯ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ 1951ರಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದರೆ, ಈ ವರ್ಗಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಬಹುದಾದಂಥ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ವರದಿ ನೀಡುವುದು, ಆದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಬಹುಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು.
- ಆ ಪ್ರಕಾರ 1990ರಲ್ಲಿ 65ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು 338ನೇ ವಿಧಿಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಬದಲಿಗೆ 'ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ'ದ ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ, 1992ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು.
- ಈ ಆಯೋಗವು ಓರ್ವ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಓರ್ವ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಇತರ 5 ಜನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸೇವಾ ಅವಧಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗದ ಕಾರ್ಯಗಳು:

- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನುಗಳು ನೀಡಿರುವ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತನಿಖೆ ನಡೆಸುವುದು.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ - ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.
- ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಈ ವರ್ಗಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿವೆ ಎಂಬುದರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ - ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ ರಕ್ಷಣೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ವಹಿಸುವ ಇತರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗದ ಅಧಿಕಾರಗಳು-

- ಆಯೋಗವು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಾನಗಳು ಹಾಗೂ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ವಿಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ದೂರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತನಿಖೆ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ

ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಆಯೋಗ ಹೊಂದಿದೆ. ಆಯೋಗದ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

- ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಹಾಜರಾಗುವಂತೆ ಸಮನ್ಸ್ ನೀಡುವುದು.
- ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ನೀಡುವುದು.
- ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು.
- ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಹಾಗೂ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವುದು.
- ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅಥವಾ ಕಛೇರಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಇತರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಆದೇಶ ನೀಡುವುದು.

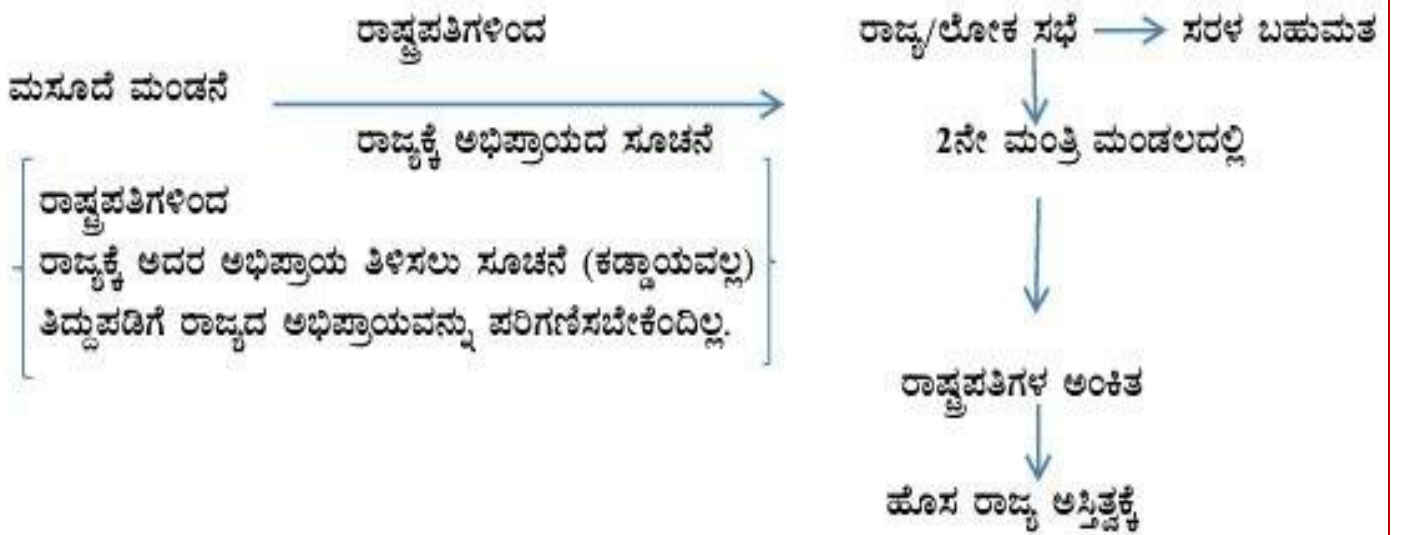
3. ಉತ್ತರ.ಎ

ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನರಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ

- 3ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ತು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
  - ✓ ಯಾವುದಾದರೂ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಯಾವುದೇ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ
  - ✓ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (ಭೂಪ್ರದೇಶ)ಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
  - ✓ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು
  - ✓ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲೆ ಅಥವಾ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು
  - ✓ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಹೆಸರು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು

ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ವಿಧಿ - 3

4. ಉತ್ತರ : ಎ

ರಾಜ್ಯ ನೀತಿಯ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನ ತತ್ವಗಳ (DPSP ಗಳು) ನಡುವಿನ ವಿವಾದ/ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣಗಳು: ಚಂಪಕಂ ದೊರೈರಾಜನ್ ಪ್ರಕರಣ 1951:

- ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, FR ಗಳು ಮತ್ತು DPSP ಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಘರ್ಷ ಉಂಟಾದಲ್ಲಿ FR ಗಳು ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ. DPSP ಗಳು FR ಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು.
- DPSP ಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಧೀನವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳ ಮೂಲಕ ಎಫ್‌ಆರ್‌ಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಅದು ಹೇಳಿದೆ.
- ಇದು ಕೆಲವು DPSP ಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಮೊದಲ, ನಾಲ್ಕನೇ ಮತ್ತು ಹದಿನೇಳನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಗೆ

ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಗೋಲಕ್ ನಾಥ್ ಪ್ರಕರಣ, 1967:

- ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಹೇಳಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, DPSP ಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹೇಳಿದೆ.
- ಇದು 24 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ ಮತ್ತು 25 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು, ಇದು ಹೊಸ ವಿಧಿ 31C ಅನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣ, 1973:

- ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್, 31C ಯ ಎರಡನೇ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಮಾನ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು.
- ಇದು 42 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು, ಇದು ವಿಧಿ 14, 19 ಮತ್ತು 21 ರ ಮೂಲಕ ನೀಡಲಾದ FR ಗಳ ಮೇಲೆ DPSP ಗಳಿಗೆ ಕಾನೂನು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿತು.

ಮಿನರ್ವ ಮಿಲ್ಸ್ ಪ್ರಕರಣ, 1980:

- ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಎಫ್‌ಆರ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಡಿಪಿಎಸ್‌ಪಿಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ ಮತ್ತು ಅಮಾನ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿತು. ಇದು ಎಫ್‌ಆರ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಡಿಪಿಎಸ್‌ಪಿಗಳ ಅಧೀನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಆರ್ಟಿಕಲ್ 14 ಮತ್ತು 19 ರ ಮೂಲಕ ನೀಡಲಾದ ಎಫ್‌ಆರ್‌ಗಳನ್ನು ವಿಧಿ 39(ಬಿ) ಮತ್ತು (ಸಿ) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಡಿಪಿಎಸ್‌ಪಿಗಳಿಗೆ ಅಧೀನವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ 4 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಾನವು DPSP ಗಳ ಮೇಲೆ FR ಗಳು ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರದಂತೆ DPSP ಅನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಸಂಸತ್ತು FR ಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಮೇನಕಾ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಕರಣ, 1980:

- ಇದು ಸಂವಿಧಾನದ 21 ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಖಾತರಿಪಡಿಸಿದ ಹಕ್ಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ಸಂವಿಧಾನದ 21 ನೇ ವಿಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 'ಕಾನೂನು ಸೂಚಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ'ವನ್ನು ('procedure prescribed by law') 'ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ' (due process of law) ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

2007ರ ಐಆರ್ ಕೊಯ್ಲೋ ಪ್ರಕರಣ:

- ಒಂಬತ್ತನೇ ಶೆಡ್ಯೂಲ್ ಪ್ರಕರಣ ಎಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದಿರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಒಂಬತ್ತನೇ ಶೆಡ್ಯೂಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾನೂನನ್ನು ಇರಿಸಿದರೆ, ಈ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ, ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ತೀರ್ಪಿನ (ಏಪ್ರಿಲ್ 24, 1973) ನಂತರ ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳಿಸಲಾದ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನುಗಳು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿ ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

5. ಉತ್ತರ. ಡಿ

ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ರಚನೆ

- ತೆಲುಗು ಭಾಷಿಕರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಎಂಬ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಆಗ್ರಹಿಸಿ 58 ದಿನಗಳು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 19-1952 ರಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ 15-1952ರವರೆಗೆ) ಕಾಲ ಅಮರಣಾಂತ ಉಪವಾಸ ಕೈಗೊಂಡ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನಾಯಕರಾದ ಪೊಟ್ಟಿ ಶ್ರೀರಾಮುಲು ನಿಧನರಾದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡ ಸರ್ಕಾರಗಳು 1953ರಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುವವರನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಎಂಬ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಫಜಲ್ ಅಲಿ ಆಯೋಗ-1953 ಅಕ್ಟೋಬರ್ - 01

- ಅಧ್ಯಕ್ಷ: ಡಾ|| ಫಜಲ್ ಅಲಿ
- ಸದಸ್ಯರು: ಕೆ.ಎಮ್.ಫಣಿಕ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಎಚ್.ಎನ್. ಮುಂಜು
- **ಶಿಫಾರಸ್ಸು: (1955)** ಭಾಷೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನರ್‌ಚಿಹ್ನಿಸುವ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸಿತು. ಆದರೆ 'ಒಂದು ಭಾಷೆ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ' ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ವಿಶೇಷತೆಗಳು:

- ಒಂದು ಭಾಷೆ ಒಂದು ರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಆಯೋಗವು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿತು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದಕ್ಷತೆಗೆ ಪ್ರಥಮ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಆಯೋಗ ಸಲಹೆ ನೀಡಿತು.
- ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ 4 ವಿಧವಾದ ರಾಜ್ಯಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿ 16 ರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ 3 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿತು.
- **1956-ನವೆಂಬರ್-01** ರಂದು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ 'ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರಚನಾ ಕಾಯ್ದೆ' ಹಾಗೂ **1956ರಲ್ಲಿ 7ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು** ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಫೆಬ್ರವರಿ ಅಲಿ ಆಯೋಗ ಮಾಡಿದ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, **1956ರ ನವೆಂಬರ್ 1** ರಂದು 14 ರಾಜ್ಯಗಳು & 6 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು.

6.ಉತ್ತರ.ಎ

ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧ ಪರಿಹಾರದ ಹಕ್ಕು (32-35)

- ವಿಧಿ 32 - ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನ ರಿಟ್‌ಗಳು

ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್: (ಬಂಧಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಣ)

- ಈ ಪದವು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯದಾಗಿದ್ದು "To have the body" ದೇಹವನ್ನು ಹಾಜರುಪಡಿಸು ಎಂದರ್ಥ.
- ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ 24 ಗಂಟೆಯೊಳಗೆ ಹತ್ತಿರದ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಮುಂದೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸುವಂತೆ ಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ಅಥವಾ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನೀಡುವ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಬಂಧಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಣ.
- ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್ ರಿಟ್ ಅನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನೀಡಬಹುದು.
- ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಈ ರಿಟ್ ಅನ್ನು ಬಂಧನವು ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿದೆ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಣದಡಿ ಸಕ್ಷಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಬಂಧನವಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಬಂಧನವು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆಯಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್ (Mandamus): (ಪರಮಾಜ್ಞೆ)

- ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್ ಎಂಬುದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯ ಪದವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಅರ್ಥ 'We command or we order do your duty' ನಾವು ಅದೇಶಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ನಿಗಮಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದಾಗ ಕರ್ತವ್ಯ ನೆರವೇರಿಸುವಂತೆ ಹೈಕೋರ್ಟ್/ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಆದೇಶ ನೀಡುವುದು.
- ಈ ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್ (Prohibition): (ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಜ್ಞೆ) 'To be forbid'

- ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ತೀರ್ಪು ನೀಡದಂತೆ ತಡೆಯಲು ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ಅಥವಾ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ರಿಟ್ ಹೊರಡಿಸುವುದು.
- ಈ ರಿಟ್ ಅನ್ನು ನ್ಯಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಅರೆ ನ್ಯಾಯಿಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತ್ರ ಹೊರಡಿಸಬಹುದು. ಇದು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು, ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತೇಕ್ಷಣಾ ಲೇಖ (Certiorari):

- 'ಷರ್ಷಿಯೋರರಿ ಎಂದರೆ ದೃಢೀಕರಿಸು ಎಂದರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ತೀರ್ಪು ನೀಡಿದ್ದರೆ. ಆ ಪ್ರಕರಣದ ದಾವೆಗಳನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವಂತೆ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ಅಥವಾ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನೀಡುವ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಉತ್ತೇಕ್ಷಣಾ ಲೇಖ.
- ಆದಾಗ್ಯೂ, 1991 ರಲ್ಲಿ, ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ ವಿರುದ್ಧವೂ ಈ ರಿಟ್‌ಅನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಹುದು ಎಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು. ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಜ್ಞೆಯಂತೆ, ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿರುದ್ಧವೂ ಸಹ ಈ ರಿಟ್‌ಅನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊ-ವಾರೆಂಟೊ (Quo-warranto): 'by what authority or warrant'

- ಅರ್ಹತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ/ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ರಿಟ್ ಮೂಲಕ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು.
- ಈ ಆಜ್ಞೆಯು ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರವಾಗಿ ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವುದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ.

- ಇತರ ನಾಲ್ಕು ರಿಟ್‌ಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ, ಕ್ಲೋ-ವಾರಾಂಟೋದ ರಿಟ್ ಅನ್ನು ಯಾವುದೇ ಆಸಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಹುಡುಕಬಹುದು ಮತ್ತು ನೊಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಯಿದೆ ಅಥವಾ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ರಚಿಸಲಾದ ಶಾಶ್ವತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹುದ್ದೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರಿಟ್ ಅನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಸಚಿವರ ಹುದ್ದೆಗಳು ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಹುದ್ದೆಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

7. ಉತ್ತರ: ಎ

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವದ ಇತರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳಂತೆಯೇ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತದೆ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಈ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿವೆ. ಅವು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಎ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

- ಇವುಗಳನ್ನು ಅಮೇರಿಕಾ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.
- ಇವು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ 3 ರಲ್ಲಿ 12ನೇ ವಿಧಿಯಿಂದ 35ನೇ ವಿಧಿಗಳವರೆಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ 7 ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿದ್ದವು. ಪ್ರಸ್ತುತ 6 ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ. (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 1978ರಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕಾನೂನು ಹಕ್ಕನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಯಿತು)

ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 14-18)

- ವಿಧಿ 14 - ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ
- ವಿಧಿ 15 - ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗ, ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಾರಮ್ಯವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ.
- ವಿಧಿ 16 - ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ
- ವಿಧಿ 17 - ಅಸ್ವಶೃತೆಯ ನಿಷೇಧ
- ವಿಧಿ 18 - ಬಿರುದುಗಳ ರದ್ದತಿ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 19-22)

- ವಿಧಿ 19 -
  - ✓ ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
  - ✓ ಯಾವುದೇ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಸಭೆ ಸೇರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
  - ✓ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
  - ✓ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಹಕ್ಕು
  - ✓ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ನೆಲೆಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
  - ✓ ಯಾವುದೇ ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
- ವಿಧಿ 20 - ಆರೋಪಿಯನ್ನು ಅಪರಾಧಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ರಕ್ಷಣೆ
- ವಿಧಿ 21 - ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
- ವಿಧಿ 22 - ಬಂಧನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ರಕ್ಷಣೆ
- ವಿಧಿ 21ಎ - ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 2002)

ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹಕ್ಕು (23-24)

- ವಿಧಿ 23 - ಮಕ್ಕಳು, ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಅಕ್ರಮ ಮಾರಾಟ ನಿಷೇಧ
- ವಿಧಿ 24 - ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿ ನಿಷೇಧ (14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು)

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 25-28)

- ವಿಧಿ 25 - ಅತ್ಯಂತ ಸಾಕ್ಷಿ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸುವ ಹಕ್ಕು.
- ವಿಧಿ 26 - ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕು
- ವಿಧಿ 27 - ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
- ವಿಧಿ 28 - ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭೋಧನೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು (29-30)

- ವಿಧಿ 29 – ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ
- ವಿಧಿ 30 – ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧ ಪರಿಹಾರದ ಹಕ್ಕು (32-35)
- ವಿಧಿ 32 – ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನ ರಿಟ್‌ಗಳು

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ (Preamble)

- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದೇಶದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಂತದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು, ಸಂವಿಧಾನದ ಮುನ್ನಡಿ, ಕೈಗನ್ನಡಿ ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಹೀಗೆ ಆರಂಭವಾಗುವದು,
- ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವು, ಭಾರತವು ಒಂದು ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಸಮಾಜವಾದಿ, ಜಾತ್ಯತೀತ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ, ಗಣರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಪೌರರಿಗೂ,
- **ನ್ಯಾಯ:** (ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, & ರಾಜಕೀಯ)
- **ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ:** (ವಿಚಾರ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆ, ಧರ್ಮ & ಆರಾಧನೆ)
- **ಸಮಾನತೆ:** (ಸ್ಥಾನಮಾನ & ಅವಕಾಶ)
- **ಭ್ರಾತೃತ್ವ:** ವ್ಯಕ್ತಿ ಗೌರವ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಭ್ರಾತೃತ್ವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ನವೆಂಬರ್-26, 1949 ರಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ನಮಗೆ ನಾವೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.
- **1976ರಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾದ ಪದಗಳು**
  - ✓ ಸಮಾಜವಾದಿ
  - ✓ ಜಾತ್ಯತೀತ
  - ✓ ಸಮಗ್ರತೆ
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಹೃದಯ ಹಾಗೂ ಒಡವೆಯಿದ್ದಂತೆ & ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದ ಹಾಗೂ ಸೊಗಸಾದ ಕಾವ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದವರು. – ಠಾಕೂರದಾಸ್ ಭಾರ್ಗವ
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಜಾತಕ ಎಂದವರು – ಕೆ.ಎಮ್.ಮುನ್ನಿ
- ಡಿಸೆಂಬರ್-13-1946 ರಂದು ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಮಂಡಿಸಿದ ಧೈಯಗಳ ನಿರ್ಣಯವು ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ.
- ಜನೇವರಿ-22-1947 ರಂದು ಧೈಯಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು (**Objective Resolution**) ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಅನುಮೋದಿಸಿತು.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ನಾಲ್ಕು ಘಟಕಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುತ್ತದೆ:
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನದ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ: ಭಾರತದ ಜನರಿಂದ ಅದರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.
  - ✓ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ: ಇದು ಭಾರತವನ್ನು ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಸಮಾಜವಾದಿ, ಜಾತ್ಯತೀತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಗಣರಾಜ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು: ಇದು ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಾತೃತ್ವವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನದ ಅಂಗೀಕಾರದ ದಿನಾಂಕ: ಇದು ನವೆಂಬರ್ 26, 1949 ಅನ್ನು ದಿನಾಂಕವಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ?

- 1960 ರಲ್ಲಿ 'ಬೇರು ಬಾರಿ' ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ 'ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ'ಯನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಲ್ಲ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿತು.
- 1973 ರ ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ವಿರುದ್ಧ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವೆಂದು ಹೇಳಿತು.
- 1995ರ **LIC of India** ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ನ್ಯಾಯ ರಕ್ಷಿತವಾದುದಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವಂತೆ/ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ.

8. ಉತ್ತರ: ಎ

- ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೇರವಾಗಿ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಶ್ವತ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ 324 ನೇ ವಿಧಿಯು ಸಂಸತ್ತು, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳು, ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಕಚೇರಿ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಹುದ್ದೆಗಳ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

- ಸಂವಿಧಾನದ 324 ನೇ ವಿಧಿಯು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ:
  - ✓ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದೇ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಹುದ್ದೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅಸಮರ್ಥತೆ ಅಥವಾ ದುರ್ನಡತೆ ಸಾಬೀತಾದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದೊಂದಿಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ನಿರ್ಣಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಂದ ನೇಮಕಗೊಂಡರೂ ಸಹ ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
  - ✓ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರ ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಅವರ ನೇಮಕದ ನಂತರ ಅವರ ಅನನುಕೂಲತೆಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
  - ✓ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರ ಶಿಫಾರಸಿನ ಹೊರತಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ಹುದ್ದೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ಸಂವಿಧಾನವು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆಯಾದರೂ, ಕೆಲವು ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನವು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು (ಕಾನೂನು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಂಗ) ಸೂಚಿಸಿಲ್ಲ.
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನವು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರ ಅವಧಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನವು ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಮುಂದಿನ ನೇಮಕಾತಿಯಿಂದ ನಿಷೇಧಿಸಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

- ಸಂವಿಧಾನದ 15 ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ 324 ರಿಂದ 329 ರ ವರೆಗಿನ ವಿಧಿಗಳು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ
- ರಚನೆ:-**
- ಸಂವಿಧಾನದ 324 ನೇ ವಿಧಿಯು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ರಚನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
  - 1920 ರಿಂದ 1989 ವರೆಗೆ ಏಕ ಸದಸ್ಯ ಆಯೋಗವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ದಿನೇಶ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಸಮಿತಿ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ 1989 ರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಇಬ್ಬರು ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ತ್ರಿಸದಸ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ ಕೊಡಲಾಯಿತು.
  - ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1, 1993 ರಿಂದ ಪಿ. ವಿ. ನರಸಿಂಹರಾವ್ ನೇತೃತ್ವದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರ್ಕಾರ ತ್ರಿಸದಸ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಿತು.

ನೇಮಕ:-

- ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಚುನಾವಣಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಧಿಕಾರವಧಿ:-

- 6 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷಗಳು.

ವೇತನ, ಭತ್ಯೆ, ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು:

- ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ:-

- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ವೇತನ, ಪಿಂಚಣಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪದಚ್ಯುತಿ:-

- ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:

- ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು.
- ಸಂಸತ್ತು, ರಾಜ್ಯಶಾಸಕಾಂಗಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.

ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳು:

- 324ನೇ ವಿಧಿಯು ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು, ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಇಸಿಬಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- 325ನೇ ವಿಧಿಯು ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ, ಅಥವಾ ಲಿಂಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ಹೊರಗಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- 326ನೇ ವಿಧಿಯು ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ವಯಸ್ಸು ಮತದಾರರನ್ನು (18 ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು) ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದೆ.
- 327 ನೇ ವಿಧಿಯು ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- 328 ನೇ ವಿಧಿಯು ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- 329 ನೇ ವಿಧಿಯು ಚುನಾವಣಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- 1950-51 ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕಾಯ್ದೆ ಅನ್ವಯ, ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಕೆಳಕಂಡ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ.
- ಚುನಾವಣೆಗಳ ವೇಳಾ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಯುವ ದಿನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.
- ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ಶಾಸಕರ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರ ಅನರ್ಹತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಚುನಾವಣೆಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿ ಸಂಹಿತೆ ನೀಡಿ, ಇದನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಅಧಿಕಾರ & ಕಾರ್ಯಗಳು:

- ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಗಳ ಸಿದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ & ನಿರ್ದೇಶನ
- ಸಂಸತ್ತು, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ, ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು & ಉಪ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು
- ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡುವುದು
- ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣಾ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವ ಮಾನ್ಯತೆ & ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಉಂಟಾಗುವ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಪಡಿಸುವುದು
- ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಲು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದು.
- ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರ ಅನರ್ಹತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.
- ಚುನಾವಣಾ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು.
- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸನರ್ಹತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.
- ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ನಕಲು ಮತದಾನ, ಮತಗಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದ ಚುನಾವಣಾ
- ಅಕ್ರಮಗಳ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸುವುದು.
- ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಗಳ ವಿಶೇಷ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡುವುದು.
- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸಲು ಅಧಿಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು.
- ಸಂಸತ್ತಿನ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅಧಿಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು.
- ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮುಂದೂಡುವುದು.
- ಸಂಸತ್ತು & ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳಿಗೆ ಉಪ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸುವುದು.
- ಮರು ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸುವುದು.
- ಮತಗಳ ಎಣಿಕೆ.
- ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವುದು.
- ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು.
- ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ಸದನದ ರಚನೆಗೆ ಅಧಿಸೂಚನೆಗೆ ಹೊರಡಿಸಬಹುದು.

- ರಾಜ್ಯಗಳ & ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಯುಕ್ತರ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು.

ನೆನಪಿರಲಿ

- 1950ರ ಜನವರಿ 25ರಂದು ಭಾರತೀಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.
- ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಯು ನವದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇದನ್ನು 'ನಿರ್ವಾಚನ ಸದನ' ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಕೇಂದ್ರ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತ - ಸುಕುಮಾರ ಸೇನ್.
- ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತ- ವಿ.ಎಸ್.ರಮಾದೇವಿ
- ಪ್ರಸ್ತುತ 25ನೇ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ರಾಜೀವ್ ಅರೋರ ರವರು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
- ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಜನವರಿ 25ನ್ನು ಮತದಾರರ ದಿನವೆಂದು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

9. ಉತ್ತರ: ಬಿ

- ಸಂವಿಧಾನ (ಆರ್ಟಿಕಲ್ 76) ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಅವರು ದೇಶದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕಾನೂನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.
- ಅವರ ಅಧಿಕೃತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ, ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ ಅವರು ಭಾರತದ ಭೂಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.**
- ಇದಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳು ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾತನಾಡುವ ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ, ಅವರನ್ನು ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ವಿನಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಹೇಳಿಕೆ 4 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.**
- ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ ಸರ್ಕಾರದ ಪೂರ್ಣಾವಧಿಯ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಖಾಸಗಿ ಕಾನೂನು ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ನಿಷೇಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.**

ಭಾರತದ ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ (Attorney General)

ವಿಧಿ	• ಸಂವಿಧಾನದ 76ನೇ ವಿಧಿಯು ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
ಅರ್ಹತೆಗಳು: ನೇಮಕ	• ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
ಅಧಿಕಾರವಧಿ	• ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್‌ರವರ ಅಧಿಕಾರವಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಇಷ್ಟಪರ್ಯಂತ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ.
ವೇತನ,ಭತ್ಯೆ&ಇತರೆ ಸೌಕರ್ಯ	• ಇವರ ವೇತನವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿಲ್ಲ, ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಂದ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೇತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.
ರಾಜೀನಾಮೆ:	• ಇವರು ತಮ್ಮ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಪದಚ್ಯುತಿ:	• ಇವರನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿಲ್ಲ.
ಕರ್ತವ್ಯಗಳು	<ul style="list-style-type: none"> • ಕಾನೂನು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ನಿಡುವುದು. • ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಂದ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾನೂನು ಸ್ವರೂಪದ ಇತರೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. • ಸಂವಿಧಾನ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನಿನಿಂದ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. • ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ವಾದಿಸುವುದು. • ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ವಕಾಲತ್ತು ವಹಿಸಬಹುದು.
ಹಕ್ಕುಗಳು/ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು	<ul style="list-style-type: none"> • 88 ನೇ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡು ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮತದಾನ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. • ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿನಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಇವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
ನೆನಪಿರಲಿ:	• ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ - ಎಮ್ ಸಿ ಸೆತಲ್‌ವಾಡ (1950-1963)

- ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾರತದ ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ (16ನೇ) – ವೆಂಕಟರಮಣಿ

10. ಉತ್ತರ: ಸಿ

- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂವಿಧಾನ: ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ; ಕಾನೂನಿನ ನಿಯಮ; ಶಾಸಕಾಂಗ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ; ಏಕ ಪೌರತ್ವ; ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ; ಪ್ರಿರೋಗೇಟಿವ್ ರಿಟ್‌ಗಳು; ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳು; ದ್ವಿಸದನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೋಡಿ 4 ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗಿದೆ.
- US ಸಂವಿಧಾನ: ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು; ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವಿಮರ್ಶೆ; ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ದೋಷಾರೋಪಣೆ; ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು; ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಹುದ್ದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೋಡಿ 1 ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ಐರಿಶ್ ಸಂವಿಧಾನ: ರಾಜ್ಯ ನೀತಿಯ ನಿರ್ದೇಶನ ತತ್ವಗಳು; ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಸದಸ್ಯರ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ; ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಆಯ್ಕೆ ವಿಧಾನ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೋಡಿ 2 ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗಿದೆ.
- ಕೆನಡಾದ ಸಂವಿಧಾನ: ಬಲವಾದ ಕೇಂದ್ರದೊಂದಿಗೆ ಒಕ್ಕೂಟ; ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಶೇಷಾಧಿಕಾರ/ಉಳಿಕೆ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಹಸ್ತಾಂತರ; ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ರಾಜ್ಯ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕ; ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಸಲಹಾ ನ್ಯಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೋಡಿ 3 ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಎರವಲು ಪಡೆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ದೇಶಗಳು

- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆ - 1935 - ಫೆಡರಲ್ ಯೋಜನೆ, ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹುದ್ದೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾ ಆಯೋಗ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ತುರ್ತು ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂವಿಧಾನ- ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಸದೀಯ ಪದ್ಧತಿ, ಕಾನೂನಿನ ಅಧಿಪತ್ಯ, ಶಾಸನೀಯ ನಿಯಮಗಳು, ಏಕಪೌರತ್ವ, ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಪದ್ಧತಿ, ಸಂಸದೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ದ್ವಿ - ಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಪದ್ಧತಿ.
- ಅಮೇರಿಕಾ ಸಂವಿಧಾನ - ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನ್ಯಾಯಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಹಾಭಿಯೋಗ, ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಪದಚ್ಯುತಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಹುದ್ದೆ
- ಐರಿಷ್/ ಐರಲೆಂಡ್ ಸಂವಿಧಾನ - ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು, ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಸದಸ್ಯರ ನಾಮಕರಣ. ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ, ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನ
- ಕೆನಡಾ ಸಂವಿಧಾನ - ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಾದರಿ, ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕಾತಿ, ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಸಲಹಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ.
- ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಸಂವಿಧಾನ - ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ, ವ್ಯಾಪಾರ, ವಾಣಿಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡು ಸದನಗಳ ಜಂಟಿ ಸಭೆ
- ಜರ್ಮನಿಯ ವೇಮರ್ ಸಂವಿಧಾನ - ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅಮಾನತ್ತುಗೊಳಿಸುವುದು.
- ರಷ್ಯಾ (ಸೋವಿಯತ್) ಸಂವಿಧಾನ - ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯ.
- ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಂವಿಧಾನ- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಾತೃತ್ವ.
- ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ ಸಂವಿಧಾನ - ಸಂವಿಧಾನದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನ

11. ಉತ್ತರ: ಬಿ

- ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಂದ ನೇಮಕಗೊಳ್ಳುವ ಇತರ ನಾಲ್ಕು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಅಂತಹ ಅವರಿಗೆ ಅವರು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮರುನೇಮಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಿರ್ದರಿಸಲು ಸಂವಿಧಾನವು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಬಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ(FC)

- ಸಂವಿಧಾನದ 280 ನೇ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉದ್ದೇಶ:-

- ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳು ಹೇಗೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುವುದು.

ರಚನೆ:-

- ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವು ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಇತರೆ 4 ಜನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ನೇಮಕ:-

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರನ್ನು 5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಹತೆಗಳು:-

- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣಕಾಸು, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಆಡಳಿತ, ಮತ್ತು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಅಥವಾ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಾಗುವ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರಾಗಬಹುದು.

ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ:-

- ಆಯೋಗದ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ 5 ವರ್ಷಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವರದಿ:-

- ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವು ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಈ ವರದಿಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಕೇಂದ್ರ ತೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಪಾಲು 41% (2021-2026 ವರೆಗೆ) ಎಂದು ವರದಿ ನೀಡಿದೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು:

- ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ನಡುವಣ ಆದಾಯದ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಯಾವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೇಂದ್ರವು ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ
- ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಉತ್ತಮ ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಕೇಳುವ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

Finance Commission	Year of establishment	Chairman	Operational duration
First	1951	K. C. Neogy	1952-57
Second	1956	K. Santhanam	1957-62
Third	1960	A. K. Chanda	1962-66
Fourth	1964	P. V. Rajamannar	1966-69
Fifth	1968	Mahaveer Tyagi	1969-74
Sixth	1972	K. Brahmananda Reddy	1974-79
Seventh	1977	J. M. Shelat	1979-84
Eighth	1983	Y. B. Chavan	1984-89
Ninth	1987	N. K. P. Salve	1989-95
Tenth	1992	K. C. Pant	1995-2000
Eleventh	1998	A. M. Khusro	2000-05
Twelfth	2002	C. Rangarajan	2005-10
Thirteenth	2007	Dr. Vijay L. Kelkar	2010-15
Fourteenth	2013	Dr. Y. V Reddy	2015-20
Fifteenth	2017	N. K. Singh	2020-25

- ಅರವಿಂದ ಪನಾಗಾರಿಯಾ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ 16ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

12. ಉತ್ತರ: ಬಿ

ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Fundamental Duties)

- 1950 ಜನವರಿ 26 ರಂದು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿರಲಿಲ್ಲ.
- ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

MISSION DIVYASTRA KAS TEST SERIES -2024

ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು.ಅದಕ್ಕಾಗಿ 1976ರಲ್ಲಿ 'ಸರ್ದಾರ್ ಸ್ಟರ್ಲಿಂಗ್' ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

- ಸರ್ದಾರ್ ಸ್ಟರ್ಲಿಂಗ್‌ರವರು ರಷ್ಯಾದ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನೀಡಿದರು.
- 1976ರಲ್ಲಿ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ 4(ಎ) ಭಾಗವನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಿ 10 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು 51(ಎ) ವಿಧಿ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.
- 2002ರ 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಅಥವಾ ಪೋಷಕರು 6-14 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ "ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶ" ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 11 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

FUNDAMENTAL DUTIES

<p>To abide by the Constitution and respect its ideals, the institutions, the national flag and the national anthem</p> <p>Playing of the national anthem before/after a movie</p>	<p>To cherish and follow the noble ideals which inspired our national struggle for freedom</p> <p>Nehru-bashing. Operation BlueStar. Anna Hazare</p>	<p>To defend the country and render national service when called upon to do so</p> <p>1962 war - asked volunteers for policemen</p>
<p>To promote harmony & spirit of brotherhood amongst all the people; to renounce practices derogatory to women</p> <p>MNS doesn't want North Indians in Maharashtra</p>	<p>To value and preserve the rich heritage of our composite culture</p> <p>Taj Mahal Red Fort</p>	<p>To uphold and protect the sovereignty, unity, and integrity of India</p> <p>Triple Talaq Ram Mandir</p>
<p>To protect, improve & have compassion towards national environment, including forests, lakes, rivers and wildlife</p> <p>Aarey Ganga Tigress Avni</p>	<p>To develop scientific temper, humanism, and the spirit of inquiry and reform</p> <p>Mission to Mars RTI</p>	<p>To safeguard public property and to give up violence</p> <p>Mob fury. Shiv Sena burns down public property - made to pay</p>
<p>To strive towards excellence in all spheres so that the nation constantly rises to higher levels of endeavour</p> <p>Make in India Skill India</p>	<p>Parliament passed a Constitution Act, 1976 (42nd Amendment) that inserted 10 Fundamental Duties. Later, a 11th Fundamental Duty was added by the Constitution Act, 2002 (86th Amendment)</p>	<p>Parent/guardian to provide opportunities for education to the child between the age of 6-14 years</p> <p>RTE Anti Child labour Scholarships</p>

1.	ಸಂವಿಧಾನದ ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜ & ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು
2.	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು.
3.	ಭಾರತದ ಪರಮಾಧಿಕಾರ, ಏಕತೆ & ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
4.	ಅಗತ್ಯ ಬಂದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ದೇಶದ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು
5.	ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ & ಸಹೋದರತ್ವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು & ಮಹಿಳೆಯರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು.
6.	ನಮ್ಮ ಸಂಘಟಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವುದು
7.	ಅರಣ್ಯಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ನದಿಗಳು & ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಪರಿಸರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಜೀವಂತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ತೋರಿಸುವುದು.
8.	ವೈಜ್ಞಾನಿಕ & ಮಾನವೀಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು
9.	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡುವುದು.

10.	ವೈಯಕ್ತಿಕ & ಸಾಮೂಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುವುದು.
11.	ತಂದೆ/ಪೋಷಕರು 6 ರಿಂದ 14 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು.

13 ಉತ್ತರ: ಡಿ

- ಡಿಸೆಂಬರ್ 3, 2004 ರಿಂದ, ಭಾರತದ ಹೊರಗೆ ಜನಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಜನ್ಮ ದಿನಾಂಕದ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಅಥವಾ ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ದೂತಾವಾಸದಲ್ಲಿ ನೋಂದಣಿ ಮಾಡಿದ ಹೊರತು ವಂಶಾನುಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗುವಿನ ಜನನದ ನೋಂದಣಿಗಾಗಿ, ಭಾರತೀಯ ದೂತಾವಾಸಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅರ್ಜಿಯು ಅಂತಹ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗುವಿನ ಪೋಷಕರಿಂದ ಅವನು ಅಥವಾ ಅವಳು ಬೇರೆ ದೇಶದ ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಅನ್ನು ಹೊಂದಿರದ ಲಿಖಿತ ಒಪ್ಪಂದದ ಜೊತೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು, ಒಂದು ಅರ್ಜಿಯ ಮೇಲೆ, ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ (ಅಕ್ರಮ ವಲಸಿಗರಲ್ಲ) ಸಂವಿಧಾನದ ಎಂಟನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಹಜೀಕೃತ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಪೌರತ್ವ (Citizenship):

- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ 5 ರಿಂದ 11ನೇ ವಿಧಿಗಳು ಪೌರತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಕುಚಿತ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಏಕಪೌರತ್ವವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ-1955

- ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ನಂತರ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಡಿಸೆಂಬರ್-30-1955ರಲ್ಲಿ ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯು ಪೌರತ್ವ ಪಡೆಯುವ & ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿತು.
- ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು 1986, 1992, 2003, 2005, 2015 ಮತ್ತು 2019 ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 6 ಬಾರಿ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪೌರತ್ವ ಪಡೆಯುವ ವಿಧಾನಗಳು

ಹೆಸರು	ವಿಷಯಗಳು
ಜನನದಿಂದ (By Birth)	• ಜನವರಿ-26-1950 ರಂದು ಅಥವಾ ನಂತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು ಭಾರತದ ಪೌರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
ವಂಶಾನುಪ್ರಾಪ್ತಿ (By Descent)	• ಜನವರಿ-26-1950 ರಂದು ಅಥವಾ ನಂತರ ಭಾರತದ ಹೊರಗೆ ಭಾರತೀಯ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು, ಭಾರತದ ಪೌರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆತನ ಜನನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಭಾರತದ ಪೌರ ಆಗಿರಬೇಕು.
ನೋಂದಣಿ ಮೂಲಕ (By Registration)	• ಭಾರತದ ಪೌರರಲ್ಲದವರು ನೋಂದಣಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಪೌರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
ಸಹಜೀಕೃತ ವಿಧಾನ (By Naturaliation)	• ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲದವರು ಸಹಜೀಕೃತ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆಯಬಹುದು. • ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ರಾಷ್ಟ್ರವಲ್ಲದ ವಿದೇಶಿಯರು ಈ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.
ಭೂ-ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯಿಂದ (By incorporation of territory)	• ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಯಾವುದಾದರೂ ಭೂ ಪ್ರದೇಶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾದರೆ ಅದರ ಪ್ರಜೆಗಳು ಭಾರತದ ಪೌರರೆಂದು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಘೋಷಿಸುವುದು. • ಉದಾ: ಪಾಂಡಿಚೇರಿ, ಗೋವಾ

ತಿಳಿದಿರಲಿ

- 1961ರಲ್ಲಿ ಗೋವಾ ಪ್ರದೇಶ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ವಿದೇಶಿ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಯಿತು.
- 1963ರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿಚೇರಿಯು ಫ್ರೆಂಚರಿಂದ ವಿಮೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಈ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರು ಭಾರತದ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರು.

- ಎಲ್.ಎಮ್.ಶಿಂಗ್ಲಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ 2003ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿ ಪೌರತ್ವ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು 2005ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಪೌರತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನಗಳು

ಕ್ರ	ಹೆಸರು	ವಿಷಯ
1	ತ್ಯಜಿಸುವುದು (Renunciation)	• ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯ, ನಿಗದಿತ ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಬೇಕು.
2	ರದ್ದಾಗುವಿಕೆ (Termination)	• ಭಾರತೀಯ ಪೌರನು ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ದೇಶದ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಆತನ ಪೌರತ್ವ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ರದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.
3	ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು (Deprivation)	• ಯಾರು ಸುಳ್ಳು/ವಂಚನೆ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೋ/ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

Citizenship (Amendment) Act, 2019 (ಸಿಎಎ ಬಗ್ಗೆ):

- 2014 ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 31 ರಂದು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದ ಆರು ದಾಖಲೆರಹಿತ ಮುಸ್ಲಿಮೇತರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ (ಹಿಂದೂಗಳು, ಸಿಖ್ಖರು, ಬೌದ್ಧರು, ಜೈನರು, ಪಾರ್ಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು) CAA ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದು ವಿದೇಶಿ ಕಾಯಿದೆ, 1946 ಮತ್ತು ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಕಾಯಿದೆ, 1920 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಆರು ಸಮುದಾಯಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಕಾಯಿದೆಗಳು ಕಾನೂನುಬಾಹಿರವಾಗಿ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವಧಿ ಮೀರಿದ ವೀಸಾ ಮತ್ತು ಪರವಾನಗಿಗಳಲ್ಲಿದೆ ಇಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

14. ಉತ್ತರ: ಬಿ

1784ರ ಪಿಟ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಯ್ದೆ:

- ಈ ಕಾಯ್ದೆ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ಸ್‌ನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಕಂಪನಿಯ ಭಾರತದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರೋಪರ್ಟಿ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಪಿಟ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಯ್ದೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು:

- ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಕಂಪನಿಯ ವಾಣಿಜ್ಯ & ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿತು.
- ಇದು ಕಂಪನಿಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದು ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನಿರ್ದೇಶಕರ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಎಂಬ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಹೀಗಾಗಿ, ಇದು ಡಬಲ್ ಸರ್ಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.**
- ಇದು ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ಮಿಲಿಟರಿ ಸರ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಸ್ತಿಗಳ ಆದಾಯವನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿತು.
- ಹೀಗಾಗಿ, ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾಯಿದೆಯು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ:
- ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಕಂಪನಿಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ 'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಸ್ತಿಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.**
- ಸಿವಿಲ್, ಮಿಲಿಟರಿ & ರೆವಿನ್ಯೂ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ 6 ಮಂದಿ ಪ್ರೀವ್ಯೂವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಸದಸ್ಯರ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆ ದ್ವಿಮುಖ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು.
- ಮಂಡಳಿಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮೂವರು ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ರಹಸ್ಯ ಸಮಿತಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು 4-3ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲಾಯಿತು.
- ರಾಯಭಾರತ್ವ, ಯುದ್ಧ & ಕಂದಾಯ ಈ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮದ್ರಾಸ್ & ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗಳನ್ನು ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನ ಸಮಿತಿಗೆ ಅಧೀನಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಕಾಯ್ದೆಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕಿರುನೋಟ (1773 1947)

ರೆಗ್ಯುಲೇಟಿಂಗ್ ಕಾಯ್ದೆ- 1773	<ul style="list-style-type: none"> • ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರನ್ನೂ ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. (ಮೊದಲನೇ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಲಾರ್ಡ್ ವಾರನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್) • ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಸ್ಥಾಪನೆ
-----------------------------------	---

MISSION DIVYASTRA KAS TEST SERIES -2024

	<ul style="list-style-type: none"> ಯಾವುದೇ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗದಂತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಕಾಣಿಕೆ ಅಥವಾ ಲಂಚ ಸ್ವೀಕರಿಸದಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಕಂಪನಿಯ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿತು. - ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಳಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವರದಿ.
ಪಿಟ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಯ್ದೆ- 1784	<ul style="list-style-type: none"> ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿತು. ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ - ನಿರ್ದೇಶಕರ ಮಂಡಳಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳು- ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಆ ಮೂಲಕ ದ್ವಿಮುಖ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸ್ವಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಆಡಳಿತದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನಿಯಂತ್ರಣ ನೀಡಲಾಯಿತು.
ಚಾರ್ಟರ್ಡ್ ಕಾಯ್ದೆ- 1833	<ul style="list-style-type: none"> ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಕೋನೆಯ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿದ್ದ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಯಿತು. ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನ್ನು ಭಾರತದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಕಂಪನಿಯ ಎಲ್ಲ ವಾಣಿಜ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು.
ಚಾರ್ಟರ್ಡ್ ಕಾಯ್ದೆ- 1853	<ul style="list-style-type: none"> ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ ಶಾಸನೀಯ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಾಂಗೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಕ್ತ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ನೇಮಕ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿತು. ಕಂಪನಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯತೆ ನೀಡಿತು.
ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ- 1858	<ul style="list-style-type: none"> ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ ಕಾಯ್ದೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಕಂಪನಿಯಿಂದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಭಾರತದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಎಂಬ ಪದನಾಮವನ್ನು ಭಾರತದ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ದ್ವಿ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿತು ಭಾರತ ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಎಂದು ಹೊಸ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಯಿತು. 15 ಜನ ಸದಸ್ಯರ ಭಾರತದ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
1861ರ ಭಾರತ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕಾಯ್ದೆ	<ul style="list-style-type: none"> ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಶಾಸನ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿತು. ಬಂಗಾಳ, ವಾಯುವ್ಯ ಗಡಿ ಭಾಗದ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಂಜಾಬ್‌ನಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿತು. ಖಾತೆ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. (Port Folio system) ವೈಸ್‌ರಾಯ್‌ಗೆ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಯಿತು.
1892ರ ಭಾರತ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕಾಯ್ದೆ	<ul style="list-style-type: none"> ಕೇಂದ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಆಯವ್ಯಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರೇತರ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣಕಾಸು ನೀತಿಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆ (ಚುನಾವಣಾ ಪದ್ಧತಿಯ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ)
ಭಾರತ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕಾಯ್ದೆ- 1909 (ಮಿಂಟೋ ಮಾರ್ಲೆ ಸುಧಾರಣೆಗಳು)	<ul style="list-style-type: none"> ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. (16 ರಿಂದ 68ಕ್ಕೆ) ವೈಸ್‌ರಾಯ್‌ರವರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಕ ಸಮಿತಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಭಾರತೀಯನನ್ನು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಅವಕಾಶ (ಸತ್ಯೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ಸಿನ್ಹಾ ಪುಂ ಬಾರಿಗೆ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನಾಮಕರಣ) ಕೋಮು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು.

	<ul style="list-style-type: none"> • ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್‌ಗಳಿಗೆ, ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮಗಳಿಗೆ, ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯತೆ.
ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ- 1919	<ul style="list-style-type: none"> • ದ್ವಿ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಗೆ • ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. (ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣೆ) • ವೈಸ್ರಾಯರವರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಕ ಮಂಡಳಿಯ 3 ಮಂದಿ ಭಾರತೀಯ ಸದಸ್ಯರು • ಕೋಮು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. • ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ 'ಭಾರತೀಯರಿಗಾಗಿ ಹೈಕಮಿಷನರ್ ಎಂಬ ಹೊಸ ಹುದ್ದೆ ಸೃಷ್ಟಿ • ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ • ಕೇಂದ್ರ ಆಯವ್ಯಯ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಆಯವ್ಯಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು.
ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ- 1935	<ul style="list-style-type: none"> • ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ • ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿ- ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿ ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. • ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು. • ದ್ವಿ ಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. • ಕೋಮುವಾರು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲಪಡಿಸಲಾಯಿತು. • ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. • ಪ್ರಾಂತೀಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ ಹಾಗೂ ಜಂಟಿ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ
ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ- 1947	<ul style="list-style-type: none"> • ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲಾಯಿತು. • ಭಾರತದ ವಿಭಜನೆಗೆ ಅವಕಾಶ • ವೈಸ್ರಾಯರವರ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಯಿತು. • ಭಾರತದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಯಿತು. (ಅವರ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ರಾಜ್ಯದರ್ಶಿಯವರಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ • ಹೊಸ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು 1935ರ ಕಾಯ್ದೆ ಅನ್ವಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ • ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ, ಮಸೂದೆಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

15. ಉತ್ತರ: ಬಿ

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಆಯೋಗವು ಶಾಸನಬದ್ಧ (ಮತ್ತು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕವಲ್ಲ) ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು 1993 ರಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ 1993ರ ಮಾನವ ರಕ್ಷಣೆ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕಾಯಿದೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ಅದರ ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ, ಲೋಕಸಭೆಯ ಸ್ಪೀಕರ್, ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಗೃಹ ಸಚಿವರು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಆರು ಸದಸ್ಯರ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಹಾಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಅಥವಾ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ಹಾಲಿ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ನೇಮಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಬಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಆಯೋಗ

ಸ್ಥಾಪನೆ:-

- 1993 ರಲ್ಲಿ ಈ ಆಯೋಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇದೊಂದು ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ:-ದೆಹಲಿ

ಉದ್ದೇಶ:-

- ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು, ಸಮಾನತೆ ಹಕ್ಕು, ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಶೋಷಣೆ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಆಯೋಗವನ್ನು 'ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕಾವಲುಗಾರ' (Human Rights Watch dog) ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ರಚನೆ:-

- ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು 4 ಜನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಹತೆಗಳು:-

- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿರಬೇಕು.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:-

- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನಿವೃತ್ತ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸದಸ್ಯರು:-

- ಇಬ್ಬರು ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು 3 ಜನ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅವರುಗಳೆಂದರೆ.
  - ✓ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
  - ✓ ಮಹಿಳಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
  - ✓ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
  - ✓ ಮಹಿಳಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
  - ✓ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ & ವರ್ಗಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.

ನೇಮಕಾತಿ:-

- ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಯ ಉಪಸಭಾಪತಿ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳ ನಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಗೃಹ ಸಚಿವರು ನೇಮಕಾತಿ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಂಡಳಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಆಯೋಗದ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವರು.
- ಅಧಿಕಾರವಧಿ:-5 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 70 ವರ್ಷಗಳು.
- ಪದಚ್ಯುತಿ:- ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ವರದಿ:-

- ಈ ಆಯೋಗವು ತನ್ನ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ.

ನೆನಪಿರಲಿ:-

- ಘಟನೆ ನಡೆದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಆಯೋಗಕ್ಕಿದೆ.
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕಾನೂನು ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುವಂತೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಬಹುದು.
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಥವಾ ನೊಂದವರಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಈ ಮೇಲಿನ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಬೇಕು.

16. ಉತ್ತರ: ೩

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಜೀವಂತ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ:

- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಜೀವಂತ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅದರ ಅಂತರ್ಗತ ನಮ್ಮತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (೩) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.
- ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಮತ್ತು ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗದ ದಾಖಲೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ, ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಅನುಮತಿಸುತ್ತದೆ, ಅದು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಸಮಾಜದ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಅಗತ್ಯಗಳು, ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿದೆ.
- ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ನಿಬಂಧನೆಯು ಸಂವಿಧಾನವು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಭಾದ್ಯತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಕಸನಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅದನ್ನು ಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಕಠಿಣ ಕಾನೂನು ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಪರಿಹಾರಗಳ ಹಕ್ಕು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಯನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶವಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಜೀವಂತ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕಾರಣವಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿದೆ, ಅದು ಆಳುವ ಸಮಾಜದ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಗತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಅನುಮತಿಸುತ್ತದೆ.

17.ಉತ್ತರ.ಎ

ಸಂವಿಧಾನದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿಧಾನ

- ಸಂವಿಧಾನದ 20ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ 368ನೇವಿಧಿಯು, ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

- ಬದಲಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ್ದರೂ, ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ರಚನೆಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಧಕ್ಕೆ ತರುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸಚಿವರು ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಸದಸ್ಯರು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.**
- ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಸದನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು, ಅಂದರೆ, ಸದನದ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಬಹುಮತ (ಅಂದರೆ, ಶೇಕಡಾ 50 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು) ಮತ್ತು ಸದನದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿರುವ ಮೂರನೇ ಎರಡರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಪ್ರತಿ ಸದನವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಉಭಯ ಸದನಗಳ ನಡುವೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಉಂಟಾದರೆ, ಮಸೂದೆಯ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಅಂಗೀಕಾರದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಯಾವುದೇ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.
- ಮಸೂದೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳು ಸರಳ ಬಹುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು, ಅಂದರೆ, ಸದನದ ಬಹುಪಾಲು ಸದಸ್ಯರು ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.**
- ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ/ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಮಂತ್ರಿಯಾಗಲಿ/ಸಂಸದರಾಗಲಿ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸದನವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಸದನವು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯಲು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡು ಸದನಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅನುಮೋದನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದಾಗಲಿ/ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಾಗಲಿ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ನಂತರ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿಧಾನಗಳು:

- ಸಂಸತ್ತಿನ ಸರಳ ಬಹುಮತದ ಮೂಲಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ
- ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದ ಮೂಲಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ
- ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳ 1/2(ಅರ್ಧದಷ್ಟು) ದಷ್ಟು ಅನುಮೋದನೆ ಮೂಲಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ.

1. ಸಂಸತ್ತಿನ ಸರಳ ಬಹುಮತದ ಮೂಲಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ

- ✓ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ/ಸೇರ್ಪಡೆ.
- ✓ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ / ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿಗಳ ಬದಲಾವಣೆ / ರಾಜ್ಯಗಳ ಹೆಸರು ಬದಲಾವಣೆ.
- ✓ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತುಗಳ ರಚನೆ/ರದ್ದತಿ.
- ✓ ಎರಡನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳು.
- ✓ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕೋರಂ/ಕನಿಷ್ಠ ಹಾಜರತಿ.
- ✓ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ, ರಾಜ್ಯಪಾಲರ, ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ವೇತನ, ಭತ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು.
- ✓ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರ ವೇತನ & ಭತ್ಯೆ.
- ✓ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು.
- ✓ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ
- ✓ ಪೌರತ್ವ.

✓ ಸಂಸತ್ತಿನ & ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳ ಚುನಾವಣೆಗಳು.

✓ ಈ ರೀತಿಯ ಸರಳ ಬಹುಮತದ ಮೂಲಕ ಮಾಡಲಾಗುವ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು 368ನೇ ವಿಧಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

2. ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದ ಮೂಲಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ:

✓ ಸಂಸತ್ತಿನ ಪ್ರತಿ ಸದನದ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಪೈಕಿ ಶೇಕಡಾ 50 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ನೀಡುವ ಸದಸ್ಯರ ಪೈಕಿ 2/3 ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ಅಂಗೀಕಾರ ನೀಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

✓ ಉದಾ: ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು.

3. ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ ಹಾಗೂ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಮ್ಮತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ.

• ಭಾರತದ ಸಂಯುಕ್ತ ವೈವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲು ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ.

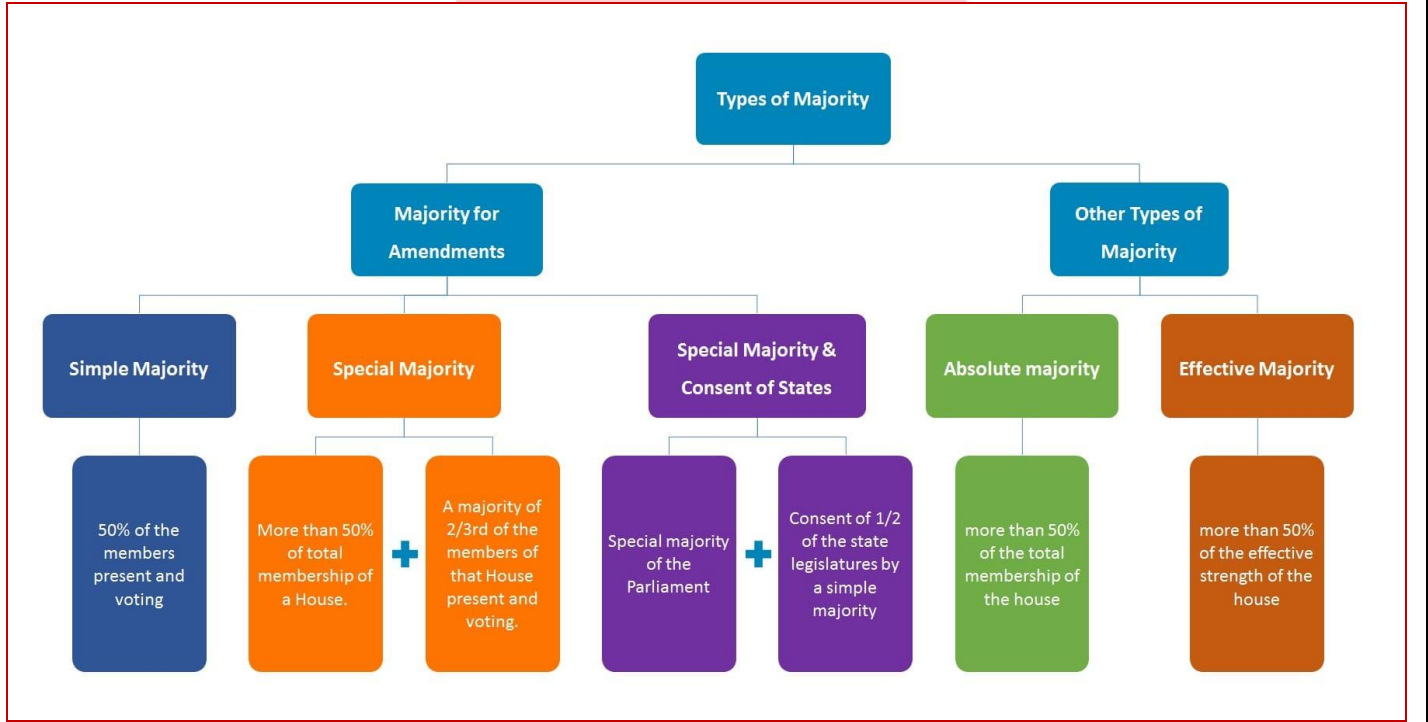
ಅ) ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನ.

ಆ) ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಂಗಾಧಿಕಾರಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಇ) ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ.

ಈ) ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಅಧಿಕಾರವಿಭಜನೆ.

Types of Majorities In Indian Parliament

18. ಉತ್ತರ. ಎ

ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಕಲ್ಪನೆ

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರವರ್ತಕ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರತಿಷಾಧಕರಾದ ಎಂ.ಎನ್.ರಾಯ್ ಅವರು 1934 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- 1935 ರಲ್ಲಿ, ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ (INC) ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಗೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿತು.
- 1938 ರಲ್ಲಿ, ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು, INC ಪರವಾಗಿ, ವಯಸ್ಕರ ಮತದಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಚುನಾಯಿತರಾದ ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯು ಪರಕೀಯರ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.
- ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿದ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯನ್ನು ನವೆಂಬರ್ 1946 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಇದರ ಸದಸ್ಯರನ್ನು 1935 ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯಿದೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

- ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ: ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಆಯೋಗದ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯು ನವೆಂಬರ್ 1946 ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಮಿತಿಯ ಸೂಚಿತ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 389 ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ 296 ಸದಸ್ಯರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾದಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದರು. ಉಳಿದ 93 ಸದಸ್ಯರು ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡರು.
- ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯು ಡಿಸೆಂಬರ್ 9, 1946 ರಂದು ತನ್ನ ಮೊದಲ ಸಭೆ ನಡೆಯಿತು ಮತ್ತು ಡಾ|| ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಿನ್ಹಾರವರನ್ನು ಸಭೆಯ ಹಂಗಾಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 11, 1946 ರಂದು ಡಾ||ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರಸಾದ್‌ರವರನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್.ಸಿ.ಮುಖರ್ಜೀರವರನ್ನು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿಯೂ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ರೀತಿ ರಚನೆಯಾದ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯು 2 ವರ್ಷ 11 ತಿಂಗಳು 18 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 11 ಅಧಿವೇಶನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿತು. ಜನವರಿ 24, 1950 ರಂದು ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಕೊನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆಯಿತು.
- ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟರ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಸೋಮನಾಥ ಲಾಹಿರಿಯವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ್ದರು. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖರು
  - ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್ - ಪ್ರಾಂಕ್ ಆಂಥೋನಿ
  - ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ - ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
  - ಗೂರ್ಖ ಸಮುದಾಯದಿಂದ - ಹರಿಬಹದ್ದೂರ್ ಬುರಾ
  - ಸಿಖ್ ಸಮುದಾಯದಿಂದ- ಸರ್ದಾರ್ ಬಲದೇವ್ ಸಿಂಗ್, ಸರ್ದಾರ್ ಹೈಕುಮ್ ಸಿಂಗ್, ಸರ್ದಾರ್ ಉಜ್ಜಲ್ ಸಿಂಗ್.
  - ಕ್ರೈಸ್ತ ಸಮುದಾಯದಿಂದ - ಎಸ್.ಸಿ ಮುಖರ್ಜೀ, ರಾಜಕುಮಾರಿ ಅಮೃತ್ ಕೌರ್, ಜಾನ್ ಮಥಾಯ್
  - ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯ- ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್, ಮೌಲಾನ್ ಹಸ್ರತೆ ಮುಹಾನಿ ಬೇಗು, ರಾಸುಲ್, ಚೌಧರಿ ಖಾಲಿ ಬುಸಾನ್
  - ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ 15 ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದರು - ಅಮ್ಮು ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್, ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ವೇಲಾಯುಧನ್, ಬೇಗಂ ಐಜಾಜ್ ರಸೂಲ್, ದುರ್ಗಾಬಾಯಿ ದೇಶಮುಖ್, ಹಂಸಾ ಜೀವರಾಜ್ ಮೆಹ್ರಾ, ಕಮಲಾ ಚೌಧರಿ, ಲೀಲಾ ರಾಯ್, ಮಾಲತಿ ಚೌಧರಿ, ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ, ರಾಜಕುಮಾರಿ ಅಮೃತ್ ಕೌರ್, ರೇಣುಕಾ ರಾಯ್, ರೇಣುಕಾ ರಾಯ್, ಸುಚಿತಾ ಕೆ. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪಂಡಿತ್ ಮತ್ತು ಅನ್ನಿ ಮಸ್ಕರೇನ್.

19. ಉತ್ತರ. ಸಿ

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

- ಗೃಹ ಸಮಿತಿ - ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ
- ವಾಣಿಜ್ಯ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಮಿತಿ - ಕೆ.ಎಂ. ಮುನ್ನಿ
- ಕೇಂದ್ರ ಸಂವಿಧಾನ ಸಮಿತಿ - ಜವಾಹರ್ ಲಾಲ್ ನೆಹರು
- ಪ್ರಾಂತೀಯ ಪರಿವರ್ತನಾ ಸಮಿತಿ - ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್
- ಕರಡು ಸಮಿತಿ - ಡಾ|| ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ (7 ಜನರ ಸಮಿತಿ).
- ರೂಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಪ್ರೊಸೀಜರ್ ಕಮಿಟಿ - ಡಾ|| ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
- ಸ್ಟೀರಿಂಗ್ ಸಮಿತಿ - ಡಾ|| ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
- ಕ್ರೆಡೆನ್ಷಿಯಲ್ ಕಮಿಟಿ - ಅಲ್ಲಾಡಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್
- ಸದನ ಸಮಿತಿ - ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ
- ಆರ್ಡರ್ಸ್ ಆಫ್ ಬಿಸಿನೆಸ್ ಕಮಿಟಿ - ಕೆ.ಎಂ ಮುನ್ನಿ
- ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಮಿತಿ - ಡಾ|| ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
- ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಮಿತಿ - ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
- ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯ ಸಮಿತಿ - ಜಿ.ವಿ.ಮಾಳವಂಕರ್
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ, ಬುಡಕಟ್ಟು ವರ್ಗದವರ ಸಮಿತಿ - ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಬಾಯ್ ಪಟೇಲ್
- ಕರಡು ಸಂವಿಧಾನ ಪರಿಶೀಲನಾ ವಿಶೇಷ ಸಮಿತಿ - ಸರ್ ಅಲ್ಲಾಡಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್
- ಕೇಂದ್ರ ಅಧಿಕಾರ ಸಮಿತಿ - ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
- ಕೇಂದ್ರ ಸಂವಿಧಾನ ಸಮಿತಿ - ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು

- ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಉಪಸಮಿತಿ - ಎಚ್.ಸಿ. ಮುಖರ್ಜಿ
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಪಸಮಿತಿ - ಜೆ.ಬಿ.ಕೃಪಲಾನಿ
- ಈಶಾನ್ಯ ಗಡಿ ಉಪಸಮಿತಿ - ಗೋಪಿನಾಥ್ ಬಾರ್ಡೋಲಿ

20. ಉತ್ತರ. ಎ

ಪರಮಾಧಿಕಾರ/ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಷ್ಟ್ರ (Sovereign State)

- ಅಂದರೆ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನದೇ ಆದಂತೆ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಗಡೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಇದನ್ನೇ ಪರಮಾಧಿಕಾರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಭಾರತವು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ವಿದೇಶಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪರವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಎ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

21. ಉತ್ತರ: ಸಿ

- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು, ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಅನುಮೋದನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಸಂವಿಧಾನದ 280 (1) ನೇ ವಿಧಿಯ ಅನುಸಾರವಾಗಿ, ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು ನೀತಿ ಆಯೋಗದ ಮಾಜಿ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಡಾ.ಅರವಿಂದ್ ಪನಗಾರಿಯಾರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ 280 ನೇ ವಿಧಿಯು ಅರೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದನ್ನು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಪ್ರತಿ ಐದನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅಥವಾ ಅವರು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಹಿಂದಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಂದ ನೇಮಕಗೊಳ್ಳುವ ಇತರ ನಾಲ್ಕು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ತಮ್ಮ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಅವಧಿಗೆ ಅವರು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮರುನೇಮಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಂವಿಧಾನವು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ, ಸಂಸತ್ತು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಸಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

22. ಉತ್ತರ.ಎ

- 360 ನೇ ವಿಧಿಯು ಭಾರತದ ಅಥವಾ ಅದರ ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆ ಅಥವಾ ಅದಾಯಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- 1975 ರ 38 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಯು ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಂತಿಮ ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಲ್ಲ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ, ಈ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ತರುವಾಯ 1978 ರ 44 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೂಲಕ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಯಿತು. ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ತೃಪ್ತಿಯು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸುವ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳು ಅದರ ಅನುಮೋದನೆಯ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಎರಡು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಅನುಮೋದಿಸಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳು ಅನುಮೋದಿಸಿದರೆ, ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅದನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳು ಸರಳ ಬಹುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು, ಅಂದರೆ ಆ ಸದನದ ಬಹುಪಾಲು ಸದಸ್ಯರು ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಘೋಷಣೆಯಾಗಬಹುದು
- ನಂತರದ ಘೋಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಹಿಂಪಡೆಯಬಹುದು. ಅಂತಹ ಘೋಷಣೆಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- 1991 ರಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 4 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ (360 ನೇ ವಿಧಿ):-

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದರೆ, ಸಂವಿಧಾನದ 360ನೇ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ, ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಬಹುದು.
- ಘೋಷಿಸಿದ ಎರಡು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕಾರ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ರದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.

- ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಕಪ್ಪು ಹಣದ ಹಾವಳಿ & ಹಣದುಬ್ಬರ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ಘೋಷಿಸಿಲ್ಲ.

1978 ರ 44 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ

- 44 ನೇ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಯು 38 ನೇ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 1975 ರ ಮೇಲಿನ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಅಳಿಸಿದೆ.
- ಹೀಗಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಘೋಷಣೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ತೃಪ್ತಿಯು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅದು ಒದಗಿಸಿದೆ.

ಹಣಕಾಸಿನ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅವಧಿ

- ಒಮ್ಮೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳು ಅನುಮೋದಿಸಿದರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅದನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.
- ಹೀಗಾಗಿ, ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು **w.r.t.** ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ:
  - ✓ ಹಣಕಾಸಿನ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಗರಿಷ್ಠ ಅವಧಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ.
  - ✓ ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪರಿಣಾಮಗಳು

- ಆರ್ಥಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೆಲವು ಆರ್ಥಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಆದೇಶ ನೀಡಬಲ್ಲದು.
- ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳು ಅಥವಾಕೆಲವು ವರ್ಗಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ಮತ್ತು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಹಾಗೂ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ವೇತನ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಕೇಂದ್ರವು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಂಗೀಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಕೇಂದ್ರ ಆದೇಶ ನೀಡಬಲ್ಲದು.

	National Emergency	Constitutional Emergency	Financial Emergency
Article	352	356	360
Grounds for declaration	Security of India or Part of it threatened by ✓ war or ✓ External aggression or ✓ armed rebellion	1) State -> not carried accordance with constitution 2) State -> fails to comply with the directions of Centre	financial stability or credit of India or any part of its territory is threatened.
Precondition	written recommendation from the cabinet	Report from Governor or without report also	President satisfaction
Parliamentary approval	1 month by both LS and RS	2 months	2 months
LS dissolved	30 days	30 days	30 days
Max duration	Infinite period	3 years	No max duration
Periodical approval	Yes (every 6 months)	Yes (every 6 months)	No approval

Majority	Special Majority	Simple	Simple
Revocation	1) President. Parliamentary approval is not needed. 2) LS passes resolution with simple majority	President. Parliamentary approval is not needed.	President. Parliamentary approval is not needed.
Judicial review	Yes	Yes	Yes
Effect on FR	Yes.	No	No

23. ಉತ್ತರ.ಸಿ

ಮೂಲ ರಚನೆ

- 368 ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು ಆದರೆ ಸಂವಿಧಾನದ 'ಮೂಲ ರಚನೆ' ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಂವಿಧಾನದ 'ಮೂಲ ರಚನೆ' ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಇನ್ನೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
- ವಿವಿಧ ತೀರ್ಪುಗಳಿಂದ, ಕೆಳಗಿನವುಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ 'ಮೂಲ ಲಕ್ಷಣಗಳು' ಅಥವಾ ಸಂವಿಧಾನದ 'ಮೂಲ ರಚನೆ'ಯ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿವೆ:
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ
  - ✓ ಭಾರತೀಯ ರಾಜಕೀಯದ ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಗಣರಾಜ್ಯ ಸ್ವರೂಪ
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನದ ಚಾತೃತೀತ ಗುಣ
  - ✓ ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ನಡುವೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು
  - ✓ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನದ ಫೆಡರಲ್ ಪಾತ್ರ
  - ✓ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆ
  - ✓ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ (ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯ)
  - ✓ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವಿಮರ್ಶೆ
  - ✓ ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಚುನಾವಣೆಗಳು
  - ✓ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
  - ✓ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪ್ರವೇಶ
  - ✓ ವಿಧಿ 32, 136, 141 ಮತ್ತು 142 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಅಧಿಕಾರಗಳು
  - ✓ ವಿಧಿ 226 ಮತ್ತು 227 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರಗಳು.
- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು 'ಸಮಾಜವಾದಿ ರಾಜ್ಯ'ವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ರಚನೆಯಾಗಿ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿದಂತೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಸಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

24. ಉತ್ತರ : ಡಿ

ಆರ್ಟಿಕಲ್ 12

- ಭಾಗ III ರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಧಿ 12 ರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ, ರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ಪದವು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ:
  - (ಎ) ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತು, ಅಂದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಂಗಗಳು.
  - (ಬಿ) ರಾಜ್ಯಗಳ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗ, ಅಂದರೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಂಗಗಳು.
  - (ಸಿ) ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಅಂದರೆ ಪುರಸಭೆಗಳು, ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು, ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿಗಳು, ಸುಧಾರಣಾ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ.

(ಡಿ) ಎಲ್ಲಾ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಅಂದರೆ, LIC, ONGC, SAIL, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂತಹ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಅಥವಾ ಶಾಸನಬದ್ಧವಲ್ಲದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು.

ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಆರ್ಟಿಕಲ್ 12 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 'ರಾಜ್ಯ'ದ ಅರ್ಥದೊಳಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

25. ಉತ್ತರ. ಡಿ

- **ಕಾರ್ಯಾಂಗ ವಿಭಾಗ:** ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸ್ಥಾನವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡುವಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ನಾಮಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
- **ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ:** ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಸರ್ಕಾರದ ನೈಜ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.
- **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವಿಭಾಗ:** ಭಾರತದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನ್ಯಾಯಾಲಯವಾಗಿರುವ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಗಳ ನಡುವಿನ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳ ಕಾನೂನುಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
  - ✓ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗುಂಪು ಒಂದು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ಇದು ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ಮನವಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಕಾನೂನು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
  - ✓ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು, ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಂತಹ ವಿವಿಧ ವಿಶೇಷ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ.

26. ಉತ್ತರ. ಸಿ

- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 105 ನೇ ವಿಧಿಯು ಎರಡು ರೀತಿಯ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ, ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸದನದ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹಕ್ಕು.
- ಸಿವಿಲ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಂಹಿತೆ, 1908, ಗೃಹ ವಿಚಾರಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ಬಂಧನ ಮತ್ತು ಬಂಧನದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ.

ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳು/ಹಕ್ಕುಗಳು (Collective Privileges)

- ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರು (MPಗಳು) ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಅಥವಾ ಬೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ವಿನಾಯಿತಿಗಳಾಗಿವೆ.
- **ಮೂಲಗಳು:** ಈ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ, ಸಂಸದೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನುಗಳು, ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.
- **ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳು:** ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 105 ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೇ ಹೇಳಿಕೆ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ನಾಗರಿಕ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ.
- **ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ:** ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಂಸದನಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವರು ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಸವಲತ್ತುಗಳು ರದ್ದುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
- ಈ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ನಡಾವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಂಸದರು ತಮ್ಮ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ದುರುಪಯೋಗಪಡಬಾರದು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳು

- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ, ವಿಧಿ 105 ಮತ್ತು 122 ಸಂಸತ್ತಿನ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ವಿಧಿ 194 ಮತ್ತು 212 ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

- **ವಿಧಿ 105:** ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಚಲಾಯಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರು ಜವಾಬ್ದಾರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- **ವಿಧಿ 122:** ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಿಂಧುತ್ವವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಅಕ್ರಮಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- **ವಿಧಿ 194:** ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಯಾವುದೇ ಸದಸ್ಯರು ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಯಾವುದೇ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಯಾವುದೇ ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಹೊಣೆಗಾರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- **ವಿಧಿ 212:** ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಿಂಧುತ್ವವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಅಕ್ರಮಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ?

- ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಶಾಸಕಾಂಗ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಶಾಸಕರು ಪ್ರತೀಕಾರ ಅಥವಾ ಕಾನೂನು ಪರಿಣಾಮಗಳ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.
- **ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸವಲತ್ತುಗಳು:** ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಅಥವಾ ಕಾನೂನು ಕ್ರಮದ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ವಿನಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ.
- **ಸಾಮೂಹಿಕ ಸವಲತ್ತುಗಳು:** ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅನುಭವಿಸುವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ವಿನಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ.

27. ಉತ್ತರ : ಬಿ

- **ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ:** ಮಾದರಿ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯು (MCC) ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಒಮ್ಮತದೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಮಾನದಂಡಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಾಸನಬದ್ಧವಲ್ಲ. ಈ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು, ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು.
- **ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ:** ಚುನಾವಣಾ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ದಿನದಿಂದ ಫಲಿತಾಂಶ ಪ್ರಕಟವಾಗುವವರೆಗೆ ಎಂಪಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.
- **ಹೇಳಿಕೆ 3 ಸರಿಯಾಗಿದೆ:** MCC ಅನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ, MCC ಯ ಕೆಲವು ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ದಂಡ ಸಂಹಿತೆ, 1860, ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರೊಸೀಜರ್ ಕೋಡ್, 1973, ಮತ್ತು ಜನರ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಕಾಯಿದೆ, 1951 ರಂತಹ ಇತರ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಗುಣವಾದ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.

28. ಉತ್ತರ : ಡಿ

ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ:-

ಮೂಲ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (131 ನೇ ವಿಧಿ):-

- ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಇತರ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ವಿವಾದ,
- ರಾಜ್ಯ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಉಂಟಾಗುವ ವಿವಾದ.
- ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವುದು.
- ಸಂವಿಧಾನದ 32 ನೇ ವಿಧಿ ಅನ್ವಯ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಹಾಗೂ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು.
- ಮೇಲಿನ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಸುಪ್ರೀಮ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ.

ಅಪೀಲು ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ :-

- 132 ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಯಾವುದೇ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಸಿವಿಲ್, ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಅಥವಾ ಇತರ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ನೀಡಿದ ತೀರ್ಪು ಸಂವಿಧಾನದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿದ್ದಾಗ, ಸುಪ್ರೀಮ್‌ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಅಪೀಲು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಹೈಕೋರ್ಟ್ 134(ಎ) ವಿಧಿ

ಅನ್ವಯ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್ ನೀಡಬಹುದು.

- 133ನೇ ವಿಧಿ ಸಿವಿಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಪೀಲು
- 134ನೇ ವಿಧಿ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಪೀಲು.
- 136ನೇ ವಿಧಿ ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನೀಡುವ ತೀರ್ಪಿನ ವಿರುದ್ಧ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಅಪೀಲು ಸಲ್ಲಿಕೆ.

ಸಲಹಾ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ:

- ಸಂವಿಧಾನದ 143ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ಸಲಹೆ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- 143 (1) ಪ್ರಕಾರ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುವ ಕಾನೂನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನ ಸಲಹೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬಹುದು.
- 143 (2) ಪ್ರಕಾರ 131ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಾದಗಳುಂಟಾದರೆ, ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು.

ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲನಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ:-

- ಸಂವಿಧಾನದ 137 ನೇ ವಿಧಿಯು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ :-

- ಸಂವಿಧಾನದ 32ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಉಲ್ಲಂಘನೆಗೊಳಗಾದಾಗ ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.
- ರಿಟ್‌ಗಳು: ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್, ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್, ಪ್ರೋಹಿಬಿಷನ್, ಸರ್ಷಿಯೋರರಿ, ಕೋವಾರಂಟೋ

ಸಂವಿಧಾನದ ರಕ್ಷಣೆ :

- ಶಾಸಕಾಂಗವು ರಚಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆಯೇ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗವು ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನಾ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನ್ಯಾಯಾಂಗವಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಉಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ:

- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ತನ್ನ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸುವ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Special leave petition):

- ಯಾವುದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗೆ ನೀಡುವ ವಿಶೇಷ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಿದೆ.(ಮಿಲಿಟರಿ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಷಿಯಲ್ ಕೋರ್ಟ್‌ನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ)
- ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಸಾಧಾರಣ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಸುವುದು.
- ಯಾವುದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದು.- ಸಿವಿಲ್, ಅಪರಾಧ, ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮೇಲ್ಮನವಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Appellate Jurisdiction)

- ನಾಗರಿಕ (ಸಿವಿಲ್) ವಿಷಯಗಳು- ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಅಪರಾಧ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ - ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

29. ಉತ್ತರ : ಬಿ

- ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಬ್ಯೂರೋ ಆಫ್ ಇನ್ವೆಸ್ಟಿಗೇಶನ್ (CBI) ವಿಶೇಷ ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಥಾಪನೆ (SPE) ಮೂಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, 1941 ರಲ್ಲಿ 2ನೇ ವಿಶ್ವ ಸಮರ ರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲಂಚ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಸಂತಾನಂ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಮೇಲೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು 1963 ರಲ್ಲಿ ಗೃಹ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಚಿವಾಲಯದ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- CBI ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿಂಚಣಿಗಳ ಸಚಿವಾಲಯದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು (RTI) ಕಾಯಿದೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿ ಪಡೆದಿದೆ.

- ಇದು ಇಂಟರ್‌ಪೋಲ್ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರವಾಗಿ ತನಿಖೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವ ಭಾರತದ ನೋಡಲ್ ಪೋಲೀಸ್ ಏಜೆನ್ಸಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- DPSE ಕಾಯಿದೆಯ ಸೆಕ್ಷನ್ 6, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಸಿಬಿಐ ತನಿಖೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಸಿಬಿಐ ತನಿಖೆಗೆ ಆದೇಶಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ತನಿಖೆಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಹ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಅಪರಾಧಗಳ ತನಿಖೆಯನ್ನು ಸಿಬಿಐ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರೀಯ ಜಾಗೃತ ಆಯೋಗ (Central Vigilance Commission)

- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು 1963 ರಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು "ಕೆ. ಸಂತಾನಮ್" ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ 4 ಜನ ಸದಸ್ಯರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿತು. ಇದು 1964 ರಲ್ಲಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನೀಡಿತು.
- ಈ ಶಿಫಾರಸಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು "ಕಾರ್ಯಾಂಗೀಯ ಘೋಷಣೆ" ಮೂಲಕ ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತ ಆಯೋಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು.

ಸ್ಥಾಪನೆ:- 1964

ಉದ್ದೇಶ:-

- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಂದ ತನಿಖೆ ನಡೆಸುವುದು.

ರಚನೆ (Composition):-

- ಮುಖ್ಯ ಆಯುಕ್ತ
- ಎರಡು ಜನ ಆಯುಕ್ತರು (2 ಕ್ಷಿಂತ್ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆ ಇರಬಹುದು)

ನೇಮಕಾತಿ ಸಮಿತಿ:-

- ಪ್ರಧಾನಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಗೃಹ ಸಚಿವ ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ.
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ:- ದೆಹಲಿ.
- ಅಧಿಕಾರವಧಿ:- 4 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ

ಸಂಬಳ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳು:-

- ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತ ಆಯೋಗ ಮುಖ್ಯ ಆಯುಕ್ತರ ಸಂಬಳ ಹಾಗೂ ಸವಲತ್ತುಗಳು. ಗಕಖಅ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಸಂಬಳ ಹಾಗೂ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ವರದಿ:-

- ಆಯೋಗವು ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ.ನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಈ ವರದಿಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಿಳಿದಿರಲಿ:-

- ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತ ದಳದ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ -ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ನಿಟ್ಟೂಸಿರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ
- 2003ರಲ್ಲಿ 'ಸಿ ವಿ ಸಿ' ಗೆ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ (Statutory Status) ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಲಾಯಿತು.

30. ಉತ್ತರ : ಬಿ

- ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ: ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆಯು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆದೇಶದ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಅಸಹಕಾರ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಂದದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ: ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಅವಹೇಳನವು ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಹಗರಣ ಮಾಡುವ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪಡಿಸುವ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ: ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆಯು ಶಿಕ್ಷೆಯು ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು/ಅಥವಾ ದಂಡ ಎರಡನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳಬಹುದು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆ ಕಾಯಿದೆ, 1971 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆ

- ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳು: ಸಂವಿಧಾನದ 129 ನೇ ವಿಧಿಯು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು 'ಕೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ರೆಕಾರ್ಡ್' ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. 215 ನೇ ವಿಧಿಯು ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

- ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆ ಕಾಯಿದೆ, 1971 ರ ಪ್ರಕಾರ, ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನಿಂದನೆಯು ನಾಗರಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಸ್ವರೂಪದ ನಿಂದನೆಯಾಗಿರಬಹುದು.

31. ಉತ್ತರ. ಸಿ

- ಸಂಸದೀಯ ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಾಸಕಾಂಗ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳು, ಬಜೆಟ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳ ವಿವರವಾದ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ಣ ಸಂಸತ್ ಅಧಿವೇಶನಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಕಾರಿ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ರಾಜಕೀಯ ಆರೋಪದ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇದು ಸದಸ್ಯರು ಪಕ್ಷದ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ವಿವರವಾದ ಮತ್ತು ರಚನಾತ್ಮಕ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.
- ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿಗಳು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಅಥವಾ ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಪುನರ್‌ಚಿಂತನಾ ಶಾಶ್ವತ ಸಮಿತಿಗಳಾಗಿವೆ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಮಿತಿಗಳಂತಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳು ನಿರಂತರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ 24 ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿಗಳಿವೆ, ಲೋಕಸಭೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ (ಕೆಳಮನೆ) 16 ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ (ಮೇಲ್ಮನೆ) 8 ಸಮಿತಿಗಳಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 1, 3 ಮತ್ತು 4 ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
- ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿಗಳ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹಿತನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ಲೋಕಸಭೆಯ ಸ್ಪೀಕರ್ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅಥವಾ ಅವರ ನಡುವಿನ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಮೂಲಕ, ಮತ್ತು ಅವರ ಆಯ್ಕೆಯು ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಣತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

32. ಉತ್ತರ.ಎ

- ಕಾನೂನು ಆಯೋಗವು ಶಾಸನಬದ್ಧ ಅಥವಾ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲ. ಇದು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗವನ್ನು ಪುನರ್ ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗವನ್ನು 1834 ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ 1833 ರ ಚಾರ್ಟರ್ ಆಕ್ಟ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ಮೆಕಾಲೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗವನ್ನು 1955 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಅಂದಿನ ಅಟಾರ್ನಿ-ಜನರಲ್ ಎಂ.ಪಿ.ಸೆಟಲ್‌ಜಡ್ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಮತ್ತು 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಕಾನೂನು ಆಯೋಗವು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಸಚಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲಹಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ, ಕಾನೂನು ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗ

- ಭಾರತದ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗವು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ರಚನೆಯಾದ ಶಾಸನಬದ್ಧವಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.
- ಇದು ರಚನೆಯಾದ ಕಾನೂನುಗಳು ನ್ಯಾಯಯುತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯೋಚಿತವೆಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ಆಯೋಗವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಅದರ ಸರಿಯಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಇದನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು, ಇದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶದ ನೆರವೇರಿಕೆಗಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ, ಇದು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಸಚಿವಾಲಯದ ಸಲಹಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಆದಾಗ್ಯೂ, ಇದನ್ನು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ವಿಧಿ 39A ಭಾಗವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗದ ಇತಿಹಾಸ

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು 1834 ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು.
- ಇದನ್ನು 1833 ರ ಚಾರ್ಟರ್ ಆಕ್ಟ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ್ ಮೆಕಾಲೆಯವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.
- ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ, 22 ಕಾನೂನು ಆಯೋಗಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗವು (22ನೇ) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ರಿತು ರಾಜ್ ಅವಸ್ಥಿ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

33. ಉತ್ತರ. ಬಿ

- "ಕೆನೆ ಪದರ" ಪದವನ್ನು ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ (OBC ಗಳು) ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಇತರ ಮೀಸಲು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿವಂತರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ ಕೋಟಾಗಳಂತಹ ಮೀಸಲಾತಿಗಳಿಂದ ಒದಗಿಸಲಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು 1927 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಹದ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇದು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ದಲಿತರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ

ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ದಲಿತ ವಿಮೋಚನೆಯ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು 1 ಮತ್ತು 3 ಸರಿಯಾಗಿವೆ.

- ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಅಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮೂಲವಾಗಿ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಅಸಮಾನತೆ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರಕಾರ, ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳು ವಿವಿಧ ಹಂತದ ಸವಲತ್ತು ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ, ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಕೆನೆ ಪದರ

- ಮೂಲ- ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು 1992 ರಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ಸಾಹ್ನಿ ಪ್ರಕರಣದ ತೀರ್ಪಿನಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.
- ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ- ಕೆನೆ ಪದರವು ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮುದಾಯದೊಳಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮೀಸಲಾತಿ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಗತ್ಯವಿರುವವರಿಗೆ ತಲುಪುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ವ್ಯತ್ಯಾಸ: ಕೆನೆ ಪದರವು ಉಪ ವರ್ಗೀಕರಣಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಉಪ-ವರ್ಗೀಕರಣವು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಮಾನದಂಡಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದ ವರ್ಗವನ್ನು (SC ನಂತಹ) ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಕೆನೆಪದರವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದೊಳಗಿನ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲಕರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.

34. ಉತ್ತರ : ಬಿ

- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯು 22 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಸದೀಯ ಸಮಿತಿಯಾಗಿದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕೆಳಮನೆಯಾದ ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದ 15 ಸದಸ್ಯರು ಚುನಾಯಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು 7 ಸದಸ್ಯರು ಮೇಲ್ಮನೆಯಾದ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಿಂದ ಚುನಾಯಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯಿದೆಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ನಿಯಂತ್ರಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಸರ್ಕಾರದ ಖಾತೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು PAC ಯು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವು ಸರ್ಕಾರವು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಹಣಕಾಸಿನ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿವೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು 1 ಮತ್ತು 2 ಸರಿಯಾಗಿವೆ.

- ಮಂತ್ರಿಗಳು ಪಿಎಸಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಯಮವು ಸಮಿತಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ, ಇದು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಶಾಖೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಆಸಕ್ತಿಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರ ಸಮಿತಿ:-

- 1919ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆ ಅನ್ವಯ, 1921 ರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು.
- ಈ ಸಮಿತಿಯು ಒಟ್ಟು 22 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದ 15 ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯಿಂದ 7 ಸದಸ್ಯರು ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು 1 ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ಚುನಾಯಿತರಾಗುವರು. ಈ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬರನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದವರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ 2/3 ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರೆ, ಉಳಿದ 1/3 ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:-

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಸಂಸತ್ತಿನ ಮಂಡಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಮತ್ತು ಆಡಿಟರ್ ಜನರಲ್ ವರದಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
- ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಲಾಖೆಯು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುವ ಹಣವು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ವೆಚ್ಚವಾಗಿದೆಯೇ/ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
- ಹಣಕಾಸು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸೇವೆ ಮೇಲೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮೊತ್ತವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.

ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿ:-

- 1950 ರಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು.
- ಈ ಸಮಿತಿಯು 30 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ 1 ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ ಪದ್ಧತಿ ಮೂಲಕ ಸಮಿತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಈ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.
- ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:-

- ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಂದಾಜುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮಿತವ್ಯಯ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
- ಅಂದಾಜು ಪಟ್ಟಿಯು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಂಡನೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಲಹೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾಗುವ ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿ, ಮಿತವ್ಯಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳ ಮೇಲಿನ ಸಮಿತಿ:-

- ಕೃಷ್ಣ ಮೆನನ್ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಸಮಿತಿಯು 1964 ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು.
- ಈ ಸಮಿತಿಯು 22 ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 15 ಸದಸ್ಯರು ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದ ಮತ್ತು 7 ಸದಸ್ಯರು ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರು 1 ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ಚುನಾಯಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೇ, ಅದರಲ್ಲೂ ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಸದಸ್ಯರೊಬ್ಬರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:-

- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ವರದಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಮತ್ತು ಅಡಿಟರ್ ಜನರಲ್ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ವರದಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳ ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.

35. ಉತ್ತರ : ಎ

- ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 343 ನೇ ವಿಧಿಯು ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 351 ನೇ ವಿಧಿಯು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಹರಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು 1 ಮತ್ತು 2 ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
- 1963ರ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಕಾಯಿದೆಯು ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಬಳಸದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊಣೆಗಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ, ಇದು ಅಧಿಕೃತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಹಿಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ನಿರಂತರ ಬಳಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಬಳಸದಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

36. ಉತ್ತರ. ಎ

- ಕೇಂದ್ರ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗವು ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಿದೆ, 2005 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತರು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತರು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಅಥವಾ ಅವರು 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸನ್ನು ತಲುಪುವವರೆಗೆ, ಯಾವುದು ಮೊದಲು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು 1 ಮತ್ತು 2 ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
- CIC ಗೆ ನೇಮಕಾತಿಗಳನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುವ ಸಮಿತಿಯು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ, ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಿಂದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ ಕೇಂದ್ರ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗ

(Central Information Commission)

ಸ್ಥಾಪನೆ:-2005

- ಇದೊಂದು ಸಲಹಾತ್ಮಕ (Advisory body) ಮಂಡಳಿ.

ರಚನೆ:-

- ಒಬ್ಬ ಮುಖ್ಯ ಆಯುಕ್ತ ಮತ್ತು 10 ಜನ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲದ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ನೇಮಕ:-

- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಆಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಆಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನೇಮಕಾತಿ ಸಮಿತಿ:-

- ನೇಮಕಾತಿ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಹತೆಗಳು:-

- ಕಾನೂನು, ವಿಜ್ಞಾನ ಸಮಾಜ ಸೇವೆ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿರಬೇಕು.

ಅಧಿಕಾರವಧಿ:-

- 5 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ.
- ವರದಿ: ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗ:

- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಲ್ಪಡುವ ಒಂದು ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಈ ಆಯೋಗವು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಡುವ ಒಬ್ಬ ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಮಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲದ ಇತರೆ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತರು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ವಿಧಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ನೇಮಕಾತಿ ಸಮಿತಿಯ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ನೇಮಕಾತಿ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಿಂದ ನಾಮಕರಣಗೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಸಂಪುಟ ದರ್ಜೆಯ ಸಚಿವರು ನೇಮಕಾತಿ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಹತೆಗಳು

- ಕೇಂದ್ರ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಆಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆಯುಕ್ತರಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗದ ಮುಖ್ಯ ಆಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆಯುಕ್ತರಿಗೂ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವೇತನ

- ರಾಜ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತರು ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತರ ವೇತನ, ಭತ್ಯೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸೇವಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.
- ವರದಿ: ರಾಜ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗವು ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ.

37. ಉತ್ತರ. ಬಿ

- ಆಪರೇಷನ್ ಚಕ್ರ-II ಸಂಘಟಿತ ಸೈಬರ್-ಶಕ್ತಗೊಂಡ ಆರ್ಥಿಕ ಅಪರಾಧಗಳ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕುವುದರ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಸಿಬಿಐ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೈಕ್ರೋಸಾಫ್ಟ್ ಮತ್ತು ಅಮೆಜಾನ್‌ನಂತಹ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ದೈತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಹೊಂದಿದೆ.

38. ಉತ್ತರ. ಬಿ

- ಪ್ರಸ್ತುತ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಿಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅನುಮತಿಸುವ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಗಮನಾರ್ಹ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಸಂವಿಧಾನದ 324 ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು 1 ಮತ್ತು 3 ಸರಿಯಾಗಿವೆ.**
- ಏಕಕಾಲಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವ ಮೂಲಕ ಘಡರಲಿಸಂ ಅನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಬಹುದು. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.**

ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಒಂದು ಚುನಾವಣೆ

- ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ- ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಒಂದು ಚುನಾವಣೆಯು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಬದಲಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳು ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸುವ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ-

- 1967 ರವರೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಒಂದು ಚುನಾವಣೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. 1952, 1957, 1962 ಮತ್ತು 1967 ರಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಿಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು.
- ಆದಾಗ್ಯೂ, 1968 ಮತ್ತು 1969 ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಾಸನಸಭೆಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಮುನ್ನವೇ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾದ ಕಾರಣ ಏಕಕಾಲದ ಚುನಾವಣಾ ಚಕ್ರವು ಅಡ್ಡಿಯಾಯಿತು. ಮುಂದೆ, 1970 ರಲ್ಲಿ, ಲೋಕಸಭೆಯನ್ನು ಅವಧಿಗೆ ಮುನ್ನ ವಿಸರ್ಜಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು 1971 ರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚುನಾವಣೆಗಳು ನಡೆದವು.
- ಈ ಎಲ್ಲಾ ಘಟನೆಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಚಕ್ರದ ಸ್ಥಗಿತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಕೋವಿಡ್ ಸಮಿತಿ

- ಸಮಿತಿಯ ಕುರಿತು- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2, 2023 ರಂದು ಭಾರತದ ಮಾಜಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ರಾಮ್‌ನಾಥ್ ಕೋವಿಡ್ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ 'ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಒಂದು ಚುನಾವಣೆ'ಯ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿತ್ತು.
- ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು- ಸಮಿತಿಯ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ರಾಮನಾಥ್ ಕೋವಿಡ್ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಗೃಹ ಸಚಿವ ಅಮಿತ್ ಶಾ, ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಮಾಜಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ ಗುಲಾಂ ನಬಿ ಆಜಾದ್, ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಮಾಜಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಎನ್ ಕೆ ಸಿಂಗ್, ಲೋಕಸಭೆಯ ಮಾಜಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಸುಭಾಷ್ ಸಿ ಕಶ್ಯಪ್, ಹಿರಿಯ ವಕೀಲ ಹರೀಶ್ ಸಾಳ್ವೆ ಮತ್ತು ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಜಿಲೆನ್ಸ್ ಕಮಿಷನರ್ ಸಂಜಯ್ ಕೊಠಾರಿರವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

39. ಉತ್ತರ.ಸಿ

- 352 ರಿಂದ 360 ನೇ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ XVIII ಭಾಗವು ತುರ್ತು ನಿಬಂಧನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಏಳನೇ ಅನುಸೂಚಿಯು ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ: ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ, ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು 1 ಮತ್ತು 2 ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
- 355 ನೇ ವಿಧಿಯು ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಅಡಚಣೆಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಕ್ಕೂಟದ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಯಂತ್ರಗಳು ವಿಫಲವಾದಲ್ಲಿ 356 ನೇ ವಿಧಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆ (356 ನೇ ವಿಧಿ)

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿಯ ಮೇರೆಗೆ/ಇತರ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಸಂವಿಧಾನದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರ ಅಡಳಿತ ನಡೆಸದೇ ಇದ್ದಾಗ, 356ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಘೋಷಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ರಾಜ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದನ್ನು 'ರಾಜ್ಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ/ಸಂವಿಧಾನ ಕುಸಿತ' ಎನ್ನುವರು.
- 365ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಅಥವಾ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ವಿಫಲವಾದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಅಂತಹ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇರಬಹುದು.
- ಡಾ|| ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರಕಾರ, ರಾಜಕೀಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ & ಕೊನೆ ಅಸ್ತವಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿ ಇಲ್ಲದೆಯೂ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಘೋಷಿಸಬಹುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ ದಿನದಿಂದ, 2 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನಿಂದ ಸರಳಬಹುಮತದ ಮೂಲಕ ಅಂಗೀಕಾರ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ರದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.
- 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ವಯ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಪ್ರತಿ 6 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸಂಸತ್ತಿನಿಂದ ಸರಳ ಬಹುಮತದ ಮೂಲಕ ಅಂಗೀಕಾರ ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು.
- ಪ್ರತಿ 6 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದುಗರಿಷ್ಠ 3 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.
- ಸೂಚನೆ: 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಎರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ 1 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

- ✓ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಅಥವಾ ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ.
- ✓ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತವಿರುವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ತಕ್ಷಣ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ದೃಢೀಕರಿಸಿದಾಗ.

ನೆನಪಿರಲಿ

- ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ 1951ರಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಈ ರಾಜ್ಯ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಳಗಾದ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 6 ಬಾರಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇರಲಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಹೇರಿಕೆ:

- ಮಾರ್ಚ್ 19 1971: ಬಹುಮತದ ನಷ್ಟ (1 ವರ್ಷ ಮತ್ತು 1 ದಿನ) -ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್
- ಡಿಸೆಂಬರ್ 31 1977: ಸಿ.ಎಂ ದೇವರಾಜು ಅರಸು ಬಹುಮತ ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಸರ್ಕಾರ ವಜಾಗೊಳಿಸಿತು. (59 ದಿನಗಳು)
- ಏಪ್ರಿಲ್ 21 1989: ಎಸ್ ಆರ್ ಬೊಮ್ಮಾಯಿ ಸರ್ಕಾರದ ಬಹುಮತದ ನಷ್ಟ. (223 ದಿನಗಳು)

- ಅಕ್ಟೋಬರ್ 10 1990: ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ವಜಾಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. (7 ದಿನಗಳು)
- ಅಕ್ಟೋಬರ್ 9 2007: ಬಹುಮತದ ನಷ್ಟ. (33 ದಿನಗಳು)
- ನವೆಂಬರ್ 20 2007: ಬಹುಮತದ ನಷ್ಟ (189 ದಿನಗಳು)

40. ಉತ್ತರ.ಬಿ

- CAG ಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ನಿಗಮಗಳ ಸ್ವೀಕೃತಿ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳಿಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ವರದಿ ಮಾಡುವುದು. ಹಣಕಾಸಿನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು CAG ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಆಡಿಟ್ ವರದಿಗಳನ್ನು PAC ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು 1 ಮತ್ತು 3 ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
- ಸಿಎಜಿಯನ್ನು ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸನ್ನು ತಲುಪುವವರೆಗೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು ನವೀಕರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನಿಯವರ ಶಿಫಾರಸಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನವೀಕರಣಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ಮಹಾನಿಯಂತ್ರಕ ಹಾಗೂ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧಕ (CAG)

- CAG ಯು 'ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಸ್ತ ಹಣಕಾಸಿನ ಕಾವಲುಗಾರ/ ರಕ್ಷಕ' ಆಗಿದ್ದಾರೆ.
- ಸಂವಿಧಾನದ 148ನೇ ವಿಧಿಯು ಭಾರತದ ಮಹಾನಿಯಂತ್ರಕ ಹಾಗೂ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧಕ (CAG) ಹುದ್ದೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ನೇಮಕ:-

- ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಿ ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಭೋದಿಸುವರು.

ಅಧಿಕಾರವಧಿ:-

- 6 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷಗಳು.

ಸ್ಥಾನಮಾನ/ವೇತನ

- CAG ಅವರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ವೇತನ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೇತನವನ್ನು ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ಭರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜೀನಾಮೆ:-

- ಇವರು ತಮ್ಮ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪದಚ್ಯುತಿ:-

- ಭಾರತದ ಮಹಾನಿಯಂತ್ರಕ ಹಾಗೂ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧಕರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು:-

- CAG ಯು ಕೇಂದ್ರ & ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಕೇಂದ್ರ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ಆದಾಯದಿಂದ ಧನ ಸಹಾಯ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು & ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ; ನಿಗಮಗಳು, ಕಂಪನಿಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿನಂತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆ.
- CAG ತಾವು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ತಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಇಡುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಬಹುದು.
- ಕೇಂದ್ರದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಈ ವರದಿಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಮುಂದೆ & ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ.
- ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ಮಾಡಲಾದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಪರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೊಣೆಯಾಗಿರುವರು.

ಭಾರತದ ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಮತ್ತು ಆಡಿಟರ್ ಜನರಲ್ (ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು) ಕಾಯಿದೆ, 1971

- ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ: ಅವರು ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ, ಯಾವುದು ಮೊದಲೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

- **ರಾಜೀನಾಮೆ:** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಚೇರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬಹುದು.
- **ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆ:** ಅವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಅದೇ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದು.
- **ಸೇವಾ ಸ್ಥಿತಿ:** ಅವರ ವೇತನ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರ ನೇಮಕಾತಿಯ ನಂತರ ಅವರ ಅನನುಕೂಲತೆಗೆ ಬದಲಾಗುವಂತಿಲ್ಲ

ನೆನಪಿರಲಿ:-

- **ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ CAG** - ವಿ.ನರಹರಿರಾವ್(1948 ರಿಂದ 1954)
- **ಪ್ರಸ್ತುತ CAG** - ಶ್ರೀ ಗಿರೀಶ್ ಚಂದ್ರ ಮುರ್ಮು

41. ಉತ್ತರ ಎ

- ನೀತಿ ಆಯೋಗದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕ ಶ್ರೇಯಾಂಕಗಳ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸೂಚ್ಯಂಕ, ರಾಜ್ಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಚ್ಯಂಕ, ಸಂಯೋಜಿತ ನೀರು ನಿರ್ವಹಣಾ ಸೂಚ್ಯಂಕ, ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳ ಸೂಚ್ಯಂಕ, ಭಾರತ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ ಮತ್ತು ರಫ್ತು ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳಂತಹ ಸೂಚ್ಯಂಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.**
- ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸಿನ ವರ್ಗಾವಣೆಗಾಗಿ ನೀತಿ ಆಯೋಗವು ಹಣಕಾಸಿನ ಅಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ಜಾರಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಪಾತ್ರವು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಥಿಂಕ್ ಟ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸಿನ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ನೀತಿ ಸಲಹೆಗಾರನ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಹಣಕಾಸಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ವರ್ಗಾವಣೆಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವಾಲಯವು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.**

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರಿವರ್ತನಾ ಸಂಸ್ಥೆ

- **NITI Aayog: National Institute for Transforming India Aayog**
- ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಪ್ರಧಾನಿ ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ 'ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗವನ್ನು' ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ನೀತಿ ಆಯೋಗವನ್ನು **2015ರ ಜನವರಿ 01** ರಂದು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು.

ಉದ್ದೇಶ:-

- ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲು ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದು.

ಕಾರ್ಯಗಳು:-

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ವ್ಯೂಹಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.
- 'ಬಲಾಢ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಬಲಾಢ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರ' ಎಂಬ ಘೋಷವಾಕ್ಯದಡಿ ಸಹಕಾರ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Co-Operative Fedration) ಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದು.
- ಯೋಜನೆಗಳ ಜಾರಿ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಡುವುದು.
- ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತಕರ ಚಾವಡಿ (Think Tank) ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.
- ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು.
- ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
- ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

ರಚನೆ:

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:	• ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ.
ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು:	• ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಿಂದ ನೇಮಕ.
ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ:	• ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶದ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಗವರ್ನರ್‌ಗಳು.
ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರು:	• ಕೇಂದ್ರ ಸಂಪುಟ ದರ್ಜೆಯ 4 ಸಚಿವರು.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಂಡಳಿ:	• ಪ್ರಧಾನಿ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು.
ಸಿ.ಇ. ಓ:	• ಪ್ರಧಾನಿಯಿಂದ ನೇಮಕ.

42. ಉತ್ತರ. ಬಿ

- ಅನುದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಎಂದರೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಬಜೆಟ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಸಚಿವಾಲಯಗಳು ಅಥವಾ ಇಲಾಖೆಗಳು ನಿಧಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಲಾದ ಔಪಚಾರಿಕ ವಿನಂತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅನುದಾನದ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಸತ್ತು ಅನುಮೋದಿಸಿದ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯಲು ವಿನಿಯೋಗ ಮಸೂದೆಯು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು 1 ಮತ್ತು 4 ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
- ಇಲಾಖಾ ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿಗಳೇ ಪ್ರತಿ ಸಚಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಅನುದಾನದ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತವೆ. ಅನುದಾನದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಅನುಮೋದಿಸದಿದ್ದರೆ, ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು ಏಕಪಕ್ಷೀಯವಾಗಿ ಇತರ ಅನುದಾನಗಳಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಮರುಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅನುದಾನದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಅನುಮೋದಿಸದಿದ್ದರೆ, ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಚಿವಾಲಯ ಅಥವಾ ಇಲಾಖೆಯು ಆ ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಮರುಹಂಚಿಕೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗೆ ಪೂರಕ ಅನುದಾನಗಳು ಅಥವಾ ಸಂಸತ್ತಿನಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮರು-ವಿನಿಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಅನುಮೋದನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಗಳು 2 ಮತ್ತು 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

43. ಉತ್ತರ. ಸಿ

- ಲೋಕಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು, ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಲಾಪಗಳು ಸುಗಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸ್ಪೀಕರ್ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಪೀಕರ್ ಅವರ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಅಥವಾ ಟೀಕಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಇದು ಒಂದು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಚಲನೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಇದು ಕಚೇರಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸ್ಪೀಕರ್ ಸಂವಿಧಾನದ ನಿಬಂಧನೆಗಳು, ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರದ ನಡವಳಿಕೆಯ ಅಂತಿಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 1, 3 ಮತ್ತು 4 ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ.
- ಸದನದಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಟೈ ಉಂಟಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸ್ಪೀಕರ್ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಮುಂದೂಡುವುದಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಕಾಸ್ಪಿಂಗ್ ಮತವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಲೋಕ ಸಭೆಯ ಸ್ಪೀಕರ್ (93 ನೇ ವಿಧಿ)

- ಸಂವಿಧಾನದ 93 ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಲೋಕಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ.

ಚುನಾವಣೆ:-

- ಲೋಕಸಭೆಯ ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ಸದಸ್ಯರು ಮೊದಲನೆಯ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಬಹುಮತದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಉಪಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಚುನಾವಣಾ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
- “Once a Speaker is always a speaker” ಇದು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಅಧಿಕಾರವಧಿ:-

- ಇವರ ಅಧಿಕಾರವಧಿ 5 ವರ್ಷಗಳು ಅಥವಾ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಲೋಕಸಭೆಯ ಪ್ರಥಮ ಸಭೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತೆರವುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ರಾಜೀನಾಮೆ:-

- 94 ನೇ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಪೀಕರ್ ತಮ್ಮ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಉಪಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ (Deputy Speaker) ಸಲ್ಲಿಸಿ ಮತ್ತು ಉಪಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ ರವರು ಸ್ಪೀಕರ್ ಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬಹುದು.

ಪದಚ್ಯುತಿ:-

- 14 ದಿನಗಳ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ನೋಟಿಸ್ ನೀಡಿ ಲೋಕಸಭೆಯು ತನ್ನ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಬಹುಮತದಿಂದ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಭಾಪತಿಯವರನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು. (ಸೂಚನೆ: ಸದನದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿರುವ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು).
- Absolute Majority (ie, a majority of the total members of the house) and not by ordinary majority. (ie a majority of the members present and voting in the house).
- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸುವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಾಗ ಇವರು ಲೋಕಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸದನದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಹುದು.

ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು

- ಲೋಕಸಭೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳೂ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸದನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಯಾರು ಮಾತನಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಣಯ, ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವ, ಮುಂದೂಡುವ ಮತ್ತು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಹಣಕಾಸಿನ ಮಸೂದೆ, ಖಾಸಗಿ ಮಸೂದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಮಸೂದೆಗಳು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗಿದೆ.
- ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಮಸೂದೆಯ ಪರ ಮತ್ತು ವಿರುದ್ಧ ಸಮಾನ ಮತಗಳು ಬಂದಾಗ ಸ್ಪೀಕರ್ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಸದನದ ಸದಸ್ಯರು ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದರೆ, ರಾಜೀನಾಮೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರೆ, ಅಂತಹ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಖಾಲಿ ಇವೆ ಎಂದು ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಪೀಕರ್‌ಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಸದನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಾಜರಿ (ಕೋರಂ) ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸದನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯಾದ ಮಸೂದೆ ಬಗ್ಗೆ ಪರ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸಮಾನ ಮತಗಳು ಬಂದಾಗ ಸ್ಪೀಕರ್ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.
- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಸಂಸತ್ತಿನ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ ಅನ್ವಯ ಲೋಕಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಅನರ್ಹಗೊಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗಿದೆ.

ನೆನಪಿರಲಿ:-

- ಉಪಸಭಾಪತಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಸಂಸದಿಯ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನೇಮಕವಾದರೆ ಇವರು ನೇರವಾಗಿ ಈ ಸಮಿತಿಯ ಚೇರಮನ್ (ಅಧ್ಯಕ್ಷ) ರಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಭಾಪತಿ & ಉಪಸಭಾಪತಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಈ ಹುದ್ದೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದರೆ ಇವರು ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರ & ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಭಾಪತಿಯು ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಾಗ ಉಪಸಭಾಪತಿಯು ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯನಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಭಾಪತಿಯು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಾಗ ಉಪಸಭಾಪತಿಯು ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವರು.

ವೇತನ & ಸೌಲಭ್ಯಗಳು:-

- ಸಂವಿಧಾನದ 97 ನೇ ಅನುಚ್ಛೇದದ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಪೀಕರ್ & ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ಸಂಸತ್ತು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ವೇತನ & ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಲೋಕಸಭೆಯ ಸ್ಪೀಕರ್ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ ಮತ್ತು ದೃಢೀಕರಣ

- ಲೋಕಸಭೆಯ ಸ್ಪೀಕರ್, ಅವರ/ಅವಳ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಯಾವುದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರಮಾಣ ಅಥವಾ ದೃಢೀಕರಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.
- ಲೋಕಸಭೆಯ ಸ್ಪೀಕರ್ ಆಗಿ ಅವರ ಹುದ್ದೆಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಅವರ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೊಟೆಮ್ ಸ್ಪೀಕರ್:- (Protem Speaker)

- ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದಿನ ಲೋಕಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹೊಸದಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಲೋಕಸಭೆಯ ಪ್ರಥಮ ಸಭೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತೆರವುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಥಮ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಲೋಕಸಭೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯರೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರೊಟೆಮ್ ಸ್ಪೀಕರ್ ಆಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಇವರು ಹೊಸದಾಗಿ ಚುನಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಲೋಕಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.
- ಹೊಸದಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಸಂಸತ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ ಭೋದಿಸುವುದು ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಹೊಸ ಸ್ಪೀಕರ್ ಚುನಾಯಿತರಾದ ತಕ್ಷಣ ಪ್ರೊಟೆಮ್ ಸ್ಪೀಕರ್ ಹುದ್ದೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಹೊಸ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷನ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಹುದ್ದೆಯಾಗಿದೆ.

ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳು

ತಿಳಿದಿರಲಿ:

- ಲೋಕಸಭೆಯ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಪೀಕರ್ ಗಣೇಶ್ ವಾಸುದೇವ್ ಮಾಳವಂಕರ್ (1952-1956)
- ಲೋಕಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಸ್ಪೀಕರ್ ಮೀರಾಕುಮಾರಿ (2009-2014)
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೋಕಸಭೆಯ ಸ್ಪೀಕರ್ ಓಂ ಪ್ರಕಾಶ್ ಬಿರ್ಲಾ

44. ಉತ್ತರ : ಎ

- ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 67(ಬಿ) ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಹುಮತದಿಂದ ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆಯು ಸರಳ ಬಹುಮತದೊಂದಿಗೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳನ್ನು (ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು) ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸುವ ನಿರ್ಣಯವು ಪರಿಗಣನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಿಂದ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಸದಸ್ಯರು ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು

- ❖ ಸಂವಿಧಾನದ 63ನೇ ವಿಧಿಯು ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಹುದ್ದೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ನಂತರ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಸ್ಥಾನ ಬರುತ್ತದೆ (Table of Precedenceನಲ್ಲಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನ).
- ❖ 64ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಇವರು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಪದ ನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ (Ex-Officio) ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ❖ ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಅಮೇರಿಕಾದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಹುದ್ದೆಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಸ್ಥಾನ ತೆರವಾದಾಗ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಉಳಿದ ಅಧಿಕಾರವಧಿ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ 6 ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಹತೆಗಳು

- ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು.
- ಕನಿಷ್ಠ 35 ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬೇಕು.
- ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಾರದು.
- ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯನಾಗುವ ಅರ್ಹತೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಚುನಾವಣೆ (66 ನೇ ವಿಧಿ)

- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಂತೆ ಪರೋಕ್ಷವಾದ ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಅಂದರೆ ನಿರ್ವಾಚಕ ಮಂಡಳಿ (Electoral College) ಯ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ವಾಚಕ ಮಂಡಳಿಯು ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರನ್ನು 20 ಸದಸ್ಯರು ಹೆಸರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು 20 ಸದಸ್ಯರು ಅನುಮೋದಿಸಬೇಕು. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯು 15,000/- ರೂಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಠೇವಣಿ ಇಡಬೇಕು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಚುನಾವಣೆಯಂತೆ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಚುನಾವಣೆಯೂ ಕೂಡಾ ಏಕಮತ ವರ್ಗಾವಣಾ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ ಪದ್ಧತಿ (Proportional representation by means of single transferable vote system)ಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ತಿಳಿದಿರಲಿ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಅಥವಾ ದೇಶದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಅಧಿಕಾರವು ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳೆರಡರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಕೂಡ ಇವರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವುದು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಪರೂಪದ ಕೆಲವೇ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಮಾಣವಚನ (69 ನೇ ವಿಧಿ)

- ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಚನವನ್ನು ಭೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವೇತನ

- ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಪದ ನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ವೇತನ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಧಿಕಾರವಧಿ & ಪದಚ್ಯುತಿ (67ನೇ ವಿಧಿ)

- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ದಿನದಿಂದ 5 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಬೇಕಾದರೂ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಅರ್ಹರು.
- ಸಂವಿಧಾನದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗಾಗಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ವಿರುದ್ಧ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ನಿರ್ಣಯ ಮಂಡಿಸಿ 14 ದಿನಗಳ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ನೋಟೀಸ್ ಕೊಡಬೇಕು ನಂತರ ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು ಲೋಕಸಭೆಯು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೆ

ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಸ್ಥಾನ ತೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನೂ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಿಲ್ಲ.

ಕಛೇರಿ ಅರ್ಹತೆಗಳು

- ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆ ಅಥವಾ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬಾರದು, ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷ ಹುದ್ದೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದಾಗ ಅವರು ಕಛೇರಿಯ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಕ್ಷಣದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು.
- ಯಾವುದೇ ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರಬಾರದು.

ಅಧಿಕಾರಗಳು & ಕಾರ್ಯಗಳು

- ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷ
- ಹಂಗಾಮಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವರು

ಸೂಚನೆ:

- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಂಗಾಮಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆವಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದವರು ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ & ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸರಳಬಹುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕಾರವಾದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಯಿಂದ ವಜಾಗೊಳ್ಳುವರು. ಮುಂಚಿತ 14 ದಿನಗಳ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು.

45. ಉತ್ತರ: ಎ

- ನ್ಯಾಯಯುತ ಮತ್ತು ತ್ವರಿತ ವಿಚಾರಣೆಯ ಹಕ್ಕು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 21 ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿದೆ. ನ್ಯಾಯದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲದ ಯಾವುದೇ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಈ ಹಕ್ಕು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯಯುತ ಮತ್ತು ತ್ವರಿತ ವಿಚಾರಣೆಯು ಜೀವನ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಳ ತೀರ್ಪುಗಳು ಖಚಿತಪಡಿಸಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ, ಇದು ಜೀವನ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

46. ಉತ್ತರ: ಸಿ

- 103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ (ಇ. ಡಬ್ಲ್ಯು. ಎಸ್) ಶೇಕಡಾ 10ರಷ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿತು. 15ನೇ ವಿಧಿಯ (4) ಮತ್ತು (5) ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ವರ್ಗಗಳ ನಾಗರಿಕರ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಗರಿಷ್ಠ 10% ಮೀಸಲಾತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಮತ್ತು 2 ರ ಸರಿಯಾಗಿವೆ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ

- ದೇಶದ ಮೊದಲ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಜವಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ರವರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ 1951ರ ಜೂನ್ 18 ರಂದು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿಯನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಕಾಯ್ದೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸದಂತೆ ತಡೆಯಲು ನಮೂದಿಸಲಾಯಿತು.

ಮೊದಲ ತಿದ್ದುಪಡಿ.

- ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿತು.
- ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಒಂಬತ್ತನೇ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಧಿ 31 ರ ನಂತರ, ವಿಧಿ 31 ಎ ಮತ್ತು 31 ಬಿ ಅನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೇಲಿನ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು ಮೂರು ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ: ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವಿರೋಧಿ ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆ.
- ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣವು ವ್ಯಾಪಾರ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹಕ್ಕಿನ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಮಾನ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು:

- ಸಂವಿಧಾನದ 17ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಕ 31ಎ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮತ್ತು 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. 31ಎ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಎಸ್ಪೆಟ್ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ

ರೈತವಾರಿ ಹಾಗೂ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ಭೂಮಿಗೆ ಸೇರಿಸಿವೆ.

ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು

- 18ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1966) ಸಂವಿಧಾನ 3ನೇ ವಿಧಿಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪುನರಚನೆಗೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಮಾಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ನೀಡಿ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು
- 19ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: (1966) ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚುನಾವಣಾ ಟ್ರಿಬ್ಯುನಲ್ ಅನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಚುನಾವಣಾ ಸಂಬಂಧ ವಿವಾದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಹೈಕೋರ್ಟಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು
- 21ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: 1966: ಸಿಂಧಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು 15ನೇ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ 8ನೇ ಅನುಸೂಚಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- 22ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: 1969: ಮೇಘಾಲಯ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆ.
- 26ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: 1971: ಮಾಜಿ ರಾಜರುಗಳು ರಾಜಧನ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- 31ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 1973: ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು 525 ರಿಂದ 545 ಕ್ಕೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು.
- 32ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: 1974: ತೆಲಂಗಾಣಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಮೂಲಕ ಕೇಂದ್ರಿಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಸ್ಥಾಪನೆ
- 36ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: 1975: ಸಿಕ್ಕಿಂ ಭಾರತ 22ನೇ ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆಯಿತು.
- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: 1976: ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ: ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದಿದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಪುಟ್ಟ ಸಂವಿಧಾನದ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಬಹುತೇಕ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಂದಿತು.

ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ: 44 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆ: 1978 ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:

- 31ನೇ ವಿಧಿಯು ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಇದನ್ನು 300(ಎ)ನೇ ವಿಧಿಯ ಶಾಸನಿಯ ಹಕ್ಕನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು 6 ವರ್ಷದಿಂದ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲಾಯಿತು
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಚುನಾವಣಾ ವಿವಾದವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಲಿಖಿತ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿತು.
- 20 ಮತ್ತು 21ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ನೀಡಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಜಾಗೊಳಿಸಬಾರದೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು.

100 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2015

- ಭಾರತ ಮತ್ತು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದ ನಡುವೆ 1974ರ ಭೂ ಗಡಿ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವು ಎನ್‌ಕ್ಲೇವ್ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2016

- ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ತೆರಿಗೆ (ಜಿಎಸ್‌ಟಿ) ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು.

102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2018

- ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ (NCBC) ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2019

- 15ನೇ ವಿಧಿಯ (4) ಮತ್ತು (5) ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ವರ್ಗಗಳ ನಾಗರಿಕರ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಗರಿಷ್ಠ 10% ಮೀಸಲಾತಿ.

104 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2020

- ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಸ್‌ಸಿ ಮತ್ತು ಎಸ್‌ಟಿಗಳಿಗೆ ಸೀಟುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಗಡುವನ್ನು ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಎಂಭತ್ತಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

ಸಂವಿಧಾನದ 105 ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2021,

- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 105 ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2021, ಇದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ (ನೂರಾ ಐದನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು) ಕಾಯಿದೆ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ, SEBC ಗಳು ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿತು.

ಸಂವಿಧಾನದ 106 ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2023,

- ಸಂವಿಧಾನ (106 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಕಾಯಿದೆ, 2023, ಲೋಕಸಭೆ, ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳು ಮತ್ತು ದೆಹಲಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಧಾನಿ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ SC ಮತ್ತು ST ಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾದವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಿಡುತ್ತದೆ.
- ಈ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ನಂತರ ನಡೆಸಲಾದ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ನಂತರ ಮೀಸಲಾತಿಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದು 15 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ, ನಂತರ ಸಂಭಾವ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಸಂಸದೀಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರತಿ ಡಿಲಿಮಿಟೇಶನ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ನಂತರ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಸ್ಥಾನಗಳ ಸರದಿಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಸನದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರಸ್ತುತ, 17 ನೇ ಲೋಕಸಭೆಯ (2019-2024) ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 15% ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸರಾಸರಿ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ 9% ರಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

47. ಉತ್ತರ: ಎ

- ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಟಾ ಆಯ್ಕೆಯು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾರತದ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪು ನೀಡಿದೆ. ಇದು ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಂತಹ ನೇರ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಒಂದೇ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಮತದ ಮೂಲಕ ಅನುಪಾತದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ, ಮೊದಲ-ಹಿಂದಿನ-ಪೋಸ್ಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಮತ್ತು 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ರಾಜ್ಯಸಭೆ (ರಾಜ್ಯಗಳ ಪರಿಷತ್ತು/The Council of States):

- ಕುರಿತು: ಇದು ಮೇಲ್ಮನೆ (ಎರಡನೇ ಚೇಂಬರ್ ಅಥವಾ ಹಿರಿಯರ ಸದನ) ಮತ್ತು ಇದು ಭಾರತೀಯ ಒಕ್ಕೂಟದ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.
  - ರಾಜ್ಯಸಭೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಶ್ವತ ಸದನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
  - ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ IV ಅನುಸೂಚಿಯು ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಂಯೋಜನೆ: ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಗರಿಷ್ಠ ಸಂಖ್ಯಾಬಲ 250 (ಇದರಲ್ಲಿ 238 ಸದಸ್ಯರು ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂ.ಪ್ರ.ಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು (ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ) ಮತ್ತು 12 ಸದಸ್ಯರುಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ).
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಸದನದ ಸಾಮಾನ್ಯವು 245 ಆಗಿದೆ, 229 ಸದಸ್ಯರು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ, 4 ಸದಸ್ಯರು ಯುಟಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು 12 ಮಂದಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಚುನಾವಣೆ: ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ)
  - ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ಕೇಂ.ಪ್ರ.ಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾದ ನಿರ್ವಾಚನಾ ಮಂಡಳಿ (electoral college) ಸದಸ್ಯರು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
  - ಕೇವಲ ಮೂರು ಕೇಂ.ಪ್ರ. ಗಳು (ದೆಹಲಿ, ಪುದುಚೇರಿ ಮತ್ತು ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ) ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ (ಇತರವು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ).
  - ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುವ ಸದಸ್ಯರು ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು.

➤ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಹೋಗದೆ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸದನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ನೀಡುವುದು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿದೆ.

- **ಕಾರ್ಯಗಳು:** ಲೋಕಸಭೆಯು ಆರಂಭಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಶಾಸನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಮೂಲಕ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
- **ಅಧಿಕಾರಗಳು**
  - **ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಷಯಗಳು:** ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಅದರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಮತ್ತು ಅನುಮೋದನೆಗಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕು.
  - ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲು/ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದರೆ, ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಅನುಮೋದನೆ ಅಗತ್ಯ.

48. ಉತ್ತರ: ಸಿ

- ಏಕಲಚೇತನರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕಾಯಿದೆ, 2016 ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗವಿಕಲರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಯಿದೆಯ ಸೆಕ್ಷನ್ 34 ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಚ್‌ಮಾರ್ಕ್ ಏಕಲಾಂಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ 4% ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೆಕ್ಷನ್ 35 ರ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ಕಾರವು ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 5% ರಷ್ಟು ಬೆಂಚ್‌ಮಾರ್ಕ್ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ಹೇಳಿಕೆ I ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 16 ನೇ ವಿಧಿಯು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕಲಾಂಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಾಯದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸುವ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಇದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಾಯದ ಹಕ್ಕುಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲು 41ನೇ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ II ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

49. ಉತ್ತರ: ಎ

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು ಸಂಪೂರ್ಣವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 19(2) ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಸಮಂಜಸವಾದ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆ, ರಾಜ್ಯದ ಭದ್ರತೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಧಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಘೋಷಣೆಯು (ಯುನಿವರ್ಸಲ್ ಡೆಕ್ಲರೇಶನ್ ಆಫ್ ಹ್ಯೂಮನ್ ರೈಟ್ಸ್), ಇತರ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಪಕರಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಪ್ಪಂದ (ICCPR), ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಕೆಲವು ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭದ್ರತೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಅಥವಾ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

50. ಉತ್ತರ: ಎ

- ಏಕರೂಪ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು (ಯು.ಸಿ.ಸಿ) ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 44ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ನೀತಿಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವವೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ಇದು ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಏಕರೂಪ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಿನರ್ವ ಮಿಲ್ಸ್ ಪ್ರಕರಣವು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ನೀತಿಯ ನಿರ್ದೇಶನ ತತ್ವಗಳ ನಡುವಿನ ಸಮತೋಲನದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ, ಇದು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲು ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾ ಬಾನೋ ಪ್ರಕರಣವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆಯ (UCC) ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಹೆಗ್ಗುರುತು ಈ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ:

- ಮೂರು ವಿಧದಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು.

- ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಗಳು
- ಉದಾರವಾದಿ ತತ್ವಗಳು
- ಗಾಂಧಿ ತತ್ವಗಳು
- ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಗಳು:

ವಿಧಿಗಳು ವಿಷಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

38ನೇ	ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, & ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದು
39ನೇ	ಸಮಾನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ವೇತನ
39(ಎ)	ಬಡವರಿಗೆ ಉಚಿತ ಕಾನೂನಿನ ನೆರವು
41	ವೃದ್ಧರಿಗೆ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಧನ ನೀಡುವುದು.
43(ಎ)	ಕಾರ್ಮಿಕರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ರಕ್ಷಿಸುವುದು

ಗಾಂಧಿ ತತ್ವಗಳು:

40	ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸ್ಥಾಪನೆ
43	ಗೃಹ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು
46	ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರ (OBC, ST, SC) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ & ಆರ್ಥಿಕ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು
47	ಮದ್ಯಪಾನ & ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ನಿಷೇಧ
48	ಕೃಷಿ & ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು, ಗೋಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧ & ಅವುಗಳ ತಳಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.

ಉದಾರವಾದಿ ತತ್ವಗಳು:

44	ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಏಕರೂಪ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆ ಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು
45	6 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ & ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ
48(ಎ)	ದೇಶದ ಅರಣ್ಯಗಳು & ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ
49	ಸ್ಮಾರಕಗಳು & ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳ ರಕ್ಷಣೆ
50	ನ್ಯಾಯಾಂಗವನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು
51	ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು & ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಗೌರವಯುತವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು

	ರಾಜ್ಯ ನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು
1	4ನೇಯ ಭಾಗ (36-51)	3ನೇಯ ಭಾಗ (12-35)
2	ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು	ಸಾಧನಗಳು
3	ಆರ್ಥಿಕ & ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭುತ್ವ	ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕ
4	ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯವು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸದಿದ್ದಾಗ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಆದಾಗ 32ನೇಯ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು
5	ಕೆಲವು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುತ್ತದೆ.	ಕೆಲವು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದಂತೆ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುವುದು.
6	ಇಡಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯ	ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ

51. ಉತ್ತರ: ಎ

- ಲೋಕ ಅದಾಲತ್, ಎಂದರೆ 'ಜನರ ನ್ಯಾಯಾಲಯ' ಎಂಬುದು ಎ.ಡಿ.ಆರ್ (Alternative Dispute Redressal) ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇವು ಗಾಂಧಿವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ ಮತ್ತು ತಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 39ಎ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಾಜದ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ಸೇವೆಗಳನ್ನು

ಬದಗಿಸಲು ಕಾನೂನು ಸೇವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾನೂನು ಸೇವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ ಕಾಯಿದೆ, 1987 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

- ಲೋಕ ಅದಾಲತ್‌ಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿರುವರು ಅಥವಾ ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಪಕ್ಷಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಾವತಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿವಿಲ್ ಪ್ರೊಸೀಜರಲ್ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷ್ಯದ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಮವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ನಿರ್ಧಾರವು ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಲೋಕ ಅದಾಲತ್ನು ಆದೇಶದ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವುದೇ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ

ಲೋಕ ಅದಾಲತ್‌ಗಳು

- 'ಲೋಕ ಅದಾಲತ್' ಪದವು 'ಜನರ ನ್ಯಾಯಾಲಯ' ಎಂದರ್ಥ ಮತ್ತು ಇದು ಗಾಂಧಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ.
- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಪಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹಳೆಯ ರೂಪವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅದರ ಸಿಂಧುತ್ವವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ.
- ಇದು ಪರ್ಯಾಯ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ (ADR) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕ, ಅಗ್ಗದ ಮತ್ತು ತ್ವರಿತ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಮೊದಲ ಲೋಕ ಅದಾಲತ್ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿ 1982 ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಾನಕರ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಅದರ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಆಯೋಜಿಸಲಾಯಿತು.
- ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಕಾನೂನು ಸೇವೆಗಳ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ ಕಾಯಿದೆ, 1987 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಈ ಕಾಯಿದೆಯು ಲೋಕ ಅದಾಲತ್‌ಗಳ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

52. ಉತ್ತರ: ಬಿ

ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ:

- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ತನ್ನ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳು

ನೇಮಕಾತಿ	ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನೇಮಕಾತಿ ಆಯೋಗದ ಸಿಪಾರಿಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ
ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ	65 ವರ್ಷಗಳ /ನಿವೃತ್ತಿವರೆಗೆ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದು. ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
ಪದಚ್ಯುತಿ	ಸಂವಿಧಾನದ 124 (4) ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಸಾಬಿತವಾದರೆ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ 2/3 ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.
ವೇತನ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು	ಸಂವಿಧಾನದ 125 ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ, ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ವೇತನ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮುಖ್ಯನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ವೇತನ ಲಕ್ಷ ರೂ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ವೇತನ 90,000 ರೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.
ಸಂವಿಧಾನ ರಕ್ಷಣೆ	ಸಂವಿಧಾನದ 121ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ, ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಚರ್ಚಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1, 2 ಮತ್ತು 3 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

53. ಉತ್ತರ: ಡಿ

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು
- ಅವರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ವ್ಯವಹಾರದ ವಹಿವಾಟನ್ನು ಸರಳೀಕರಿಸಲು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು /

ಮಾಡದಿರಬಹುದು

- ಅವರು ಭಾರತದ ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ ಅನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ
- ಅವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ:
  - ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಮತ್ತು ಆಡಿಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ (ಸಿಎಜಿ)
  - ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು ಮತ್ತು ಇತರ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು
  - ಕೇಂದ್ರ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು
  - ರಾಜ್ಯ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು
  - ಭಾರತೀಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು
- ಅವರು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ
- ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ:
  - ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ
  - ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ.
  - ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗದ
- ಅವರು ಅಂತರ-ರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ
- ಅವರು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಅವರು ಯಾವುದೇ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಘೋಷಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಡಿ ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

54. ಉತ್ತರ: ಡಿ

- ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವು ಅದು ಪಡೆಯುವ ಶೇಕಡಾವಾರು ಮತಗಳ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಫಸ್ಟ್ ಪಾಸ್ಟ್ ದಿ ಪೋಸ್ಟ್ ಸಿಸ್ಟಮ್ ಅನ್ನು ಸರಳ ಬಹುಮತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಬಹುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮತದಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನು ಚುನಾಯಿತ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ FPTP ಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಿಗೆ ನೇರ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಚುನಾವಣಾ ರೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ, ಇತರರಿಗಿಂತ ಮುಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಮೊದಲು ಗೆಲುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದಾಟುವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ವಿಜೇತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಡಿ ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

55. ಉತ್ತರ: ಸಿ

ಭಾರತ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕಾಯ್ದೆ 1909

- ಭಾರತ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕಾಯ್ದೆ 1909ನ್ನು ಮಾರ್ಲೆ-ಮಿಂಟೋ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಿ ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ಲೆ, ಭಾರತದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋ ಭಾರತದ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಆಗಿದ್ದರು.

ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು :

- ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಕ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನಸಭೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು 16 ರಿಂದ 68ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ 36 ಮಂದಿ ಸರ್ಕಾರಿ (Official) ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು ಹಾಗೂ 32 ಮಂದಿ ಸರ್ಕಾರೇತರ (Non-official) ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. 32 ಮಂದಿ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸದಸ್ಯರ ಪೈಕಿ 5 ಮಂದಿ ನಾಮಕರಣಗೊಂಡ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದು, ಉಳಿದವರನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಚುನಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಂತೀಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಏಕರೂಪವಾಗಿರದೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು.
- ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಸದಸ್ಯರು ಬಹುಮತದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಸದಸ್ಯರ (ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸದಸ್ಯರ) ಬಹುಮತಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

- ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಪೂರಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಆಯವ್ಯಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಸಿ ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

56. ಉತ್ತರ: ಎ

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಕೆಲವು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು

- ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ;
- ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ನೀಡಿದ ಯಾವುದೇ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ;
- ಯಾವುದೇ ವರದಿ, ಕಾಗದ, ಮತಗಳು ಅಥವಾ ನಡವಳಿಗಳ ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನದ ಅಧಿಕಾರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ.
- ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಅಕ್ರಮಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಿಂಧುತ್ವವನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರು ಕಾರ್ಯವಿಧಾನವನ್ನು ಅಥವಾ ವ್ಯವಹಾರದ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಅಥವಾ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಆ ಅಧಿಕಾರಗಳ ವ್ಯಾಯಾಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಿವಿಲ್ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾಬೀತಾಗದ ಹೊರತು ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ನಿಜವಾದ ವರದಿಯನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

57. ಉತ್ತರ: ಬಿ

ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

- ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಚೌಕಾಸಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತಳಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು:

- ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ, ಡೈರಿ ಸಹಕಾರಿಗಳು, ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಮತ್ತು ನೂಲುವ ಗಿರಣಿಗಳಂತಹ ಘಟಕಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ತಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ತಮ್ಮ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ರೈತರು ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಜ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:

- ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರರ್ಥ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಆದಾಗ್ಯೂ, ಕೆಲವು ಸಹಕಾರಿಗಳು ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕರ್ನಾಟಕ-ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಗಡಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡೂ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಕಬ್ಬನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶಾಲ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಬಹು-ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು (MSCS):

- ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಹಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು 2002 ರ ಬಹು-ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಪರಿಚಯಿಸಿತು. ಈ ಕಾಯಿದೆಯು ಅಂತಹ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ಅನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಈ ಕಾಯಿದೆಯು ಸಮಾಜದ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಖಾತ್ರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸೊಸೈಟಿಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾನೂನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು:

- ಸಹಕಾರ ಸಚಿವಾಲಯ: 2021 ರಲ್ಲಿ, ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಹಕಾರ ಸಚಿವಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು, ಇದು ಮೊದಲು ಕೃಷಿ ಸಚಿವಾಲಯದ ವಿಭಾಗವಾಗಿತ್ತು.

- 2011 ರ 97 ನೇ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ: 97 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಭಾಗ IXB ಅನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, 2021 ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಭಾಗವನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಶಾಸನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಕೇಂದ್ರವು 50% ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳ ಅನುಮೋದನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು. ಸಂಸತ್ತು ಶಾಸನ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವ ಬಹು-ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದೆ.

58. ಉತ್ತರ: ಎ

- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು 1946 ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 13 ರಂದು ಪಂಡಿತ್ ನೆಹರೂ ಅವರಿಂದ ಕರಡು ಮತ್ತು ಮಂಡಿಸಿದ 'ಧ್ಯೇಯಗಳ ನಿರ್ಣಯ'ವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಜನವರಿ 22, 1947 ರಂದು ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು.
- 1976 42 ನೇ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಮೂರು ಹೊಸ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದೆ-ಸಮಾಜವಾದಿ, ಜಾತ್ಯತೀತ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ನಾಲ್ಕು ಘಟಕಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುತ್ತದೆ:
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನದ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ: ಭಾರತದ ಜನರಿಂದ ಅದರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.
  - ✓ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ: ಇದು ಭಾರತವನ್ನು ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಸಮಾಜವಾದಿ, ಜಾತ್ಯತೀತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಗಣರಾಜ್ಯ ರಾಜಕೀಯ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು: ಇದು ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಾತೃತ್ವವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
  - ✓ ಸಂವಿಧಾನದ ಅಂಗೀಕಾರದ ದಿನಾಂಕ: ಇದು ನವೆಂಬರ್ 26, 1949 ಅನ್ನು ದಿನಾಂಕವಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

59. ಉತ್ತರ: ಡಿ

- ಸಂವಿಧಾನದ 123 ನೇ ವಿಧಿಯು ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯಿದೆಯಂತೆ ಅದೇ ಬಲ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಆದರೆ ಇವುಗಳು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಕಾನೂನುಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಧಿಕಾರವಾಗಿದೆ. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಥವಾ ತುರ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನು ರಚನೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ಸಹವರ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಎರಡು ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ:
  - ✓ ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಹುದು.
  - ✓ ಒಂದು ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯಿದೆಯಂತೆ ಅದೇ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಒಂದು ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯು ಯಾವುದೇ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುವ ಅಥವಾ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿರಾಮದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಹೊರಡಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಮುಂದೆ ಇಡಬೇಕು. ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗೆ ಉಭಯ ಸದನಗಳು ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಿದರೆ, ಅದು ಕಾಯಿದೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿವೇಶನ ಸೇರಿದ ಆರು ವಾರಗಳ ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳು ಅದನ್ನು ಅಸಮ್ಮತಿಯಾಗಿಸುವ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ, ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯು ನಿಗದಿತ ಆರು ವಾರಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಇದರರ್ಥ ಸಂಸತ್ತಿನಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯು ಗರಿಷ್ಠ ಆರು ತಿಂಗಳು ಮತ್ತು ಆರು ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನು ರಚನೆಯ ಅಧಿಕಾರದ ಅವಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವು ಸಹವರ್ತಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

60. ಉತ್ತರ: ಸಿ

- ಭಾಗ IV ರಲ್ಲಿನ ನಿರ್ದೇಶನಗಳ ಹೊರತಾಗಿ, ಸಂವಿಧಾನದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಇತರ ಕೆಲವು ನಿರ್ದೇಶನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:
- ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ SC ಮತ್ತು ST ಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪರಿಗಣನೆ: ಆಡಳಿತದ ದಕ್ಷತೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯೊಂದಿಗೆ, ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೇಮಕಾತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೂಟ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ (ಭಾಗ XVI ರಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 335) ಅನುಸೂಚಿತ ಜಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಸಮುದಾಯದವರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

- ಮಾತ್ಸಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆ: ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ಸಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಗಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. (ಭಾಗ XVII ರಲ್ಲಿನ ವಿಧಿ 350-A).
- ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಚಾರ: ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಹರಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ಒಕ್ಕೂಟದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಭಾರತದ ಸಂಯೋಜಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ (ಲೇಖನ 351 ಭಾಗ ಫಿಗಿಒಒ ರಲ್ಲಿ).
- ಮೇಲಿನ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು ಸಹ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಂವಿಧಾನದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಗಮನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಸಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

61. ಉತ್ತರ : ಡಿ

ಏಕಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

- ಪ್ರಬಲ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ (ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 3 ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಯ್ದೆ ರೂಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ).
- ಏಕ ಪೌರತ್ವ, ಏಕೈಕ ಸಂವಿಧಾನ.
- ಸಂವಿಧಾನದ ನಮ್ಮತೆಯ ಲಕ್ಷಣ.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು.
- ಏಕೈಕ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಮತ್ತು ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಮತ್ತು ಆಡಿಟರ್ ಜನರಲ್.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕ.
- ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳು.
- ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- ಮೇಲ್ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಸಮಾನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ.
- ಶೇಷಾಧಿಕಾರಗಳು.

ಹೇಳಿಕೆಗಳು

- ಗ್ರಾನ್ಸ್ ವಿಲ್ಲೆ ಆಪ್ಷನ್- ಸಹಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Co oparative Federalisim)
- ಮೋರಿಸ್ ಜೋನ್ಸ್- ವಿನಿಮಯ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ಐವರ್ ಜಿನ್ನಿಂಗ್ಸ್ - ಬಲವಾದ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ - ಏಕೀಕೃತ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎರಡೂ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು.
- ಕೆ. ಸಂತಾನಂ - ಕೇಂದ್ರದ ಅನುದಾನ ಮತ್ತು ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗವು ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಸಂಯುಕ್ತ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

- ದ್ವಿ- ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿ.
- ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ.
- ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆ (ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ- 100, ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ- 61, ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ- 52).
- ಸಂವಿಧಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ.
- ಅನಮ್ಯ ಸಂವಿಧಾನ.
- ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ.
- ದ್ವಿ-ಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಪದ್ಧತಿ

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪುಗಳು

- ಎಸ್.ಆರ್. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ ಪ್ರಕರಣ (1994): ಸಂಯುಕ್ತ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ಸಂರಚನೆಯಾಗಿದೆ.
- ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣ (1973): ಸಂಯುಕ್ತ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

62. ಉತ್ತರ. ಎ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ:-

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ (ಬಾಹ್ಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ) ಘೋಷಣೆಯಾದಾಗ 358ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ 19ನೇ ವಿಧಿಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 6 ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ರದ್ದಾಗುತ್ತವೆ.
- 359ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಅಥವಾ 32ನೇ ವಿಧಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿ ಅಮಾನತುಮಾಡಬಹುದು.
- 1978ರ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು 359ನೇ ವಿಧಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ 20 ಮತ್ತು 21ನೇ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ರದ್ದುಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಈ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- 358ನೇ ವಿಧಿಯು ಬಾಹ್ಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 359ನೇ ವಿಧಿಯು ಬಾಹ್ಯ ಹಾಗೂ ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳೆರಡರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.
- 358ನೇ ವಿಧಿಯು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 359ನೇ ವಿಧಿಯನ್ನು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ(352ನೇ ವಿಧಿ):-

- “ಯುದ್ಧ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ ಅಥವಾ ಸಶಸ್ತ್ರ ಬಂಡಾಯ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದ ಅಥವಾ ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದ ಭದ್ರತೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಅಥವಾ ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಬಹುದು.
- ಸಂವಿಧಾನದ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ನಂತರದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ); ‘ಆಂತರಿಕ ದಂಗೆ’ (Internal disturbance) ಎಂಬ ಪದದ ಬದಲಾಗಿ ಸಶಸ್ತ್ರ ಬಂಡಾಯ (armed rebellion) ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.

ಬಾಹ್ಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ:-

- ಯುದ್ಧ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಘೋಷಿಸಲಾಗುವ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆಗಿದೆ.
- 352ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಬಾಹ್ಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎರಡು ಬಾರಿ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ.
- **ಮೊದಲಬಾರಿ:**1962ರಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಅಕ್ಟೋಬರ್ 26ರಂದು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಿದರು.
- ಅಕ್ಟೋಬರ್ 26,1962 ರಿಂದ ಜನವರಿ 10, 1968 ರವರೆಗೆ 5 ವರ್ಷ 2 ತಿಂಗಳು 15 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.
- **ಎರಡನೇ ಬಾರಿ:**ಭಾರತ & ಪಾಕಿಸ್ತಾನಗಳ ನಡುವೆ 1971ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಉಂಟಾದಾಗ ಬಾಹ್ಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಡಿಸೆಂಬರ್ 3 ರಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದರು.
- ಡಿಸೆಂಬರ್ 3, 1971 ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 27, 1977 ರವರೆಗೆ 5 ವರ್ಷ 3 ತಿಂಗಳು 24 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ:-

- ಸಶಸ್ತ್ರ ಬಂಡಾಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಘೋಷಿಸಲಾಗುವ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆಗಿದೆ.
- **ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಣೆ:**ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು 352ನೇ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಜೂನ್ 25, 1975ರಂದು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಿಂದಲೇ ಜಾರಿ ಮಾಡಿದರು.
- ಜೂನ್ 25, 1975 ರಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 21, 1977 ರವರೆಗೆ 1 ವರ್ಷ 9 ತಿಂಗಳು 26 ದಿವಸಗಳು

ನೆನಪಿರಲಿ:

- 1978ರಲ್ಲಿ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ‘ಆಂತರಿಕ ದಂಗೆ’ (Internal disturbance) ಎಂಬಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ‘ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ’ (Armed Rebellion) ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- 1978ರಲ್ಲಿ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಬೇಕು.
- ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ 1 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಂಗೀಕಾರ ಪಡೆಯಬೇಕು.
- ಪ್ರತಿ ಸದನದ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಹಾಜರಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಹಾಜರಿರುವ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 2/3ರಷ್ಟು ಬಹುಮತಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.
- ಪ್ರತಿ 6 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಇದೇ ರೀತಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಂಗೀಕಾರ ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು.

- ಒಂದು ವೇಳೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಲೋಕಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾದರೆ, ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು, ಹೊಸ ಲೋಕಸಭೆ ರಚನೆ ಆಗಿ ಅದರ ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ದಿನದಿಂದ 30 ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಲೋಕಸಭೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ರದ್ದುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಲೋಕಸಭೆಯ ಅಧಿಕಾರವಧಿ (5ವರ್ಷ)ಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಬಾರಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಂತೆ ಅನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿವರಿಸಬಹುದು. **ಉದಾ:** 5ನೇ ಲೋಕಸಭೆಯ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒಂದು ಬಾರಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಂತೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲು ಲೋಕಸಭೆಯ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ 1/10 ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋಟೀಸನ್ನು ಅಧಿವೇಶನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪೀಕರ್‌ಗೆ ಹಾಗೂ ಅಧಿವೇಶನ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.
- ಈ ನೋಟೀಸ್ ತಲುಪಿದ 14 ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿಶೇಷ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕು. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಅಲ್ಪ ಬಹುಮತ (ಸರಳ ಬಹುಮತ)ದಿಂದ ಲೋಕಸಭೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಅದು ರದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ದೇಶವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣ ನೀಡಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು.
- ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹಕ್ಕು ರದ್ದುಮಾಡಬಹುದು.

63. ಉತ್ತರ. ಬಿ

ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Fundamental Duties)

- 1950 ಜನವರಿ 26 ರಂದು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿರಲಿಲ್ಲ.
- ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. **ಅದಕ್ಕಾಗಿ 1976ರಲ್ಲಿ 'ಸರ್ದಾರ್ ಸ್ವರ್ಣಸಿಂಗ್' ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಯಿತು.**
- ಸರ್ದಾರ್ ಸ್ವರ್ಣಸಿಂಗ್‌ರವರು ರಷ್ಯಾದ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನೀಡಿದರು.
- 1976ರಲ್ಲಿ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ 4(ಎ) ಭಾಗವನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಿ 10 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು 51(ಎ) ವಿಧಿ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.
- 2002ರ 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಅಥವಾ ಪೋಷಕರು 6-14 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ "ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶ" ನೀಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 11 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:-

1.	ಸಂವಿಧಾನದ ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜ & ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು
2.	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು.
3.	ಭಾರತದ ಪರಮಾಧಿಕಾರ, ಏಕತೆ & ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
4.	ಅಗತ್ಯ ಬಂದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ದೇಶದ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು
5.	ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ & ಸಹೋದರತ್ವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು & ಮಹಿಳೆಯರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು.
6.	ನಮ್ಮ ಸಂಘಟಿತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವುದು
7.	ಅರಣ್ಯಗಳು, ಸರೋವರಗಳು, ನದಿಗಳು & ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಪರಿಸರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಜೀವಂತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕಂಪ ತೋರಿಸುವುದು.
8.	ವೈಜ್ಞಾನಿಕ & ಮಾನವೀಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು
9.	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡುವುದು.
10.	ವೈಯಕ್ತಿಕ & ಸಾಮೂಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುವುದು.
11.	ತಂದೆ/ಪೋಷಕರು 6 ರಿಂದ 14 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು.

- ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದು, ತೆರಿಗೆ ಪಾವತಿ, ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ, ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, **ಆಯ್ಕೆ (ಬಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.**

64. ಉತ್ತರ.ಡಿ

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು (Fundamental rights)

- ಯಾವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಎನ್ನುವರು.
- ಸಂವಿಧಾನದ 3ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 12 ರಿಂದ 35 ನೇ ವಿಧಿಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತವೆ.
- ಅಮೇರಿಕಾ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಎರವಲು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.
- ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಜಾನ್ ದೊರೆಯು 1215ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು **ಮ್ಯಾಗ್ನಾಕಾರ್ಟಾ** ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಕೂಡ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಮ್ಯಾಗ್ನಾಕಾರ್ಟಾ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಸಂವಿಧಾನವು ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ (ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿಯರಿಗೆ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ):

- ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ ಅಥವಾ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ತಾರತಮ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 15). ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ಅವಕಾಶದ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 16).
- ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಭೆ, ಸಂಘಟನೆ ರಚಿಸುವ ಹಕ್ಕು, ಭಾರತಾದ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸುವ ಹಕ್ಕು, ವಾಸಿಸುವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 19). ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು (ವಿಧಿ 29 ಮತ್ತು 30).
- ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು.
- ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ಹಕ್ಕು.
- ಕೆಲವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅರ್ಹತೆ, ಅಂದರೆ, ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಭಾರತದ ಉಪ-ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು, ರಾಜ್ಯಗಳ ಗವರ್ನರ್, ಭಾರತದ ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಡ್ವೋಕೇಟ್ ಜನರಲ್. ಆದ್ದರಿಂದ 3 ಮತ್ತು 4 ಆಯ್ಕೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿವೆ.

65 ಉತ್ತರ. ಸಿ

- ಪೌರತ್ವ ಕಾಯಿದೆ (1955) ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಾಯಿದೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅಂದರೆ, **ತ್ಯಜಿಸುವಿಕೆ, ರದ್ದಾಗುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು:**
- **ತ್ಯಜಿಸುವ ಮೂಲಕ:** ಪೂರ್ಣ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ನಾಗರಿಕನು ತನ್ನ ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆ ಘೋಷಣೆಯ ನೋಂದಣಿಯ ನಂತರ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭಾರತದ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
- ಆದಾಗ್ಯೂ, ಭಾರತವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಅದರ ನೋಂದಣಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ತಡೆಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಾಗ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪ್ರತಿ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ಮಗುವೂ ಸಹ ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅಂತಹ ಮಗುವಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾದಾಗ, ಅವನು ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.
- **ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ:** ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಯು ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ (ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಒತ್ತಾಯ, ಅನಗತ್ಯ ಪ್ರಭಾವ ಅಥವಾ ಬಲವಂತವಿಲ್ಲದೆ) ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶದ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ, ಅವನ ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಭಾರತವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಬಂಧನೆಯು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಪೌರತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನಗಳು

ಕ್ರ	ಹೆಸರು	ವಿಷಯ
1	ತ್ಯಜಿಸುವುದು (Renunciation)	• ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯ, ನಿಗದಿತ ಅರ್ಜಿ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಬೇಕು.
2	ರದ್ದಾಗುವಿಕೆ (Termination)	• ಭಾರತೀಯ ಪೌರನು ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ದೇಶದ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಆತನ ಪೌರತ್ವ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ರದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.

3	<p>ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು (Deprivation)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ಯಾರು ಸುಳ್ಳು/ವಂಚನೆ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೋ/ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
---	--	--

66. ಉತ್ತರ. ಬಿ

- ಅಮೆರಿಕಾದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ, ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಏಕೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ (ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವ), ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ: ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು.
- 1935 ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಏಕೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.
- USA ಯಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಫೆಡರಲ್ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಫೆಡರಲ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗದಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಂಗದಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ USA ನಲ್ಲಿ ಎರಡು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ-ಒಂದು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ.
- ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, USA ಯು ಫೆಡರಲ್ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಾರತವು ಏಕೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಅನ್ನು 1950ರ ಜನವರಿ 28 ರಂದು ಉದ್ಘಾಟಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಾಂಕ 26 ಜನವರಿ 1950. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಇದು 1935 ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯಿದೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ಫೆಡರಲ್ ಕೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅದರ ಹಿಂದಿನದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಏಕೆಂದರೆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರೀವಿ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಅನ್ನು ಮೇಲ್ಮನವಿಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನ್ಯಾಯಾಲಯವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ V ರಲ್ಲಿ 124 ರಿಂದ 147 ರವರೆಗಿನ ವಿಧಿಗಳು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ರಚನೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ನ್ಯಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಅಧಿಕಾರಗಳು, ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಮುಂತಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಸಂಸತ್ತಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.

67. ಉತ್ತರ. ಸಿ

ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸವಲತ್ತುಗಳು (ವಿಧಿ :194)

- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸವಲತ್ತುಗಳು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದನಗಳು, ಅವರ ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಸದಸ್ಯರು ಅನುಭವಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಹಕ್ಕುಗಳು, ವಿನಾಯಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿನಾಯಿತಿಗಳ ಸಮೂಹವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಸದನಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ, ಘನತೆ ಮತ್ತು ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಶಾಸಕಾಂಗ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅಡಚಣೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದನ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಗಳ ಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಹ ಸಂವಿಧಾನವು ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಡ್ವೋಕೇಟ್ ಜನರಲ್ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರುವ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸವಲತ್ತುಗಳು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಸಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಎರಡು ವಿಶಾಲ ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು - ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಪ್ರತಿ ಸದನವು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಸವಲತ್ತುಗಳು

ಸಾಮೂಹಿಕ ಸವಲತ್ತುಗಳು: ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಪ್ರತಿ ಸದನಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿದ ಸವಲತ್ತುಗಳು:

- ಇದು ತನ್ನ ವರದಿಗಳು, ಚರ್ಚೆಗಳು ಮತ್ತು ನಡವಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಇತರರು ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದು ತನ್ನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಅಪರಿಚಿತರನ್ನು ಹೊರಗಿಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ರಹಸ್ಯ

ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು.

- ಇದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯವಹಾರದ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಪು ನೀಡಲು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- ಇದು ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಹೊರಗಿನವರನ್ನು ತನ್ನ ಸವಲತ್ತುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗಾಗಿ ಅಥವಾ ವಾಗ್ಧಂಸೆ, ಉಪದೇಶ, ಅಥವಾ ಸೆರೆವಾಸ (ಸದಸ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಮಾನತು ಅಥವಾ ಉಚ್ಚಾಟನೆ) ಮೂಲಕ ತನ್ನ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಬಹುದು.
- ಇದು ಸದಸ್ಯರ ಬಂಧನ, ಶಿಕ್ಷೆ, ಸೆರೆವಾಸ ಮತ್ತು ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕುರಿತು ತಕ್ಷಣದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದು ವಿಚಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಹಾಜರಾತಿಯನ್ನು ಆದೇಶಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಪೇಪರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.
- ಸದನ ಅಥವಾ ಅದರ ಸಮಿತಿಗಳ ನಡವಳಿಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು (ಸದಸ್ಯರು ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನವರು) ಬಂಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು (ನಾಗರಿಕ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಮಿನಲ್) ಸದನದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

68. ಉತ್ತರ. ಡಿ

- ಯಾವುದೇ ಮಿಲಿಟರಿಯೇತರ ಭಾರತೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ತೀರ್ಪು ಅಥವಾ ಆದೇಶದಿಂದ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಹೊಂದಿದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಕಾನೂನು ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಸಂಗತಿಯ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ತನ್ನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನಿರಾಕರಿಸಬಹುದು.
- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ತೀರ್ಪುಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಡಿ ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

69. ಉತ್ತರ. ಸಿ

- ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವು 2022 ರ ನವೆಂಬರ್ 15 ರಂದು ಜನಜಾತೀಯ ಗೌರವ ದಿವಸ್ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ PESA ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅಧಿಸೂಚಿಸಿದೆ. ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಶಾಹದೋಲ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಜನಜಾತೀಯ ಗೌರವ ದಿವಸ್ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಶ್ರೀ ಮಂಗುಭಾಯ್ ಪಟೇಲ್ ಅವರು ಮೊದಲ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ದ್ರೌಪದಿ ಮುರ್ಮು ಅವರಿಗೆ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು (ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಣೆ) ಕಾಯಿದೆ (PESA ಕಾಯಿದೆ) ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಿದರು.
- ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ IX ರ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಐದನೇ ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಂಸತ್ತು ಈ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು, ಅದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದಾದ ಅಂತಹ ವಿನಾಯಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಬಂಧನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಸಂಸತ್ತು "ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳ ನಿಬಂಧನೆಗಳು (ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಣೆ) ಕಾಯಿದೆ", 1996 ಅನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು, ಇದನ್ನು PESA ಕಾಯಿದೆ ಅಥವಾ ವಿಸ್ತರಣೆ ಕಾಯಿದೆ ಎಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರಸ್ತುತ, 10 ರಾಜ್ಯಗಳು ಅಂದರೆ. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಢ, ಗುಜರಾತ್, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಒಡಿಶಾ, ರಾಜಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ತೆಲಂಗಾಣ, ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಐದನೇ ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.
- ಹತ್ತು PESA ರಾಜ್ಯಗಳೆಂದರೆ, ಎಂಟು ರಾಜ್ಯಗಳು ಅವುಗಳೆಂದರೆ; ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಢ, ಗುಜರಾತ್, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ರಾಜಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ತೆಲಂಗಾಣಗಳು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯಿದೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ PESA ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ ಮತ್ತು ಸೂಚಿಸಿವೆ. ರಾಜಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಒಂಬತ್ತು PESA ರಾಜ್ಯಗಳು, PESA 1996 ರ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯಿದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹತ್ತನೇ ರಾಜ್ಯವಾದ ರಾಜಸ್ಥಾನವು "ರಾಜಸ್ಥಾನ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ (ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅವರ ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿನ ನಿಬಂಧನೆಗಳ ಮಾರ್ಪಾಡು) ಕಾಯಿದೆ 1999" ಎಂದು ಅಧಿಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಸಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

70. ಉತ್ತರ. ಎ

- ಸಂಸತ್ತಿನ ಪ್ರತಿ ಸದನದಲ್ಲಿ, 'ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ' ಇರುತ್ತಾರೆ.
- ಸದನದ ಒಟ್ಟು ಬಲದ ಹತ್ತನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೊಡ್ಡ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕನನ್ನು ಆ ಸದನದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಸಂಸದೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕನಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ

ಟೀಕಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರಿಗೆ 1977 ರಲ್ಲಿ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಲ್ಲ.

- ಅವರು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಸಂಬಳ, ಭತ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಹ ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 3 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

71. ಉತ್ತರ. ಬಿ

ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು:

- ಅವರು ಕ್ಷಮಿಸುವ, ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ, ಬೇರೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನಿನ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವುದೇ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಳಗಾದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸಬಹುದು, ರದ್ದುಗೊಳಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು.
- ಸಂಬಂಧಿತ ರಾಜ್ಯ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ನೇಮಿಸುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಂದ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಅವರು ರಾಜ್ಯ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾತಿಗಳು, ಹುದ್ದೆಗಳು ಮತ್ತು ಬಡ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.
- ಅವರು ರಾಜ್ಯ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ರಾಜ್ಯದ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸೇವೆಗೆ (ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾತಿ

- ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿದ ನಂತರ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಇತರ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾತಿಗಾಗಿ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನೂ ಸಹ ಸಮಾಲೋಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾತಿ, ಪ್ರೋಸ್ಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಬಡ್ತಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು

153ನೇ ವಿಧಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಪದವಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದೆ.

- 153 ನೇ ವಿಧಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆಯಾದರೂ 7 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪ್ರಕಾರ ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ನೇಮಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕ (155 ನೇ ವಿಧಿ)

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಜೆ, ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಎಜಿಎಂಟಿ ರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನೇಮಕ (155 ನೇ ವಿಧಿ)

- ಸಂವಿಧಾನದ 155 ನೇ ವಿಧಿ ಅನ್ವಯ ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ನೇಮಕಮಾಡುವವರು.

ಅಧಿಕಾರವಧಿ (156 ನೇ ವಿಧಿ)

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಅಧಿಕಾರವಹಿಸಿಕೊಂಡ ದಿನದಿಂದ 5 ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಅಧಿಕಾರವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಇಷ್ಟಪರಿಯಂತೆ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವರು.

ಅರ್ಹತೆಗಳು (157 ನೇ ವಿಧಿ)

- ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು.
- ಕನಿಷ್ಠ 35 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಬೇಕು.
- ಕೇಂದ್ರ & ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯನಾಗಿರಬಾರದು.
- ಯಾವುದೇ ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರಬಾರದು,

ವಿಧಿ 158- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹುದ್ದೆಯ ನಿಯಮಗಳು;

- ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಥವಾ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬಾರದು, ಇದ್ದರು ಕೂಡ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾದ ನಂತರ ಆ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ವಿದಾಯ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪದಚ್ಯುತಿ:

- ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ವಜಾಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ರಾಜೀನಾಮೆ:

- ಅಧಿಕಾರವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ತಮ್ಮ ಹುದ್ದೆಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬಹುದು.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ: (159 ನೇ ವಿಧಿ)

- ಹೈಕೋರ್ಟಿನ ಮುಖ್ಯನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು ಇವರ ಗೃಹ ಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಕೋರ್ಟಿನ ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಭೋದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವೇತನ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು:

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಮಾಸಿಕ ವೇತನ 3,50,000 ರೂ

ವಿನಾಯಿತಿಗಳು:

- 361 ನೇ ವಿಧಿ ಅನ್ವಯ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಕೆಲವು ವಿನಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ನೀಡುವ ವೇತನ & ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರ ಅಧಿಕಾರವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಧಿಕಾರವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದೊಮ್ಮೆ ಹೂಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.
- ದಸ್ತಗಿರಿ (ಬಂಧನ ವಾರೆಂಟ್) ಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರಿಸಲು ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕಾರ್ಯಾಂಗೀಯ ಅಧಿಕಾರ:

- 154 ನೇ ವಿಧಿ ಅನ್ವಯ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಅಧಿಕಾರಗಳು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸೇರಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ ಭೋದಿಸುವರು ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಗಳ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ ಭೋದಿಸುವರು.
- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡಬಹುದು.
- ರಾಜ್ಯದ ಅಡ್ಡಕೇಟ್ ಜನರಲ್, ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಕುಲಪತಿಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಮಹಿಳಾ ಆಯೋಗ, ರಾಜ್ಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಆಯೋಗ, ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ, ರಾಜ್ಯ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ವರದಿ ನೀಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಆಳ್ವಿಕೆ (President role) ಹೇರುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಬಹುದು
- ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಕುಲಪತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ರವರಿಂದ ವರದಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಗಳು:

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅನುಮೋದನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮಸೂದೆಯು ಕಾನೂನಿನ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಅಧಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವುದು, ಮುಂದುವರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವಿಧಾನ ಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದು.
- ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವುದು.
- ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ಪ್ರಥಮ, ಅಧಿವೇಶನ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಅಧಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವುದು.
- ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆ, ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರ ವರ್ಗದಿಂದ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ 11 ಜನ (1/6 ರಷ್ಟು) ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು ಅಥವಾ ತಡೆಹಿಡಿಯಬಹುದು ಅಥವಾ ಮರು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಮ್ಮತಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬಹುದು.
- ಶಾಸಕಾಂಗದ ಅಧಿವೇಶನ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳಿಗೆ ಶಾಸಕಾಂಗದಿಂದ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾನೂನಿನಷ್ಟೇ ಅಧಿಕಾರ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಶಾಸಕಾಂಗವು ಮರು ಅಧಿವೇಶನ ಸೇರಿದ ದಿನದಿಂದ 6 ವಾರಗಳೊಳಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
- ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರ ಅನರ್ಹತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಯಾವುದು ಸದನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಸ್ಥಾನ ಖಾಲಿಯಿದ್ದಾಗ ಯಾವುದೇ ಸದಸ್ಯನನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಯಾವುದಾದರೂ ಮಸೂದೆಯು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಂಕಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಕಿತ ಹಾಕಬಹುದು, ತಡೆ ಹಿಡಿಯಬಹುದು, ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬಹುದು, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಅಂಕಿತಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.

ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರಗಳು:

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯನ್ನು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ರಾಜ್ಯಶಾಸಕಾಂಗದ ಮುಂದೆ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಜೆಟ್ ಪತ್ರವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯದ ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿಯಿಂದ (contingency fund) ತುರ್ತು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅನುಮತಿ ನೀಡಬಹುದು.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅನುಮೋದನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅನುದಾನ ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ತಡೆಹಿಡಿಯುವ & ಬೇರೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ವಿವೇಚನಾ ಅಧಿಕಾರಗಳು:

- ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಬಹುಮತ ಸಿಗದೆ ಇದ್ದಾಗ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.
- ವಿಧಾನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ವಜಾಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಬೇರೆ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಸರ್ಕಾರ ರಚಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರು ಎಂದೇನಿಸಿದಾಗ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ವಿಧಾನಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬಹುದು.

ತಿಳಿದಿರಲಿ:

- ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು - ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ.
- ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು- ವಿ ಎಸ್ ರಮಾದೇವಿ.
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು- ಥಾವರ್ ಚಂದ್ ಗೇಹ್ಲೋಟ್ (19)

72. ಉತ್ತರ. ಎ

• 73 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಯ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು - ಕಡ್ಡಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ. ಹೊಸ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಕಡ್ಡಾಯ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಹೊಸ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಭೌಗೋಳಿಕ, ರಾಜಕೀಯ-ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರಾಜ್ಯಗಳ ಹಕ್ಕನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡ್ಡಾಯ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. **ಅವುಗಳೆಂದರೆ**

- ✓ ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ಸಂಘಟನೆ.
- ✓ ಗ್ರಾಮ, ಮಧ್ಯಂತರ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ✓ ಗ್ರಾಮ, ಮಧ್ಯಂತರ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ನೇರ ಚುನಾವಣೆ.
- ✓ ಮಧ್ಯಂತರ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಹುದ್ದೆಗೆ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಗಳು.
- ✓ ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾದ ಪಂಚಾಯತ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಇತರ ಸದಸ್ಯರ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕುಗಳು.

- ✓ ಪಂಚಾಯತ್ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು 21 ವರ್ಷಗಳು.
- ✓ ಎಲ್ಲಾ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ SC ಮತ್ತು ST ಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನಗಳ (ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಇಬ್ಬರೂ) ಮೀಸಲಾತಿ.
- ✓ ಎಲ್ಲಾ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು (ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು) ಮೀಸಲಾತಿ.
- ✓ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿನ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಪಂಚಾಯತ್ ವಿಸರ್ಜನೆಗೊಂಡರೆ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಹೊಸ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.
- ✓ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸಲು ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ✓ ಪಂಚಾಯತಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಪ್ರತಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ರಚನೆ.

• ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ನಿಬಂಧನೆಗಳು:

- ✓ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗೆ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ✓ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಆಯ್ಕೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು.
- ✓ ಮಧ್ಯಂತರ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಂತರ ಪಂಚಾಯತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ✓ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಂತರ ಪಂಚಾಯತಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ✓ ಸಂಸತ್ತಿನ (ಎರಡೂ ಸದನಗಳು) ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು
- ✓ ಯಾವುದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನಗಳ (ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು) ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.

- ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು ಸ್ವ-ಸರ್ಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದು (ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು).
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ; ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಶೆಡ್ಯೂಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾದ 29 ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.
- ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಅಂದರೆ ತೆರಿಗೆಗಳು, ಸುಂಕಗಳು, ಸುಂಕಗಳು ಮತ್ತು ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಲು, ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾಗಿಸಲು ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುವುದು.
- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ವಿಧಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ತೆರಿಗೆಗಳು, ಸುಂಕಗಳು, ಸುಂಕಗಳು ಮತ್ತು ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು ಪಂಚಾಯತ್ಗೆ ನಿಯೋಜಿಸುವುದು.
- ರಾಜ್ಯದ ಕ್ರೋಢೀಕೃತ ನಿಧಿಯಿಂದ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಹಣವನ್ನು ಜಮಾ ಮಾಡಲು ನಿಧಿಗಳ ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಎ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

73. ಉತ್ತರ. ಡಿ

ಸ್ಥಾನಗಳ ತೆರವು

ಕೆಳಗಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ:

- ದ್ವಿ ಸದಸ್ಯತ್ವ: ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎರಡೂ ಸದನಗಳಿಗೆ ಚುನಾಯಿತರಾದರೆ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗವು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಕಾನೂನಿನ ನಿಬಂಧನೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ಥಾನವು ಖಾಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಅನರ್ಹತೆ: ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರು ಯಾವುದೇ ಅನರ್ಹತೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟರೆ, ಅವರ ಸ್ಥಾನವು ಖಾಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ರಾಜೀನಾಮೆ: ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನು ಶಾಸಕಾಂಗ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಅಥವಾ ವಿಧಾನಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬಹುದು. ರಾಜೀನಾಮೆ ಅಂಗೀಕಾರವಾದಾಗ ಸ್ಥಾನ ತೆರವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಗೈರುಹಾಜರಿ: ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಒಂದು ಸದನವು ತನ್ನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅರವತ್ತು ದಿನಗಳ ಅವಧಿಗೆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಸಭೆಗೆ ಗೈರುಹಾಜರಾದರೆ ಸದಸ್ಯನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಖಾಲಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಡಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

ಇತರ ಪ್ರಕರಣಗಳು: ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಎರಡೂ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಖಾಲಿ ಮಾಡಬೇಕು,

- ಅವರ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಅನೂರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಿದರೆ,
- ಅವರನ್ನು ಸದನದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಿದರೆ,
- ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಹುದ್ದೆಗೆ ಅಥವಾ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಹುದ್ದೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು
- ಅವರು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹುದ್ದೆಗೆ ನೇಮಕಗೊಂಡರೆ.

74. ಉತ್ತರ. ಸಿ

ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ

- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು 1983 ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಆರ್ ಎಸ್ ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತು ಮೂರು ಸದಸ್ಯರ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು. ಈ ಆಯೋಗವು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1987 ರಲ್ಲಿ 247 ಶಿಫಾರಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ಅದರ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಫಾರಸುಗಳೆಂದರೆ:
  - ✓ 263 ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ-ಸರ್ಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಶಾಶ್ವತ ಅಂತರ-ರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಸಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.
  - ✓ ವಿಧಿ 356 (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆ) ಅನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಮಿತವಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು, ವಿಪರೀತ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪರ್ಯಾಯಗಳು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಕೊನೆಯ ಉಪಾಯವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇರಬೇಕು.
  - ✓ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲಪಡಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು.
  - ✓ ತೆರಿಗೆಯ ಶೇಷಾಧಿಕಾರವು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬೇಕು, ಇತರ ಶೇಷಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಬೇಕು.
  - ✓ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಜ್ಯ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದಾಗ, ಕಾರಣವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.
  - ✓ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ರಚಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಪುನಃ ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಬೇಕು.
  - ✓ ಕೇಂದ್ರವು ತನ್ನ ಸಶಸ್ತ್ರ ಪಡೆಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಯೋಜಿಸಲು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ.
  - ✓ ಕೇಂದ್ರವು ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸುವ ಮೊದಲು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಬೇಕು.
  - ✓ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಸೂಚಿಸಬೇಕು.
  - ✓ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅವಧಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಬಾರದು.

75. ಉತ್ತರ. ಡಿ

ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಷರತ್ತುಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಹೊಂದಿದೆ:

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ (ವಿಧಿ 249): ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು (ರಾಜ್ಯಗಳ ಕೌನ್ಸಿಲ್) 2/3 ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ, ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಸತ್ತು ಶಾಸನ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಂಸತ್ತು ಆ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು. ಈ ನಿರ್ಣಯವು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ನಿರ್ಣಯದ ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ಆರು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನು ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯಗಳು ಆ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಸಂಘರ್ಷದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕೇಂದ್ರ ಕಾನೂನು ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ, ಶಾಸಕಾಂಗ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಫೆಡರಲ್ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.
- ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೂಲಕ (ವಿಧಿ 252): ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಶಾಸನ ಮಾಡಲು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ವಿನಂತಿಸಿದರೆ, ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಾನೂನು ಆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯ ನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳು ಇದನ್ನು ನಂತರ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಒಮ್ಮೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯಗಳು ಆ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತು ಮಾತ್ರ ಅಂತಹ ಕಾನೂನನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು ಅಥವಾ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವನ್ಯಜೀವಿ (ರಕ್ಷಣೆ) ಕಾಯಿದೆ 1972 ಮತ್ತು ನಗರ ಭೂಮಿ (ಭೂ ಮಿತಿ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ) ಕಾಯಿದೆ.
- ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು (ವಿಧಿ 253): ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಈ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು 2011 ರ ಲೋಕಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು.

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ (ವಿಧಿ 352): ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಲು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮುಗಿದ ಆರು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯಗಳು ಸಹ ಅದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಸಂಘರ್ಷದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕೇಂದ್ರ ಕಾನೂನುಗಳು ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (ವಿಧಿ 356): ಒಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಹೇರಿದಾಗ, ಸಂಸತ್ತು ಆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು. ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗವು ರದ್ದುಗೊಳಿಸದ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಪಡಿಸದ ಹೊರತು ಈ ಕಾನೂನುಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡ ನಂತರವೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

76. ಉತ್ತರ. ಸಿ

ಬಲವಂತರಾಯ್ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ

- 1957 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನೇಮಕ

ಉದ್ದೇಶ:

- ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ (1952), ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಸ್ತರಣಾ ಸೇವೆಗಳ (1953), ಪರೀಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಶಿಫಾರಿಸಲು ಇದನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. 1957 ರಲ್ಲಿ ವರದಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಸಲಹೆಗಳು:

- ಇದು 3 ಹಂತದ ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಲು
- ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2, 1959 ರಂದು ರಾಜಸ್ಥಾನದ ನಾಗೂರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ಹಂತಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಿತ್ತು.
- ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಗೊಳಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು

ಅಶೋಕ್ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ

- ಜಾರಿ- 1977 ಡಿಸೆಂಬರ್
- ವರದಿ - 1978 ಆಗಸ್ಟ್

ಉದ್ದೇಶ:

- ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನ ಮತ್ತು ಬಲಪಡಿಸಲು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.
- ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈಫಲ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಶೋಕ್ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಸಲಹೆಗಳು

- 3 ಹಂತದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಬದಲಾವಣೆ 2 ಹಂತದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿತು.

ಜಿ.ವಿ.ಕೆ ರಾವ್ ಸಮಿತಿ :

- ಜಾರಿ 1985
- ಉದ್ದೇಶ: ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪುನರವಲೋಕನ ಮಾಡಲು

ಸಲಹೆಗಳು:

- 3 ಹಂತದ ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿತು.
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಸರಿಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು.
- 1978- ದಂತ್‌ವಾಲಾ ಸಮಿತಿ - ಬ್ಲಾಕ್ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ
- 1984- ಹನುಮಂತರಾವ್ ಸಮಿತಿ- ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ

ಎಲ್.ಎಂ.ಸಿಂಗ್ ಸಮಿತಿ-

- ಜಾರಿ ; 1986

ಉದ್ದೇಶ:

• ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಲು, ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ತಯಾರಿಸಲು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.

• ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪುನಶ್ಚೇತನ

ಸಲಹೆಗಳು:

• ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಂವಿಧಾನ ಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಿತು.

• 1988 ರಲ್ಲಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ರಚನೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಪಿ ಕೆ ತುಂಗೋನ್ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯ ಉಪಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಯು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದೆ.

• ನೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಸಮಿತಿಯನ್ನು 1988 ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವು "ಉತ್ತಮ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲು ವಿ.ಎನ್. ಗಾಡ್ಗೀಸ್ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಸಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

• ರಾಜಸ್ಥಾನ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ.

77. ಉತ್ತರ. ಸಿ

• 73 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಯು ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

• ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅದರ ಅವಧಿಯು ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆಗೊಳಿಸಬಹುದು.

• ಇದಲ್ಲದೆ, ಪಂಚಾಯತ್ ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೊಸ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು

✓ ಅದರ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲು; ಅಥವಾ

✓ ವಿಸರ್ಜನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅದರ ವಿಸರ್ಜನೆಯ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಆರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲು.

• ಆದರೆ, ಉಳಿದ ಅವಧಿಯು (ಇದಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾದ ಪಂಚಾಯತ್ ಮುಂದುವರೆಯುವುದು) ಆರು ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೆ, ಅಂತಹ ಅವಧಿಗೆ ಹೊಸ ಪಂಚಾಯತ್ ಅನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಉಳಿದ ಅವಧಿಯು (ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಂಚಾಯತ್ ಮುಂದುವರೆಯುವುದು) ಆರು ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೆ, ಹೊಸ ಪಂಚಾಯತ್ ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಯಾವುದೇ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

• ಮೇಲಾಗಿ, ಪಂಚಾಯತಿಯನ್ನು ಅದರ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮುನ್ನವೇ ವಿಸರ್ಜಿಸಿದಾಗ ರಚಿತವಾದ ಪಂಚಾಯತಿಯು ವಿಸರ್ಜಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆಗೊಂಡ ಪಂಚಾಯತಿಯು ಮುಂದುವರಿಯುವ ಉಳಿದ ಅವಧಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮುಂದುವರಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅಕಾಲಿಕ ವಿಸರ್ಜನೆಯ ನಂತರ ಪುನರ್‌ರಚಿಸಿದ ಪಂಚಾಯತ್ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ಣ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಉಳಿದ ಅವಧಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 3 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

78. ಉತ್ತರ.ಡಿ

• ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ VI ರಲ್ಲಿ 233 ರಿಂದ 237 ರವರೆಗೆ ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಳಗಿನ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

• 'ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು' ಎಂಬ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ

✓ ಸಿಟಿ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು

✓ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು,

✓ ಜಂಟಿ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು,

✓ ಸಹಾಯಕ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು,

✓ ಸಣ್ಣ ಕಾರಣದ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು,

✓ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್,

✓ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್,

✓ ಸೆಷನ್ಸ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು,

✓ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸೆಷನ್ಸ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕ ಸೆಷನ್ಸ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಡಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

79. ಉತ್ತರ.ಬಿ

• ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಕೇಂದ್ರದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸದೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಂತೆ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಂಡಳಿಯು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕೀಯ-ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಧಿ 163- ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಂಡಳಿ:

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ತಮ್ಮ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದ ಹೊಂದಿರುವ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಒಂದು ವಿಷಯವು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉದ್ಭವಿಸಿದರೆ, ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ತೀರ್ಮಾನವು ಅಂತಿಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕೈಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳ ಸಿದ್ಧತೆ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.**
- ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಧಿ 177- ಸದನಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳು

- ಪ್ರತಿ ಮಂತ್ರಿಯು ಸದನದ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು, ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಅವರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.**

80. ಉತ್ತರ.ಎ

- 74 ನೇ ವಿಧಿಯು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ ಆದರೆ 75 ನೇ ವಿಧಿಯು ಮಂತ್ರಿಗಳ ನೇಮಕಾತಿ, ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಅರ್ಹತೆ, ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ಸಂಬಳ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ.
- 75 ನೇ ಪ್ರಕಾರ
  - ✓ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯವರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ
  - ✓ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.
  - ✓ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
  - ✓ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸಚಿವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಗೌಪ್ಯತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.
  - ✓ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಂಬಳ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಎ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.**

81. ಉತ್ತರ. ಸಿ

ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

- ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ದೋಷಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೂ ಅವರವರ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಚಿಕ್ಕ ವರ್ಗವೂ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಪಾಲನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.
- ಎರಡು ರೀತಿಯ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವಿದೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಏಕ ವರ್ಗವಣಿ ಮತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (single transferable vote system) ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (list system). ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಸದಸ್ಯರ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಮೊದಲ ವಿಧವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಸಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.**
- ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸದಸ್ಯರ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಅನುಪಾತದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಕೆಲವು ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದರೂ, ಸಂವಿಧಾನವು ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.
  - ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಾಗಿ ಮತದಾರರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ (ಇದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ).
  - ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಗುಣಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ:

- ಇದು ಹೆಚ್ಚು ದುಬಾರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಉಪಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲು ಇದು ಯಾವುದೇ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.

- ಇದು ಮತದಾರರು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ನಡುವಿನ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಗುಂಪು ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಪಕ್ಷದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮತದಾರನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

82. ಉತ್ತರ ಸಿ

ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ

- ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಒದಗಿಸಲಾದ ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ನಾಮಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರಿ (ಡಿ ಜೂರ್ ಎಕ್ಸ್‌ಕ್ಯೂಟಿವ್) ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ನೈಜ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರಿ (ವಾಸ್ತವ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ). ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಧಾನಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯ ಸಂಬಳ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಸತ್ತು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಬಳ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ, ಅವರು ಭತ್ಯೆಗಳು, ಉಚಿತ ವಸತಿ, ಪ್ರಯಾಣ ಭತ್ಯೆ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.**
- ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯ ಅವಧಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಇಚ್ಛೆಯ ಅನುಸಾರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಿ ಅವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ವಜಾ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವರು ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕು ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಅವರನ್ನು ವಜಾಗೊಳಿಸಬಹುದು. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.**
- ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದಾಗ ಅಥವಾ ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಹಾಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯ ರಾಜೀನಾಮೆ ಅಥವಾ ಮರಣವು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಖಾಲಿ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.
- ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಯಾವುದೇ ಇತರ ಸಚಿವರ ರಾಜೀನಾಮೆ ಅಥವಾ ಮರಣವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಖಾಲಿ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿ ತುಂಬಲು ಇಷ್ಟಪಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಷ್ಟಪಡದಿರಬಹುದು. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 3 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.**

ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿ

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ

- ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗವಾಗಿವೆ.
- 75ನೇ ವಿಧಿಯು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯ ನೇಮಕಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.
- ಸಂಸತ್ತಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಯನ್ನು ಸದನದಲ್ಲಿ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯಲು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಖಾತೆ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ನೀತಿ ಆಯೋಗವೂ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಅಂತರ ರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಇವರು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠ್ಯಾಗೋರ್‌ರವರ ವಿಶ್ವ ಭಾರತಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ.

83. ಉತ್ತರ ಡಿ

ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾತಿ (ವಿಧಿ 233)

- ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾತಿ, ಉದ್ದೆ ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹುದ್ದೆಗೆ ನೇಮಕಾತಿಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅರ್ಹತೆಗಳು:
  - ಅವರು ಈಗಾಗಲೇ ಕೇಂದ್ರ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು.
  - ಅವರು ಏಳು ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದವರೆಗೆ ವಕೀಲರು ಅಥವಾ ವಕೀಲರಾಗಿರಬೇಕು.
  - ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಕ್ಕೆ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಬೇಕು.
- ಮೇಲಿನವುಗಳಿಂದ, ಸಂವಿಧಾನವು ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕಾತಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಡಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

84. ಉತ್ತರ ಬಿ

ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು

- ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು ಶಾಸನಬದ್ಧ (ಮತ್ತು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕವಲ್ಲ) ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು 1956 ರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮರುಸಂಘಟನೆ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಯಿದೆಯು ದೇಶವನ್ನು ಐದು ವಲಯಗಳಾಗಿ (ಉತ್ತರ, ಮಧ್ಯ, ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ) ವಿಂಗಡಿಸಿತು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ವಲಯಕ್ಕೂ ಒಂದು ವಲಯ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈಶಾನ್ಯ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಅನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಯಿದೆ-1971 ರ ಈಶಾನ್ಯ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಕೇಂದ್ರ ಗೃಹ ಸಚಿವರು ಎಲ್ಲಾ ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಬಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.
- ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳ ವಿಶಾಲ ಉದ್ದೇಶಗಳು:
  - ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು ರಾಜ್ಯಗಳು, ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರದ ನಡುವೆ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.
  - ಅವರು ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಯೋಜನೆ, ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು, ಗಡಿ ವಿವಾದಗಳು, ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಸಾರಿಗೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು ಕೇವಲ ವಿಚಾರಣಾ ಮತ್ತು ಸಲಹಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ರಾಜ್ಯಗಳ ಮರು-ಸಂಘಟನೆ ಕಾಯಿದೆಯ ಸೆಕ್ಷನ್ 17(1) ರ ಪ್ರಕಾರ, ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವಲಯ ಮಂಡಳಿಯು ಸಭೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಗರಿಷ್ಠಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಅಂತರ-ರಾಜ್ಯ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳ ಸಮನ್ವಯತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಜ್ಯಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯೊಂದಿಗೆ ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಸಭೆ ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರತಿ ಆಯೋಗ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ.

85. ಉತ್ತರ ಸಿ

ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು

- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ದೇಶದ ಎರಡನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯದ ಅಧಿಕೃತ ವಾರಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ನಂತರದ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅಮೆರಿಕದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಂತೆ ನೇರವಾಗಿ ಜನರಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗದೆ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಯ ವಿಧಾನದಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಚುನಾವಣಾ ನಿರ್ವಾಚನಾ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಅವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಈ ಚುನಾವಣಾ ಕಾಲೇಜು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ನಿರ್ವಾಚನಾ ಮಂಡಳಿಯ ಚುನಾವಣಾ ನಿರ್ವಾಚನಾ ಮಂಡಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ:
  - ಚುನಾವಣಾ ನಿರ್ವಾಚನಾ ಮಂಡಳಿಯು ಸಂಸತ್ತಿನ ಚುನಾಯಿತ ಮತ್ತು ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸದಸ್ಯರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ (ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು ಮಾತ್ರ).
  - ಇದು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಗಳ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ). ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಅವರು ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೆಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬಹುದು. ಅವರ ಅವಧಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಅವರನ್ನು ಕಚೇರಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದು. ಅವರನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ಔಪಚಾರಿಕ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಹಾಜರಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆಯು ಒಪ್ಪಿದ ನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಹುಮತದಿಂದ ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸರಳ ಬಹುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಹುಮತವು ಕೇವಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತವಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರಿಚಯಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ.

86. ಉತ್ತರ ಸಿ

ಆದ್ಯತೆಯ ಕೋಷ್ಟಕ

- ಆದ್ಯತೆಯ ಕೋಷ್ಟಕವು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಶ್ರೇಣಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಆದರೆ, ಈ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿನ ಆದೇಶವು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅನ್ವಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ (2019) ಮಾಡಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕದ ನವೀಕರಿಸಿದ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ:
  1. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು
  2. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು
  3. ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ
  4. ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳೊಳಗಿನ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು
  5. ಮಾಜಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
    - 5A. ಉಪ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ
  6. ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ
ಲೋಕಸಭೆಯ ಸ್ಪೀಕರ್
  7. ಕೇಂದ್ರದ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗಳು.
ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳೊಳಗಿನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು
ಉಪ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ
ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿಗಳು
ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು
  - 7A. ಭಾರತರತ್ನ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು
  8. ರಾಯಭಾರಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾದ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣಾಧಿಕಾರವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್‌ನ ಹೈ ಕಮಿಷನರ್‌ಗಳು
ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ದೇಶಗಳು, ಆಯಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಹೊರಗಿನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು, ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳ ಹೊರಗಿನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗವರ್ನರ್‌ಗಳು)
  9. ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು
9ಎ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕೇಂದ್ರ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ, ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತ, ಭಾರತದ ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಮತ್ತು ಆಡಿಟರ್ ಜನರಲ್
  10. ಉಪ ಸಭಾಪತಿ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ, ರಾಜ್ಯಗಳ ಉಪಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು, ಉಪ ಸ್ಪೀಕರ್, ಲೋಕಸಭೆ, ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರು
ಕೇಂದ್ರದ ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು {ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣಾ ಸಚಿವಾಲಯದ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಸಚಿವರ ವಿಷಯಗಳು}

87. ಉತ್ತರ ಬಿ

- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 75(3) ರಂತೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಣೆಗಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಇಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆಯು 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಸಂವಿಧಾನವು ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಅವರು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಸಂಪುಟದ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತಿನ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಅವರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಚಿವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ತತ್ವವು ಎಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಸಂಪುಟದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರು ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

88. ಉತ್ತರ ಬಿ

ಉಪಸಭಾಪತಿ

- ಉಪಸಭಾಪತಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತು ಇದೆ, ಅಂದರೆ, ಅವರು ಸಂಸದೀಯ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡಾಗ, ಅವರು ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಂತೆ, ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಸ್ಪೀಕರ್, ಸದನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವಾಗ, ಮೊದಲ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ; ಅವರು ಸಮಬಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ಪದಚ್ಯುತಿಗೆ ನಿರ್ಣಯವು ಸದನದ ಪರಿಗಣನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಅವರು ಹಾಜರಿದ್ದರೂ ಸದನದ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಂತೆ, ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ಕೂಡ ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದಲೇ ಅದರ ಸದಸ್ಯರಿಂದಲೇ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಪೀಕರ್ ಆಯ್ಕೆ ನಡವೆ ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಪಸಭಾಪತಿಯ ಚುನಾವಣೆಯ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಸ್ಪೀಕರ್ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ಹುದ್ದೆ ಖಾಲಿಯಾದಾಗ, ಲೋಕಸಭೆಯು ಖಾಲಿಯಿರುವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.**
- ಸ್ಪೀಕರ್ ಹುದ್ದೆ ಖಾಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ಅದರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯವರು ಸದನದ ಸಭೆಗೆ ಗೃಹಾಜರಾದಾಗ ಅವರು ಸ್ಪೀಕರ್ ಆಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಅವರು ಸಭಾಪತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಅವರು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಉಪಸಭಾಪತಿ ಸಭಾಪತಿಗೆ ಅಧೀನರಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅವರು ಸದನಕ್ಕೆ ನೇರ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 3 ಸರಿಯಲ್ಲ.**

89. ಉತ್ತರ ಎ

- **ವ್ಯವಹಾರ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ:** ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸದನದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸದನದ ಮುಂದೆ ತಂದ ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಇತರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ವಹಿವಾಟಿಗೆ ಸಮಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಲೋಕಸಭಾ ಸಮಿತಿಯು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ಸೇರಿದಂತೆ 15 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ಅದರ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸೇರಿದಂತೆ 11 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. **ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಎ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.**
- **ನಿಯಮಗಳ ಸಮಿತಿ:** ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸದನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರದ ನಡವಳಿಕೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸದನದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಅಥವಾ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಮಿತಿಯು ಅದರ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ಸೇರಿದಂತೆ 15 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ಅದರ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸೇರಿದಂತೆ 16 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- **ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ದೇಶದ ಸಮಿತಿ:** ಈ ಸಮಿತಿಯು ಸದನದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ, ಅದು ಯಾವುದೇ ಇತರ ಸಂಸದೀಯ ಸಮಿತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಸದನದಲ್ಲಿ, ಈ ಸಮಿತಿಯು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರಿ (ಸ್ಪೀಕರ್ / ಅಧ್ಯಕ್ಷರು) ಅದರ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಉಪ ಸಭಾಪತಿ (ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು), ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು (ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಮಿತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆ), ಸದನದ ಎಲ್ಲಾ ಇಲಾಖಾ ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಸದನದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಪಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಗುಂಪುಗಳ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡಿದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರು ಇರುತ್ತಾರೆ.
- **ನೈತಿಕ ಸಮಿತಿ:** ಈ ಸಮಿತಿಯನ್ನು 1997 ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು 2000 ರಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ದುಷ್ಕೃತ್ಯದ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮವನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿದೆ.

90. ಉತ್ತರ ಎ

1950 ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧ್ಯವು ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ:

- ಲೋಕಸಭೆ, ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಸಂಸದೀಯ, ಅಸೆಂಬ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಡಿಲಿಮಿಟೇಶನ್ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಜಿಲ್ಲಾ ಚುನಾವಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಚುನಾವಣಾ ನೋಂದಣಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುಂತಾದ ಚುನಾವಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಸಂಸದೀಯ, ಅಸೆಂಬ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಆಫ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ.
- ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದೆ **ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯ್ಕೆ (ಎ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.**
- ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕಾಯಿದೆ, 1951 ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದನಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದನ ಅಥವಾ ಸದನಗಳಿಗೆ, ಈ ಸದನಗಳ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಹತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನರ್ಹತೆಗಳು, ಭ್ರಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಚುನಾವಣೆಗಳ ನೈಜ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅಪರಾಧಗಳು, ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ವಿವಾದಗಳ ನಿರ್ಧಾರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಂಸತ್ತು (ಅನರ್ಹತೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆ) ಕಾಯಿದೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಲಾಭದ ಹುದ್ದೆಗಳು ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಲು (ಅಥವಾ ಆಗಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ) ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರನ್ನು ಅನರ್ಹಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಚುನಾವಣಾ ಕಾಯಿದೆ, 1952 ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

91. ಉತ್ತರ ಸಿ

- ವಿಧಿ 1 ಭಾರತವನ್ನು, ಅಂದರೆ ಭಾರತವನ್ನು 'ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ' ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಧಿ 1 ರ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟವಲ್ಲ, ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು:
  - ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು
  - ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು
  - ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳು.
- ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ, 'ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶ'ವು 'ಯೂನಿಯನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಗಿಂತ ವಿಶಾಲವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಭವಿಷ್ಯದ ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ರಾಜ್ಯಗಳು ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದು, ಕೇಂದ್ರದೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ನೇರವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತವು ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಧಾನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತವು ವಿವೇಚಿ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅಂದರೆ, ಸೆಷನ್ (ಒಪ್ಪಂದ, ಖರೀದಿ, ಉಡುಗೊರೆ, ಗುತ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು), ಉದ್ಯೋಗ (ಇದುವರೆಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ), ವಿಜಯ ಅಥವಾ ಅಧೀನಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ಕೂಡ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ವರ್ಗೀಕರಣದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.
- ವಿಧಿ 2 ಸಂಸತ್ತಿಗೆ 'ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಥವಾ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು, ಅದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಅಂತಹ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಷರತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ' ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ವಿಧಿ 2 ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಎರಡು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ:
  - ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ; ಮತ್ತು
  - ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.
- ಮೊದಲನೆಯದು ಈಗಾಗಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಎರಡನೆಯದು ಮೊದಲು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ, ವಿಧಿ 2 ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟದ ಭಾಗವಾಗಿರದ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ವಿಧಿ 3, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ ಅಥವಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ವಿಧಿ 3 ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಆಂತರಿಕ ಮರು-ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

92. ಉತ್ತರ.ಬಿ

ಸಂವಿಧಾನವು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ:

- ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯವಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ನಾಗರಿಕರು, ವಿದೇಶಿಗಳು ಅಥವಾ ನಿಗಮಗಳು ಅಥವಾ ಕಂಪನಿಗಳಂತಹ ಕಾನೂನು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತವೆ.
- ರಾಜ್ಯವು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಮಂಜಸವಾದ ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಬಹುದು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅಂತಹ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಹೀಗಾಗಿ, ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಡುವೆ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಡುವೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದ ನಡುವೆ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ.
- ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ರಾಜ್ಯದ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಕ್ರಮದ ವಿರುದ್ಧ ಲಭ್ಯವಿವೆ, ರಾಜ್ಯದ ಕ್ರಮದ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕ್ರಿಯೆಯ ವಿರುದ್ಧದಂತಹ ಕೆಲವು ವಿನಾಯಿತಿಗಳೊಂದಿಗೆ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ವಿಧಿ 15, 17)). ರಾಜ್ಯದ ಕ್ರಮದ ವಿರುದ್ಧ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಾಗ, ಯಾವುದೇ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಪರಿಹಾರಗಳಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾನೂನು ಪರಿಹಾರಗಳು ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತರಾಗಿವೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಗಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂ ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನೊಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೇರವಾಗಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಹೋಗಬಹುದು, ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳ ತೀರ್ಪಿನ ವಿರುದ್ಧ ಮೇಲ್ಮನವಿಯ ಮೂಲಕ ಮೊರೆಹೋಗುವ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಬಹುದು ಆದರೆ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಹೊರತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಯಿದೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಸಂವಿಧಾನದ 'ಮೂಲ

ರಚನೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು.

- ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾದವು (ಸ್ವಯಂ-ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ) ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಮಾಡಿದ ಕಾನೂನಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಅಂತಹ ಕಾನೂನನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳಿಂದ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ (ವಿಧಿ 35). ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

93. ಉತ್ತರ.ಎ

- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕರ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಗಳ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಆಧಾರವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜಾತಿ, ಜನಾಂಗ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗ, ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಸಂಪತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೇ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ 18 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನೂ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಂವಿಧಾನವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕರ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿ (ಯುನಿವರ್ಸಲ್ ಅಡಲ್ಟ್ ಫ್ರಾಂಚೈಸ್) ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂವಿಧಾನದ 326 ನೇ ವಿಧಿಯು ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯ ನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ 41 ನೇ ವಿಧಿಯು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಾಯದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯವು ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಿತಿಯೊಳಗೆ, ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ, ಅನಾರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂಗವಿಕಲತೆ ಮತ್ತು ಅನರ್ಹತೆಯ ಇತರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಾಯದ ಹಕ್ಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.
- ಕೇಂದ್ರ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಪದವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ 352 ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಧಿ 352 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ, ಭಾರತದ ಭದ್ರತೆ ಅಥವಾ ಅದರ ಒಂದು ಭಾಗವು ಯುದ್ಧ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ ಅಥವಾ ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆಯಿಂದ ಬೆದರಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಬಹುದು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಕೇಂದ್ರ ಸಂಪುಟದಿಂದ ಲಿಖಿತ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಂತರವೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿ

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

- ಇವುಗಳನ್ನು ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.
- ಇವು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ 3 ರಲ್ಲಿ 12ನೇ ವಿಧಿಯಿಂದ 35ನೇ ವಿಧಿಗಳವರೆಗಿವೆ.
- ಮೂಲಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ 7 ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿದ್ದು ಪ್ರಸ್ತುತ 6 ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ. (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 1978 ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಕಾನೂನು ಹಕ್ಕಾಯಿತು)

ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು (Art 14-18)

- ವಿಧಿ 14 - ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ
- ವಿಧಿ 15 - ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗ, ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೇದ ಭಾವವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ.
- ವಿಧಿ 16 - ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ
- ವಿಧಿ 17 - ಅಸ್ವಶೃತೆಯ ನಿಷೇಧ
- ವಿಧಿ 18 - ಬಿರುದುಗಳ ರದ್ದತಿ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು (Art 19-22)

- ವಿಧಿ 19 - ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
  - ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಸಭೆ ಸೇರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
  - ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
  - ನೆಲೆಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
  - ಯಾವುದೇ ವೃತ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
- ವಿಧಿ 20 - ಆರೋಪಿಯನ್ನು ಅಪರಾಧ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ರಕ್ಷಣೆ
- ವಿಧಿ 21 - ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಜೀವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು

- ವಿಧಿ 22 - ಬಂದನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ರಕ್ಷಣೆ
- ವಿಧಿ 21ಎ - ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 2002)

ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹಕ್ಕು (23-24)

- ವಿಧಿ 23 - ಮಕ್ಕಳು, ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಅಕ್ರಮ ಮಾರಾಟ ನಿಷೇಧ
- ವಿಧಿ 24 - ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕತೆಯ ನಿಷೇಧ (14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು)

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಹಕ್ಕು (Art 25-28)

- ವಿಧಿ 25 - ಅಂತರ್ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸುವ ಹಕ್ಕು.
- ವಿಧಿ 26 - ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕು
- ವಿಧಿ 27 - ಧಾರ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ
- ವಿಧಿ 28 - ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭೋಧನೆಯಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು (29-30)

- ವಿಧಿ 29 - ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಭಾಷೆ ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ
- ವಿಧಿ 30 - ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರದ ಹಕ್ಕು (32-35)

- ವಿಧಿ 32 - ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ರಿಟ್‌ಗಳು
- ವಿಧಿ 33 - ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮಿಲಿಟರಿ ಪ್ಯಾರಮಿಲಿಟರಿ ಮತ್ತು ಪೊಲೀಸ್ ಪಡೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಾಗಿದೆ.
- ವಿಧಿ 34 - ಮಿಲಿಟರಿ ಆಡಳಿತ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ವಿಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ವಿಧಿ 35 - ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಜಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

94. ಉತ್ತರ.ಡಿ

ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

- ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎನ್ನುವುದು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಂಚುವ ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಎರಡೂ ಅಧಿಕಾರದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.
- ಇಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. USA, ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡ್, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಕೆನಡಾ, ರಷ್ಯಾ, ಬ್ರೆಜಿಲ್ ಮತ್ತು ಅರ್ಜೆಂಟೀನಾದಂತಹ ದೇಶಗಳು ಫೆಡರಲ್ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು

- **ಅಧಿಕಾರಗಳ ವಿಭಜನೆ:** ಫೆಡರಲ್ ಸರ್ಕಾರವು ಕೇಂದ್ರ ಅಥವಾ ಫೆಡರಲ್ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
- **ಉಭಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ:** ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಕೇಂದ್ರ/ಫೆಡರಲ್ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ/ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳೆರಡೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.
- **ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ:** ಫೆಡರಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದು ದೇಶದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಕಾನೂನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ:** ಫೆಡರಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದು ಕಾನೂನನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ, ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಶಾಸಕಾಂಗ

- **ಅಧಿಕಾರದ ಸಮತೋಲನ:** ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವೆ ಅಧಿಕಾರದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಕ್ಕೂಟ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ.

- ಒಕ್ಕೂಟ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಯ ಅಧಿಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸುವ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸರಿಹೊಂದಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಫೆಡರಲ್ ಸರ್ಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಭಾರತದಂತಹ ಸಂಸದೀಯ ಅಥವಾ USA, ಬ್ರೆಜಿಲ್ ಮುಂತಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಡಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

95. ಉತ್ತರ: ೩

ಸಂವಿಧಾನದ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ

- ವಿಧಿ 368(2) ರ ನಿಬಂಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾದ ಸಂವಿಧಾನದ ಎಲ್ಲಾ ಇತರ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲು ಬಯಸುವ ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು 'ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗಳು' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬಹುದು. ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸಚಿವರು ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಸದಸ್ಯರು ಮಂಡಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು ಹಣದ ಮಸೂದೆಗಳು ಅಥವಾ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗಳು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ, ಈ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಂವಿಧಾನದ 117 ಮತ್ತು 274 ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಶಿಫಾರಸನ್ನು ಕೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಸಂವಿಧಾನದ 368 ನೇ ವಿಧಿಯು ಪ್ರತಿ ಸದನವು ನಿಗದಿತ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದಿಂದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಮಸೂದೆಯ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದನಗಳ ಜಂಟಿ ಸಭೆ ಇರುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಎರಡು ಸದನಗಳ ಜಂಟಿ ಅಥವಾ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.
- ನಿಗದಿತ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದಿಂದ ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂವಿಧಾನದ 368 ನೇ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಂಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಅಂತಹ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಲು ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. 1971 ರ 24 ನೇ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆಯು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿತು.

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಮಾಹಿತಿಗಳು

- ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ 20 ವಿಧಿ 368 ಸಂವಿಧಾನದ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.
- ಸಂವಿಧಾನದ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.
- ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿದೇಯಕವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಚಿವರು ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಂಡಿಸಬಹುದು.
- ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ಜಂಟಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.
- ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ವಿಚಾರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸುವಂತಿಲ್ಲ.

3 ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು

- ಸರಳ ಬಹುಮತದ ಮೂಲಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ
  - ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ
  - ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ
  - ಕೊರಂಗ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ
  - ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ
- 2/3 ಬಹುಮತ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದೊಂದಿಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ
  - 2/3 ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸದಸ್ಯರು ಆಜರಿಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಮತದಾನ ಮಾಡುವ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳಾಗಿವೆ.
  - ಉದಾ: ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ
  - ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ
- 2/3 ಬಹುಮತ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉದಾ: ಸಂವಿಧಾನದ 7ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿರುವ 3ನೇ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ, ಒಸುಪ್ತಿ ಕೂರ್ಚ್ ಮತ್ತು ಹೈಕೂರ್ಚ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು

ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಮುಖ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು

ಮೊದಲ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 1951

- ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.

ಏಳನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 1956

- ಎರಡು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೈಕೂರ್ಚ್ ಹೊಂದುವ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು.
- ವರ್ಗ A, B, C ಮತ್ತು D ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಯಿತು ಮತ್ತು 14 ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು 6 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು.
- ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು.

19ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 1966

- ಚುನಾವಣಾ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೈಕೂರ್ಚ್‌ಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 1971

- ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

31ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 1972

- ಲೋಕಸಭೆ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು 525 ರಿಂದ 545 ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

40ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 1976

- ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜಲಗಳು, ಭೂಖಂಡದ ಕಪಾಟು, ವಿಶೇಷ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯ (EEZ) ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಸಮುದ್ರ ವಲಯಗಳ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಯಿತು.

42 ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 1976

- ಇದು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಮಗ್ರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಇದನ್ನು 'ಮಿನಿ-ಸಂವಿಧಾನ' ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸಮಾಜವಾದಿ, ಜಾತ್ಯತೀತತೆ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆ ಎಂಬ ಮೂರು ಹೊಸ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ IVAGೆ ಹೊಸದಾಗಿ 10 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.
- ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ 14A ಭಾಗವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಟ್ರಿಬ್ಯುನಲ್‌ಗಳ ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- 1971ರ ಜನಗಣತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ 2010ನೇ ಇಸವಿಯವರೆಗೆ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸದಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾಯಿತು.
- ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರತುಪಡಿಸಲಾಯಿತು.
- ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್ ಹಾಗೂ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳ ನ್ಯಾಯಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಆಜ್ಞೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.
- ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯನ್ನು 5 ರಿಂದ 6 ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು.
- ಸಂವಿಧಾನದ 4ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ರೂಪಿಸಲಾದ ಕಾನೂನುಗಳು 14, 19, 31ನೇ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಥಹ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಅಸಿಂಧು ಅಥವಾ ಸಂವಿಧಾನ ಬಾಹಿರ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ

ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

- ಸಂವಿಧಾನದ 4ನೇ ಭಾಗಕ್ಕೆ 3 ಹೊಸ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:
  - ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ನೆರವು ನೀಡುವುದು (39ಎ)
  - ಉದ್ದಿಮೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಳ್ಳಲು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು (43ಎ).
  - ಪರಿಸರ, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ವನ್ಯ ಜೀವಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ (48ಎ)
- ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯನ್ನು 6 ತಿಂಗಳಿಂದ 1 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು.
- ಗಂಭೀರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಯಿತು
- 5 ವಿಷಯಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:
  - ಶಿಕ್ಷಣ
  - ಅರಣ್ಯ
  - ವನ್ಯ ಜೀವಿ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ
  - ಅಳತೆ ಮತ್ತು ತೂಕ
  - ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳು.
- ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳ 'ಕೋರಂ' ಅನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

44 ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 1978

- ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 42 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲು ತರಲಾದ ಸಮಗ್ರ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾಗಿದೆ.
- ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮೂಲ 5 ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಬದಲಿಸಲಾಯಿತು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಲು "ಆಂತರಿಕ ಅಡಚಣೆ" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು "ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ" ಯೊಂದಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಯಿತು.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕಾನೂನು ಹಕ್ಕಾಗಿ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 20-21 ನೇ ವಿಧಿಗಳು ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.

97ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2011

- ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ:
- ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಭಾಗ IX-B ಅನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

100 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2015

- 2015 ರಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 100 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ನಡುವೆ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿವಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

101 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2015

- ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ತೆರಿಗೆ (ಜಿಎಸ್‌ಟಿ) ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು.

102 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2018

- ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ (NCBC) ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

103 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2019

- ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲರಾಗಿರುವ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ 10% ರಷ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

104 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ, 2020

- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ 104 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆಯು, ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಸದಸ್ಯ ಸ್ಥಾನಗಳ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು 10 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು.
- ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನಗಳ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

105 ನೇ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ

- ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳನ್ನು (SEBC ಗಳು) ಗುರುತಿಸಲು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

106ನೇ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ-2023(128ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆ)

- ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 33% ರಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿರಿಸುವುದು.(ನಾರಿಶಕ್ತಿ ವಂದನಾ ಅಧಿನಿಯಮ)

96. Ans: (c)

- ರಾಜ್ಯ ನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ IV ರಲ್ಲಿ ಆರ್ಟಿಕಲ್ 36 ರಿಂದ 51 ರವರೆಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನಾಕಾರರು ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು 1937 ರ ಐಶ್ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ, ಇದನ್ನು ಸ್ಟಾನಿಷ್ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ನಕಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ 'ವಿನೂತನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ('novel features')' ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದರು. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶನ ತತ್ವಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮವಾಗಿದೆ.
- ವಿಧಿ 32 ನೊಂದ ನಾಗರಿಕನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಗಾಗಿ ಪರಿಹಾರಗಳ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ವಿಧಿ 32 ಅನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿ ಎಂದು ಕರೆದರು-'ಒಂದು ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಸಂವಿಧಾನವು ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರ ಹೃದಯವಾಗಿದೆ.
- ತುರ್ತು ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ರವರು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಸಮಯ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಏಕೀಕೃತ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಇದು ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಇದು ಏಕೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (ಸಿ) ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿ

ಡಾ. ಬಿ ಆರ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬಗ್ಗೆ:

- ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಎಂದೇ ಜನಪ್ರಿಯ. ಅವರು ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು 'ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪಿತಾಮಹ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಅವರು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಿದ್ದರು. ಅಸ್ವಸ್ಥರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಅವರು ಮಧ್ಯ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ (ಇಂದಿನ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರತ್ನಗಿರಿಯ ಅಂಬೆವಾಡ ಪಟ್ಟಣದ ಮರಾಠಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.
- ಅವರು ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಲಂಡನ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಎಕನಾಮಿಕ್ಸ್‌ನಿಂದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು.
- ಅವರು 1925 ರಲ್ಲಿ ಸೈಮನ್ ಕಮಿಷನ್ ಜೊತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸಮಿತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರು.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ 1936 ರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯನ್ ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್ ಪಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರ್ಮಿಕ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು (ನಂತರ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ಫೆಡರೇಶನ್ ಆಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿತು) ಮತ್ತು 1937 ರಲ್ಲಿ ಬಾಂಬೆಯಿಂದ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದರು. ಅವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ದೇಶದ ಮೊದಲ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಂಬೆಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಎರಡೂ ಬಾರಿ ಸೋತರು.
- ಅವರು ವೈಸರಾಯ್‌ನ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಚಿವರಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ 1947ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನೇತೃತ್ವದ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮೊದಲ ಕಾನೂನು ಸಚಿವರಾದರು. ಹಿಂದೂ ಕೋಡ್ ಬಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರೊಂದಿಗಿನ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ನಂತರ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರು.

- ಅವರು 1952 ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ನೇಮಕಗೊಂಡರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮರಣದವರೆಗೂ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು.
- 1990 ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥ್ ಪ್ರತಾಪ್ ಸಿಂಗ್ ಅವರ ಸರ್ಕಾರವು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ಭಾರತ ರತ್ನ ನೀಡಿತು.
- ಅವರು ನಾಗ್ಪುರದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡರು ಮತ್ತು ಅವರೊಂದಿಗೆ; ಲಕ್ಷಾಂತರ ದಲಿತರು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡರು.
- ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ರಾಜಗಿರಿ, 50 ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಶ್ವದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಖಾಸಗಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯವಾಗಿದೆ.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಡಿಸೆಂಬರ್ 6, 1956 ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ನಿಧನರಾದರು. ದಾದರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅವರನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರಕವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಚೈತ್ಯ ಭೂಮಿ (ಮುಂಬೈ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮರಣ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಹಾಪರಿನಿರ್ವಾಣ ದಿನ ಎಂದು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಜನ್ಮದಿನವನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಏಪ್ರಿಲ್ 14 ರಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಯಂತಿ ಅಥವಾ ಭೀಮ ಜಯಂತಿ ಎಂದು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- 1924ರಲ್ಲಿ ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಹಿತಕಾರಿಣಿ ಸಭಾವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- 1927ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಹದ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಮುಂದಾಳತ್ವ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.
- 1930ರಲ್ಲಿ ನಾಸಿಕ್‌ನ ಕಲಾರಾಮ್ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರವೇಶ ಚಳುವಳಿ ನಡೆಸಿದರು.
- ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲಾ ಮೂರು ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ (1930-32) ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.
- ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 24, 1932ರಲ್ಲಿ ಪೂಣಾ ಒಪ್ಪಂದ ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನಡುವೆ ನಡೆಯಿತು.
- 1936ರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರ್ಮಿಕ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. (Independent labour party)
- ಆಗಸ್ಟ್ 29, 1947ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಕರಡು ಸಮಿತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು.
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಕಾನೂನು ಮಂತ್ರಿ
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು – ಮೂಕನಾಯಕ (1920)

ಡಾ|| ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಪ್ರಮುಖ ಪುಸ್ತಕಗಳು

- ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಭಾರತ – Riddless in Hinduism
- ಜನತಾ ಸಮತಾ (1930)
- ಅನಿಹಿಲೇಷನ್ ಆಫ್ ಕ್ಯಾಸ್ಟ್ಸ್ (1936)
- ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಅವನ ಧರ್ಮ – (The Buddha and his Dhamma)
- ದ ಅನ್‌ಟಚಬಲ್ಸ್ (1948)
- ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ (1956) – (The Buddha and Karlmarx)
- Castes in India: Their Mechanism, Genesis and Development
- ಡಾ|| ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರು ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 32 ಅನ್ನು 'ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು DPSP (ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು) ಅನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಒಂದು ವಿನೂತನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ (Novel feature of Indian Constitution)
- K.V. Rao said that “Ambedkar was not the father but mother of the Indian Constitution”
- ಏಪ್ರಿಲ್ 14, 1990 ರಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ 14, 1991ರ ಅವಧಿಯನ್ನು ಡಾ|| ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರವರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ವರ್ಷ ಎಂದು ಆಚರಿಸಲಾಯಿತು.

97. Ans:D

ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹ

- ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹವು ನೇರ ಮತದಾನವಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನ್ಯಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಅಥವಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನೇರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಸ್ತಾವದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಳು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು, ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಕಾನೂನುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಪ್ರಮುಖ

ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ವಿಷಯಗಳಂತಹ ವ್ಯಾಪಕ ಶ್ರೇಣಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅಥವಾ ಆದೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

• ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ

- ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1954 ರಲ್ಲಿ, ಕೀಜೂರ್ ಅವರು ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿಲೀನದ ಪರವಾಗಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಇದು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪಾಂಡಿಚೇರಿ, ಮಾಹೆ, ಯಾನಂ ಮತ್ತು ಕಾರೈಕಲ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ ಸೆಷನ್ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಯಿತು.
- 1967 ರಲ್ಲಿ ಗೋವಾದವರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೊಂದಿಗೆ ವಿಲೀನಗೊಳ್ಳುವುದರ ವಿರುದ್ಧ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

• ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಅಥವಾ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

98. ಉತ್ತರ. ಬಿ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

- ನವೆಂಬರ್ 26, 1949 ರಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂವಿಧಾನವು ಪೀಠಿಕೆ, 395 ವಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು 8 ಅನುಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನವು (1950) ಏಳು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ 1978 ರಲ್ಲಿ 44 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಆರು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ. ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಏಳನೇ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದೆ, ಅಂದರೆ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು (ವಿಧಿ 31) ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಡಿಸೆಂಬರ್ 13, 1946 ರಂದು, ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ 'ಧ್ಯೇಯಗಳ ನಿರ್ಣಯ'ವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಇದು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ರಚನೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿತು. ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಜನವರಿ 22, 1947 ರಂದು ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು. ಇದು ಸಂವಿಧಾನದ ಎಲ್ಲಾ ನಂತರದ ಹಂತಗಳ ಮೂಲಕ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ರಚನೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಅದರ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ ಆವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ನವೆಂಬರ್ 26, 1949 ರಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಸಂವಿಧಾನವು 26 ಜನವರಿ 1950 ರಂದು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡಿತು. ಜನವರಿ 24, 1950 ರಂದು, ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯು ತನ್ನ ಅಂತಿಮ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ನಡೆಸಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಇದು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಜನವರಿ 26, 1950 ರಿಂದ 1951-52ರ ಮೊದಲ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ಹೊಸ ಸಂಸತ್ತು ರಚನೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಭಾರತದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಂಸತ್ತು ಆಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

99. Ans:B

- ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಇದು ಎಂದಿಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಗಣರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು (ಅಂದರೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು) ಚುನಾಯಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು (ಅಂದರೆ ರಾಜ ಅಥವಾ ರಾಣಿ) ಆನುವಂಶಿಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.
- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂಸತ್ತಿನ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ, ಆದರೆ ಸಂಸತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚವಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ, ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಸೀಮಿತ ಮತ್ತು ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿ, ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕೆಳಮನೆಯ (ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ಸ್) ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬೇಕು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯು ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬಹುದು.
- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಗರಿಷ್ಠ ಆರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಗೆ ನೇಮಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 2 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.
- ಬ್ರಿಟನ್ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲವು ಕಾನೂನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಆದರೆ ಭಾರತವು ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟನ್‌ನಂತೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಅಧಿಕೃತ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಸಹಿ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಳಿಕೆ 3 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ.

- 'ಶ್ಯಾಡೋ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್' ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಆಡಳಿತಾರೂಢ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಅನ್ನು ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಮಂತ್ರಿ ಹುದ್ದೆಗೆ ಅದರ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ.

100. Ans : a) 1 only.

ವಿವರಣೆ:

- **ಹೇಳಿಕೆ 1:** ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಲಹೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೆಲವು ವಿವೇಚನಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬಹುದು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಯಂತ್ರಗಳ ವೈಫಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬಹುದು (ವಿಧಿ 356 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ), ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಬಹುಮತವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು.
- **ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪಾಗಿದೆ:** ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಎಲ್ಲಾ ವಿವೇಚನಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಈ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.
- ಆದ್ದರಿಂದ, ಕೇವಲ ಹೇಳಿಕೆ 1 ಸರಿಯಾಗಿದೆ.

